KNYGOS

Bibliografijos ir Kritikos žurnalas

Leidžia Švietimo Ministerijos Knygų
:-: :-: Leidimo Komisija :-: :-:

Redaguoja **Vaclovas Biržiška.**

Metai I | Nr. 1. Sausis — Vasaris. Kaunas. | 1922 m.

TURINYS

Darbą pradedant.

Gilyn einąs lietuvių kultūros darbas apima vis naujas šakas. Nedaug teturėdami kultūros jėgų negalime tačiau iš karto visų mūsų kultūros trukumų patenkinti. Žingsnis po žingsnio — štai lietuvių kultūros darbo obalsis. Šiame darbe knygoms tenka vaidinti vieną svarbiausiųjų vaidmenų. Bet tos knygos tuomet tiktai padės mūsų kultūros progresui, jeigu jų leidimas bus planuotas, organizuotas. Taigi norėdami padėti mūsų knygų apyvartai ir rinkai susitvarkyti ir pradedame leisti šias „Knygas".

„Knygos" pirmiausia stato sau praktikos tikslą. Lietuvių šviesuomenė ir plačioji visuomenė dar neįprato lietuvių knygomis naudotis, jų skaityti. Maža kas žino, kokios knygos buvo iki šiol spausdinamos, kokios knygos leidžiamos dabar. Skaitytojai maža turi progos prieš pirkdami naujai išleistas knygas įvertinti jas, nes laikraščiai tik pripuolamai paduoda žinias apie naujai spausdinamas knygas ir retai jas recenzuoja. Ir net knygynai nežino kas naujo leidžiama. Taigi „Knygos" ir stengsis šį trukumą prašalinti. Paduodamas sąrašus spausdinamų knygų ir jų trumpas recenzijas, manau jos padės lietuvių knygai užkariauti lietuvį skaitytoją. Ir jei bent šiuo atžvilgiu mes savo tikslą pasieksime, tai „Knygų" leidimas bus pateisintas.

„Knygos" stengsis padėti ir mūsų autoriams ir vertėjams užimti priderančią jiems vietą visuomenėje, ginti ir aiškinti jų profesijos reikalus, normuoti jų santykius su leidėjais.

„Knygos" stato sau ir grynai teoretinį tikslą — būti bibliografijos laikraščiu. Čia norėtumėm prašalinti vieną žymių mūsų kultūros darbo trukumą—stoką savosios bibliografijos. Norėtumėm padėti pavyti šiuo atžvilgiu kitas kultūros tautas, kur knygų registracija ir mokslo bibliografija yra valdžios ir visuomenės sistemačiai vedamos.

Tuo būdu „Knygos" siauroj gyvenimo srityje pasistatė sau platų tikslą: nagrinėti visoj pilnumoj lietuvių knygų gyvenimą ir reikšmę.

Tam tikslui pasiekti „Knygose" bus talpinami:

I. Straipsniai iš bibliografijos, bibliologijos, literatūros istorijos, knygininkystės, knygų apyvartos ir t. t.
II. Trumpos recenzijos naujai išleistųjų knygų.

III. Bibliografija visų knygų, kurios yra mūsų rinkoj, pradedant didžiojo karo laikais.

IV. Literatūros naujenos: žinios apie spausdinamas, rengiamas spaudai, verčiamas knygas; įžymesni faktai mūsų literatūros gyvenimo ir literatų darbų; žinios apie naujas knygų leidimo firmas, knygų krautuves, spaustuves, laikraščius ir t. t.

V. Mūsų žurnalų turinys.

VI. Bibliografija svarbesnių mokslo ir literatūros straipsnių, tilpusių mūsų laikraščiuose.

VII. Bibliografijos vertimų lietuvių autorių į svetimas kalbas ir jų veikalų svetimomis kalbomis rašytų.

VIII. Bibliografija veikalų ir raštų apie Lietuvą svetimomis kalbomis, pradedant 1904 metais.

IX. Bibliografija svetimųjų raštų vertimų į lietuvių kalbą.

X. Bibliografija svarbesnių recenzijų apie mūsų knygas.

XI. Žinios iš Lietuvos ir užsienio bibliotekų gyvenimo.

XII. Lietuvos kultūros gyvenimo kronika.

XIII. Lietuvių spausdinių bibliografija nuo seniausių laikų iki 1914 metų.

Šį platų uždavinį pasiekti galėsime tik su laiku, kai pavyks „Knygomis" sudominti platesnę visuomenės dalį ir rašytojus. Dabar, kol vienam žmogui, tik pripuolamai randančiam laiko, šio darbo imtis tenka, ne tik „Knygas" redaguoti, bet ir kone visas prirašyti, neturime vilties iš karto viską apžioti ir išvengti klaidų. Visgi laukiame, jog skaitytojams, autoriams ir leidėjams padedant su laiku sugebėsime pastatyti mūsų žurnalą ant tvirtų kojų ir visus jo trukumus prašalinti.

Dr. Jonas Basanavičius.

Lapkričio mėnesy 1921 m., dar mums šį „Knygų" numerį sudarant, suėjo lygiai 70 metų nuo D-ro Jono Basanavičiaus gimimo. Nematydami reikalo čia jo didžiausios lietuvių kultūrai reikšmės darbus nagrinėti—ir taip jie visai mūsų skaitančiai visuomenei yra gerai žinomi — siunčiame gerbiamam jubiliatui savo širdingų pasveikinimų iš tos naujos mūsų kultūros stovyklos, kurią tiek jis pats yra netik sukūręs, bet ir apginęs. Linkime, kad jam užtektų jėgų ilgai dar ginti ir apginti tąją jo paskutinę pasirinktąją sargybą, kurią jis jau keliolika metų kaip yra apėmęs ir atkakliai laikąs — Vilnių. Lietuvišku atkaklumu į jį įsikibęs, jis neleidžia išplėšti jo iš po savo kojų; palikdamas jaunesniesiems tiesioginę kovą už lietuvystės teises Vilniuje ir jojo srityje, jisai sustiprina juos savo aukštu moraliniu autoritetu ir dvasios pusiausvira, pastiprina juos nusiminimo valandą ir kartais sunkių pralaimėjimų momentais.

Negalėdami kartu su juo dirbti ir vargti, mes tegalime iš tolo stebėtis jo jaunąja energija ir pasiryžimu ir žodžių vietoje nešti jam auką, tą naująjį darbą—„Knygas" keliolikos nemiegotų nakčių rezultatą.

Vaclovas Biržiška.

Lietuvių bibliografijos reikalu.

Kiek bendrai yra reikalinga gyvenime tiksli mokslo bibliografija, vargu ar bereikia kalbėti. Nei vienas mokslo darbininkas, nei vienas visuomenės veikėjas be jos apsieiti negali. Todel jau senai visos kultūrinės tautos rūpinasi savo spausdinių bibliografija. Tarptautinėj knygų rinkoj kas metai pasirodo naujos ir vietos, ir specialės bibliografijos; Tarptautinis gi Bibliografijos Institutas jau kelinti metai renka ir skelbia medžiagą tarptautinei bibliografijai. Tiktai šie leidiniai ir duoda galimybės orientuotis beribiam knygų tvane, kuris kas metai užlieja kultūrinį pasaulį.

Mūsų, lietuvių, literatūra ir kas metai spausdinamų knygų skaičius dar nedideli, bet nuolat auga. Dabartiniu laiku savo bibliografiją sutvarkyti galėtumėm gana lengvai, tik kol kas šio darbo dar nesiėmėm. Tuo tarpu juo labiau šį darbą užvilksime, juo sunkiau bus jis tinkamai atlikti.

Šiai bibliografijai pradžią ir pamatą padėjo Maurikis Stankevičius, Krokuvoje dirbęs. Tačiau jauno mirtis sustabdė jo pradėtąjį darbą. Gausią, nors ir nekritišką, medžiagą iki 1903 metų davė Silvestras Baltromaitis, visą savo amžių dirbęs Petrapilio viešojoj bibliotekoj ir galėjęs pilnai

naudotis šios bibliotekos dideliausiais knygų turtais. Jo lietuviškųjų knygų ir „Lituanicos" bibliografija buvo be galo reikalinga ir svarbi visiems, kas tik darbavosi Lietuvos mokslo srityje, nes čia pirmą kartą buvo suvesta į vieną vietą ir visos žinomos Baltromaičiui lietuvių knygos, ir spausdiniai ir raštai apie Lietuvą. Bet ir tasai laikotarpis jo nepilnai nušviestas, ir jo bibliografija toli dar ne pilna. Jau dabar mums yra žinomi keli šimtai lietuviškųjų knygų, išleistų prieš 1903 metus, kurių Baltromaitis nepaminėjo, jau nekalbant apie laikraščius, kurių bent pusė buvo visai jo neminimi, arba neteisingai ir netiksliai suregistruoti. Kai kuriuos laikraščius jis kartojo tiek kartų, kiek buvo metinių kompletų; kitus po vienu bibliografiniu numeriu rodė iš karto už visus spausdinimo metus. Ir nestebėtina, kad jau dabar yra nemaža Baltromaičio bibliografijos papildymų: K. Būga, M. Brenšteinas, V. Biržiška, A. B. Klaipėdiškis, Jurgis Šlapelis, yra jau ne maža surinkę tuo reikalu medžiagos. Iš kitos pusės Baltromaičio bibliografijoj yra nemaža ir klaidų; knygų pavadinimai dažnai neteisingai išspauzdinti, nes jam tekdavo dažniausia naudotis medžiaga iš antrų rankų einančia, neretai neteisingai yra nurodyti spausdinimo metai, ypač t. v. kontrafakcijų, kur patys leidėjai tyčia paduodavo melagingas žinias, kad rusų žandarus suklaidintų.

Bet visgi iš to laikotarpio mes turime jau šokią tokią, kad ir netobūlą bibliografiją — ji teks tik papildyti ir kiek pataisyti. Užtat nuo spaudos leidimo laikų, kada skaičius spausdinių milžino žingsniais pradėjo augti, šiuo atžvilgiu neturime absoliučiai nieko. Patsai Baltromaitis iš oficialinių rusų valdžios skelbiamų žinių buvo surinkęs gana pilną bibliografiją lietuvių spausdinių, spausdintų daugiausia Rusuose nuo 1904 iki 1916 metų ir kiek papildęs savo senąją bibliografiją. Bet toji bibliografija liečia tik nedidelę dalį visų lietuviškų knygų, spausdintų iki didžiojo karo. Joje visai beveik nerandame nei Prūsų nei Amerikos nei Anglijos leidinių.

Galop su knygomis spausdinamomis ir Lietuvoj ir užsieniuose nuo dienos vokiečių Lietuvos okupavimo, yra blogiausia. Čia jau nėra netik bet kokios bibliografijos, bet nėra ir centro, kur visos lietuvių knygos būtų renkamos. Kiek, kada, kur ir kokių knygų prispausdinta — nieks nežino. Tiesa, dabar veikiančiųjų įstatų reikalaujama, kad tam tikras skaičius visų spausdintų Lietuvoje spausdinių būtų Apskričių Viršininkų siunčiamas Valstybiniam Centraliniam Knygynui, bet V. C. K. savo konstrukcijos dėliai negali sekti bibliografijos įstaigos funkcijų, jis negali tikrinti ar visi Lietuvos spausdiniai yra jam atsiunčiami, jis negauna žinių, kokiam ekzempliorių skaičiuje jie yra spausdinami, jis neturi galimybės skelbti išspausdintų knygų sąrašų. Be to, jis negauna visai knygų, užsieny spausdinamų, nors kone visos mūsų storesnės knygos yra dabar spausdinamos Klaipėdoj, Tilžėj, Leipcige, Berlyne, nekalbant jau apie Ameriką.

Šiaip dalykams stovint, senai jau būtų laikas imtis tvarkymo ir tinkamos knygų registracijos. Mums atrodo, jog tas darbas galima būtų šiaip suorganizuoti. Kadangi labiausiai knygų registracija yra suinteresuota Švietimo Ministerija, tai prie jos turėtų būti įsteigtas atatinkamas bibliografijos organas iš dviejų-trijų žmonių. Šis organas imtųsi registracijos visų Lietuvos ir lietuvių spausdinių, gautų iš apskričių viršininkų, ar tiesiog iš spaustuvių visus priverstinus ekzempliorius ir juos skirstytų tarp įstaigų, kurios turi teisės tuos ekzempliorius gauti; tikrintų sulig spaustuvių užsakų-knygų, ar visi spausdiniai gauti; susitaręs su kitomis centro įstaigomis galutinai nustatytų priverstinųjų ekzempliorių skaičių; pravestų per atatinkamas įstaigas įstatymą, kad tam tikras ekzempliorių skaičius knygų, užsieny išspausdintų ir gabenamų į Lietuvą prekybos tikslams, irgi būtų jam pristatomas ir taip pat, kaip ir kitos knygos, išskirstomas. Išskirstant reikėtų turėti galvoj, jog reikalinga visam kraštui tik viena centrinė įstaiga — būtent Valstybės Centralinis Knygynas — kur turėtų būt renkamos ne tik knygos, bet ir skelbimai, plakatai, atsišaukimai, preiskurantai ir kiti palaidūs raštai. Kitoms bibliotekoms jie būtų tik bereikalingas balastas.

Tik šiaip ar panašiai kaip knygų registraciją suorganizavę, turėtumėm laidą, kad spausdinamos knygos neužsimes, kad jos bus tiksliai suskirstytos ir pilnai suregistruotos, kad šioji registracija nepriklausys nuo atskirų valdininkų ūpo, kaip kad dabar yra.

Tik žinoma, šis organas negalėtų rinkti nei praėjusių laikų bibliografijos, nei Lituanicos registruoti. Čia mokslo, o ne administracijos darbas, tai jį mokslo įstaiga ir

turėtų atlikti. Tik kur čia tokią įstaigą suradus? Savo Mokslo Akademijos neturime ir vargu ar greit turėsime. Vienintėlė mūsų mokslo įstaiga, Lietuvių Mokslo Draugija, yra kol kas nuo mus atskirta, be to, jos organizacija nėra pritaikinta dabartinėms mūsų sąlygoms. Tai liks šič vienintėlis mūsų būsimas Ūniversitas, kuriam teks imtis ne vien mokymo, bet ir visų mokslo sričių kūriamojo darbo. Jisai, kiek susiorganizavęs, galėtų ir šio darbo imtis, ypač kad universito profesoriams ir lektoriams ir šiaip tenka rinkti iš visų Lituanologijos sričių savo reikalams bibliografiją. Jie tik ir galėtų iš nauja pertvarkyti Baltromaičio Lituanicos vinegretą, papildyti jį visais seniau išleistais ir jam nežinomais raštais, taip pat raštais, išleistais vėliau, iki mūsų dienų, ir tokią sistematizuotą bibliografiją paskelbti.

Manome, kad toksai darbas tuomet tik bus tinkamai ir atliktas ir vedamas, kai jis bus daromas daugelio žmonių, sutartinai dirbančių. Tiesa, žinome pav., didžiausias vieno žmogaus sustatytas bibliografijas, kaip Estreicherio, Miežovo ir kitų, tačiau mūsų padėty sunku tikėtis, kad toksai darbininkas dabar atsirastų, o ir atsiradęs, kad tinkamai atliktų darbą. Tai visų mūsų mokslo žmonių darbas.

Kol tasai darbas nėra pradėtas ir tinkamai sutvarkytas, mėginsime patys kiek galėdami šiuo atžvilgiu mūsų visuomenei padėti. Pradžioje manome pradėti leisti Baltromaičio lietuviškųjų knygų bibliografijos naują laidą. Šiam darbui tinkamai atlikti prašome visų, kas tik turi kokius papildymus ir pataisymus Baltromaičio sąrašo, siųsti juos „Knygų“ redakcijai.

Lietuvos kultūros turtų iš Rusijos grąžinimas.

Einant IX str. taikos su Rusais sutarties Lietuvai turi būti grąžinti visi tie evakuoti prieš karą archyvai, muzėjai, bibliotekos ir kit., kurie turi ypatingos Lietuvai reikšmės ir neardo Rusų archyvų čielybės. Visi del to grąžinimo kilę klausimai turi būti išspręsti mišrios rusų-lietuvių komisijos.

Taigi Maskvoj ir buvo susidariusi atatinkama komisija, į kurią iš lietuvių pusės įėjo V. Kalnietis, Paulius Galaunė, S. Goldbergas ir V. Matulaitis, iš rusų G. Melamedas, V. Ter-Oganesov'as, Maškovcev'as ir kaipo ekspertai prof. Liubavski's, Vinogradov'as, Pičeta, Rindzinski's — kurių skaičius keitėsi pareinant nuo svarstomojo dalyko svarbumo.

Lietuvių delegacija buvo pastačiusi pirmų pirm ausia reikalavimą grąžinti taip vadinamą „Lietuvos Metriką“, buvusio Vilniaus ūniversito Biblioteką, Archyvą ir Dailės kollekcijas ir Vilniaus Archeologinės Komisijos rinkinius. Komisijos narys Paulius Galaunė pagamino platokus referatus, kuriuose ir padavė plačią klausimo istoriją ir nurodė, kur ir koki išvežtieji kultūros turtai randasi.

„Lietuvos Metrika“ — tai yra Lietuvos valstybės raštinė, į kurią maždaug nuo XV amžiaus iki 1794 metų suplaukdavo visi aktai, karaliaus ir didžiojo kunigaikščio vardu leidžiami. Šitie aktai pradžioje buvo laikomi Trakų pylyj, apie 1511 m. jie buvo pervežti į Vilnių. Antroj XVIII amž. pusėj dalis aktų buvo pervežta į Varšuvą, kiti liko Vilniuje.

Rusams užėmus 1794 metais Varšuvą, Repninas išreikalavo iš Varšuvos sudėtą ten dalį metrikos ir kartu su likusia Vilniuje išsiuntė į Petrapilį. 1798 metais visi aktai apie Lietuvos sąryšius su kitomis valstybėmis buvo atiduoti į užsienių reikalų kolegiją, visi gi aktai, liečią vidujinius Lietuvos reikalus, buvo atiduoti senatui. Viso buvo tuomet 684 knygos įvairių raštų.

1799 metais 39 metrikos knygos buvo atiduotos Prūsų valdžiai, kuri 1807 metais atidavė jas į Varšuvą, kur jos ir iki šiol tebėra Vyriausiam Archyve.

1805, 1809 ir 1850 metais dalis svarbiausių dokumentų (pav. 50 Papų bulų, 314 Livonijos aktų ir 36 Lietuvos aktai) buvo atiduota viešajai bibliotekai Petrapilyje. 1836 metais Metrika naujai buvo suskirstyta į XII skyrių ir į 843 knygas. 1887 metais ji buvo pervežta į Maskvą į Teisingumo Ministerijos Archyvą. 1898 metais prie jos buvo priskirta 3.202 bylos Vilniaus, Kauno, Minsko, Mohilevo ir Žitomieriaus miestų.

Vilniaus Ūniversito Biblioteka buvo įsteigta apie pusę XVI amžiaus ir atiduota Vilniaus jezuitų Akademijai, vėliau Aukštajai Lietuvos Mokyklai ir galop 1803 metais

— Vilniaus ūniversitui. 1832 metais, rusams uždarius ūniversitą, biblioteka, arti 50.000 tomų, buvo šiaip suskirstyta: Charkovo ūniversitui atiduota virš 3000 senų knygų, Kijevo ūniversitui — 5.387 veik., 7.554 tomų ir 50 rankraščių, Vilniaus R. Katalikų Akademijai 33.000 tomų, Mokslo Apskričiui — 9.000 tomų, Vilniaus Medicinos Akademijai — 13.000 tomų, Vilniaus Medicinos Institutui — 3.000 tomų, Vilniaus observatorijai — 500 tomų. Vėliau knygos Medicinos Akademijos ir Instituto (12.262 veik., 17.566 t.) buvo atiduotos Charkovo ūniversitui, be to dar 231 veik. 863 tomų iš R. Kat. Akademijos. Perkėlus šią 1842 m. į Petrapilį, dalis jos bibliotekos žuvo Vilniuje, likusioji buvo perkelta į Petrapilį tik 1844 metais. 500 tomų iš Vilniaus observatorijos atiduoti Pulkovo observatorijai.

Vilniaus ūniversito archyvas buvo suskirstytas tarp Švietimo Ministerijos, Žemės Ūkio ir Valstybės Turtų Ministerijų ir Valstybinio Archyvo Petrapilyje.

Iš kolekcijų Kijevo ūniversitas gavo chemijos, fizikos, geodezijos, mašinų ir modelių, architektūros, mineralogijos, monetų ir medalių ir dailės kabinetus; Charkovo ūniversitas gavo 1500 numizmatikų; Pulkovo observatorija — astronomijos prietaisus Vilniaus observatorijos; Ermitažas — sidabrinį Vilniaus ūniversito rektoriaus ženklą.

Įsteigtasis Tiškevičiaus 1855 m. Vilniaus Archeologijos Muzejus 1865 metais buvo pertvarkytas, didelė rinkinių dalis išskirta ir 1868 m. 39 ryšuliuose atiduota Rumiancevo muzejui Maskvoj, kur 30 metų jie išgulėjo kampe ir galop sudarė atskirą Vilniaus muzejaus kolekciją.

Šie visi rinkiniai, kaipo neabejotinai Lietuvai priklausą ir iš jos išvežti, ir buvo Lietuvos Komisijos pareikalauti iš Rusų. Tačiau prasidėjo tipinga rusų „volokita". Žinoma, oficialiai negalima ir nepatogu atsakyti. Taigi randama šimtas priekabių, kad tik išrodytų, kad tie rinkiniai nepriklausą Lietuvai ir liečią ne Lietuvos sritis, kad Lietuvai jie nereikalingi esą, kad jie ardą Rusų arkyvų čielybę, kad jie, galop, esą labai reikalingi rusų mokslui. Ir šitas paskutinis motyvas be abejo yra pamatinis. Nes, mat, rusai mokslininkai, turėdami čia pat turtingus ir daug maž sutvarkytus Lietuvos archyvus, užuot ėmus Rusų vidujinę istoriją tyrinėti, kas del medžiagos stokos reikalavo didelio darbo, puolė tyrinėti Lietuvos istoriją, kur lengvu ir greitu būdu galima buvo prirašyti storiausius tomus, lengvai įgyti mokslininko vardą ir profesoriaus laipsnį. Ir, žinoma, jiems dabar sunku išleisti tuos archyvus iš savo rankų — tai būtų patiems sau duona atimti. Tik ne Lietuvos reikalas rūpintis esamųjų ir busimųjų rusų profesorių karjera, ir šiuo klausimu be abejo ji nusileisti negali: viskas, kas iš Lietuvos buvo išplėšta, turi jai būti sugrąžinta.

Lietuvių periodinė spauda Želigovskio valdžioje*).

Bendroj kovoj už lietuvių kultūros teises Vilnijoj vieną iš didžiausiųjų rolių suvaidino lietuvių periodinė spauda lietuvių, lenkų ir rusų kalbomis. Tat gerai nujautė ir Želigovskio agentai, kurie tiesiog nepaprastu atkaklumu stengėsi ją išnaikinti lygiai taip pat, kaip jie išnaikino visas lietuvių kultūros darbo įstaigas. Tos kovos etapai iš laikų 1919—1920 m. pirmosios lenkų okupacijos buvo jau nekartą skelbiami. Čia pasinaudodami nesenai pasirodžiusia brošiura „Prasa Litewska przed sądem i rządem „Litwy Środkowej", duodame apskaitymą tų administratyvių pabaudų, kuriomis stengtasi lietuviams Vilniuje burna uščiaupti.

Paskutinis numeris (53) „Wiadomości Wileńskie" pasirodė jau įėjus Želigovskininkams į Vilnių 1920 m. spalių 10 d. Tačiau nebuvo ko ir mėginti jis toliau leisti. Į jo vietą jau spalių 12 d. atnaujinamas uždarytas bolševikų „Echo Litwy" (Nr. 135, red. Mykolas Biržiška), bet lenkai tuojau uždraudė ir jį toliau leisti. Taigi jau spalių 14 d. atnaujinamas dar lenkų pirmosios okupacijos laikų „Głos Litwy" (red. Viktoras Biržiška ir Andrius Rondomanskis). Bet šio dienraščio Nr. 1, 26 ir 33 liko konfiskuoti, patsai gi laikraštis sustabdytas nakty iš 21

*) Prasa litewska przed sądem i rządem „Litwy Środkowej". Kowno. 1921. p. 60.

į 22 gruodžio bespausdinant Nr. 57. Redaktoriai jo atiduoti į teismą. 1921 m. sausio 18 d. uždaromas naujas l-tis „Dzwon Litwy“ — redaktorius Jonas Ogintas patrauktas į teismą. Vasario 26 d. už straipsnius tilpusius Nr. 476 ir Nr. 475 „Vilenskio Kurjero“ — rusų kalba — gavo baudos 50.000 lenkų markių — buvo tai pirmoji piniginė bauda.

Pradėjęs sausio 21 d. eiti dienraštis „Straż Litwy“ (red. M. Biržiška) balandžio 1 d. buvo uždarytas. Tą pačią dieną uždaroma, einanti nuo 1920 m. rugpiučio 10 d. „Litva“ (rusų kalba red. M. Biržiška), ir einąs nuo sausio 16 d. savaitraštis „Nasza Ziemia“ (red. J. Grabovskis). Balandžio 12 d., išėjus Nr. 485 dienraščio „Vilenskij Kurjer“, jis buvo konfiskuotas.

Laikraščių uždarymai sukėlė prašymus naujų koncesijų, bet į jas buvo atsakoma. Pav. 15 balandžio V. Bernotui neduota leidimo dienraščiui „Syn Litwy“ ir S. Venckavičiui savaitraščiui „Nasza Praca“, gi O. Vasiljevui neleista spauzdinti dienraščio „Niezavisimaja Litva“.

19 balandžio „Vilniaus“ redaktoris Mykolas Biržiška už straipsnius, tilpusius Nr. 83, 84 ir 85 gavo užmokėti baudą 50.000 lenkiškų markių. Laiku jam neišmokėjus buvo aprašyti pardavimui jo ir svetimieji jo bute baldai.

24 gegužės vėl jį nubausta 20.000 l. m. bauda už straipsnius, tilpusius „Vilniaus“ Nr. 90, 103 ir 107. Balandžio mėnesio atsakyta leisti Mikalauskiui dienraštį „Večerniaja Gazieta“; gegužės m. M. Sieslavinui neleistas dienrašt. „Vilenskij Golos“, birželio m. J. Stadzevičiutei neleistas dienraštis „Hasło Litwy“, P. Klimanskienei laikraštis „Gedminas“, gi Viktorui Biržiškai dienraštis „Głos Litewski“.

Liepos 9 d. uždarytas einantis nuo balandžio 2 d. savaitraštis „Głos Ludu“ (red. A. Domenikovskis). Liepos 11 d. redaktorius einančių nuo gegužės 24 d. „Nowiny Wileńskie“ Vaclovas Kozlovskis nubaustas 500 lenk. markių už pakeitimą jo savaitraščiu vieton dienraščio.

Liepos 14 d. redaktorius atnaujintó liepos 1 d. „Dzwon Litwy“ Juozas Ogintas turėjo užmokėti 50.000 lenk. markių baudos už straipsnius tilpusius Nr. 18 ir Nr. 26. 23 liepos „Vilniaus“ red. M. Biržiška užmokėjo 20.000 l. m. už straipsnį tilp. Nr. 104.

Liepos 28 d. redaktorė savaitraščio „Vilniaus Garsas“ Marė Marcišauskaitė užmokėjo 20.000 l. m. už straipsnius, tilp. Nr. 23 ir 26.

Liepos m. K. Markovui neleista spausdinti dienraštį „Nasz Golos“. Rugpiūčio 5 d. „Vilniaus“ red. M. Biržiška buvo traukiamas atsakomybėn už str. tilp. Nr. 173.

Rugpiūčio 15 d. uždarytas dienraštis „Dzwon Litwy“, išėjus Nr. 54. Rugpiūčio 24 d. uždrausta leisti kasdien „Nowiny Wileńskie“, kurios dabar turėjo eiti kartą savaitėje. Tą pačią dieną patrauktas atsakomybėn buvęs red. „Dzwon Litwy“ J. Ogintas už straipsnį, tilpusį Nr. 52. Rugpiūčio m. neduota E. Cidzikui leidimo dienraščiui „Litwa“ (lenk. k.). 2 rugsėjo redaktoriams „Vilniaus“, „Vilniaus Garso“ ir „Nowiny Wileńskie“ — uždrausta ką nors spausdinti prieš „Litvos Środkovos“ valdžią. Galop rugsėjo 12 d. uždarytas, išėjus Nr. 67, atnaujintas laikraštis „Dzwon Litwy“.

Kartu ėjo ir procesai. Už priminimą tilpus į Nr. 13 l-čio „Dzwon Litwy“, kad „nei vienas tikras Lietuvos pilietis neturįs dómėtis rinkimais į steigiamąjį Vilniaus seimą“, l-čio redaktorius Juozas Ogintas buvo teisiamas gegužės 13 d. Vilniaus teismo. Gynė advokatas Tadas Vróblevskis. Teismas jį išteisino.

Birželio 6 d. taikos teisėjas teisė redaktorių „Dzwon Litwy“ Mykolą Biržišką už tilpusią Nr. 112 žinutę „Pogłoski“, kad einą Vilniuje gandai, jog lenkai birželio 1 d. turėsią apleisti Vilnių. Teisėjas nubaudė redaktorių 100 markių baudos ir 20 markių teismo išlaidų.

Birželio 14 d. Vilniaus apygardos teismas teisė redaktorių „Straż Litwy“ Mykolą Biržišką, kaltinamą niekinime šv. Kazimiero straipsnyj, tilpusiam Nr. 39 šio laikraščio antrašte „Pasikalbėjimas J. O (bsto) su šv. Kazimieru“. Gynė advokatas Tadas Vróblevskis. Teismas išteisino kaltinamąjį.

Galop rugpiūčio 23 d. Vilniaus apygardos teismas teisė redaktorius „Głos Litwy“ — Viktorą Biržišką ir Andrių Rondomanskį už straipsnius, tilpusius Nr. 1, Nr. 26 ir Nr. 33, kuriuose prokuratūra rado kurstymą skaitytojų prieš „Środkovos Litvos“ aukščiausiąją valdžią ir valstybės (Lenkų) viršininką. Gynė adv. Vróblevskis. Kaltinamieji liko nenubausti del amnestijos.

Baudžiamasis statutas ir autorių teisės.

Palikdami kitam kartui juridinį nagrinėjimą klausimo, kaip kad dabar yra su juridiniu autorių teisių gynimu mūsų įstatuose, ir skaitydami, kad opiausias reikalas šį klausimą kuo greičiausia sutvarkyti, čia autorių ir leidėjų žiniai primename šiuos galiojančius mūsų Baudžiamojo Statuto įstatus.

Trisdešimt penktasis skyrius.

Apie nusikalstamus autoriaus teisėms ir išradimų privilėgijoms darbus.

620. Kas nusižengė savo valia naudojęsis, visa arba iš dalies, svetima literatūros, muzikos arba dailės nuosavybės teise, tas yra baudžiamas

areštu arba bauda ne daugiau kaip penkiais šimtais rublių.

Jei taip naudojosi šita teise savo valia išleisdamas arba padaugindamas, turėdamas tikslą išparduoti literatūros, muzikos arba dailės kūrinį, tai kaltininkas yra baudžiamas

kalėti paprastajame kalėjime.

Jeigu kaltininkas savo valia išleido svetimą literatūros, muzikos arba dailės kūrinį, pažymėjęs savo vardu, tai jis yra baudžiamas

kalėti paprastajame kalėjime ne trumpiau kaip tris mėnesius.

622. Prekijas, kuris nusižengė laikydamas arba veždamas iš užsienių parduoti, arba pardavinėdamas daiktus, padarytus jam žinomai peržengiant literatūros, muzikos arba dailės nuosavybės teisę arba išradimo privilegiją, yra baudžiamas

areštu arba bauda ne daugiau kaip penkiais šimtais rublių.

Kritika.

Kad šį skyrių pastatytumėm tinkamoj aukštumoj ir turėtumėm galimybės recenzuoti visas mūsų spaudos naujenas, prašome visų autorių ir leidėjų siuntinėti šiam reikalui „Knygų" redakcijai savo leidinius laiku.

Bibliografija. Knygyninkystė.

Franciszek **Gawełek.** Bibliografija Ludoznawstwa Litewskiego. Rocznik Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie 1911—1914 Vilnius, 1914, p. 326—391.

Žinomas lenkų tautosakos bibliografas pamėgino kartu panašią spragą užkišti ir lietuviams surinkęs 482 pavadinimu straipsnių ir knygų, kur nors kiek yra paliesti Lietuvos tautosakos klausimai. Tačiau šioji bibliografija pilnai atstoti Lietuvių tautosakos bibliografijos negali. Ji liečia tik 1800—1910 metus, taigi visi vėlesni darbai nepaminėti. Toliau ji paduoda vien lenkų šiuo atžvilgiu literatūrą, nes iš 482 numerių turime tik 3—rusų kalba, 23—vokiečių, 3—prancūzų, 1—čekų ir tik 1 lietuvių. Apart lietuvių tautosakos bibliografijos čia paduodama ir gudų imtinai su Pagirių ir Pinsko kraštais. Taigi lietuviams tenka nedaugiau pusės ir tai grynai lenkų kalba rašytos literatūros. Tik šič autorius, kad ir pažymi, jog yra sunaudojęs tam darbui net 813 (!) visokios rūšies periodinių ir neperiodinių raštų, kurių ir sąrašus paduoda (įdomu būtų žinoti kokiu būdu iš 813 leidinių jis išrinko tiktai 482 veikalu), bet nedavė pilnos lietuvių tautosakos bibliografijos net ir lenkų kalboj. Pvz. kad ir mini sunaudojęs Krokuvos „Przegląd Polski", tačiau nepaduoda be galo įdomių kun. Tomo Dobševičiaus atsiminimų, kur yra daug ir tautosakos medžiagos iš Žemaitijos pirmos XIX amž. pusės, nors tie atsiminimai buvo tilpę to paties „Przegląd'o" 1882 Nr. 197 ir 198 (lapkričio ir gruodžio) ir 1883 m. Nors Baltromaičiu jis irgi naudojęsis, bet ir jo pilnai šiuo atžvilgiu nesuvartojo. Baltromaičio bibliografijos papildymai mini dar keliolika raštų iš to paties laiko lenkų kalba, kurių Gawełek nežino.

Taigi jo raštą skaityti pilna lietuvių tautosakos bibliografija negalima — yra tai vien tik medžiaga bibliografijai naudinga kiekvienam, kas imasi lietuvių tautosaką tyrinėti, nes mini daug ir visai nežinomų raštų.

Victor **Gardthausen.** Bibliothekskunde I—II Band., Leipzig 1920. Verlag von Quelle u. Meyer p. 239+147.

Mūsų kraštas jau vienu negali pasigirti— bibliotekomis. Apart kelių didesnių bibliotekų, kurios turi vien tik mokslo reikšmės, bet plačiajai publikai visai savo knygų sąstatu netinka, turime tik daugybę visuotinų bibliotekų užmazgų, kurios gal tik su laiku išsivystys į bibliotekas tikroj to žodžio prasmėj, tai yra visokios rūšies jaunimo, šaulių, karių ir kit. knygynėliai. Viena iš svarbiausiųjų sąlygų, kuri galėtų pakelti bibliotekas ir padaryt iš jų tikrus krašto kultūros židinius, yra prirengimas gerų bibliotekorių. Kai kur, (pav. Amerikoj, Vokietijoj, dalinai Rusijoj prie Šaniavskio ūniversito) reikalingas jiems žinias kandidatai į bibliotekorius gali semti tam tikrose mokyklose ir kursuose. Kur tokių nėra, tą reikalą dalinai gali atstoti atatinkamų knygų studijavimas ir praktika bibliotekose. Mūsų būsimiems bibliotekoriams tėra tai vienintelis prieinamas kelias. Šiam reikalui pamatinė knyga, gal but, geriausia visoj užsienių literatūroj, yra A. Graesel'io „Hanbuch der Bibliothekslehre". Pernai pasirodė ir nauja — Victoro Gardthauseno. Nežiurint tai, kad ji papildo kai kurias vietas Graesel'io, atstoti jo nieku būdu negalės. Teoretiniems ir praktiniems klausimams jis skiria mažiausia vietos, daugiausia kreipia akis į palaidąsias kiekvieno jo paliesto klausimo bibliografijas. Taigi šiuo atžvilgiu ji kuo mažiausia tiks ne vokiečiams, nes jo nurodomos literatūros pas mumis jokiu būdu negalima bus gauti. Bet jo teoretinė ir praktinė dalis suteiks daug reikalingų nurodymų kiekvienam bibliotekoriui.

Psichologija.

Prof. **G. Čelpanovas.** Psichologijos vadovėlis. Laisvai vertė filos. d-ras M. Reinys. L. M. Dr. leidinys. Vilnius, 1921. P. 242.

Del to vadovėlio ilgai kalbėti netenka, jis turi seną ir teisingai nusistačiusią reputaciją vieno geriausiųjų psichologijos vadovėlių. Todel galima tik sveikinti vertėją, kad jisai jį pasirinko versti.

Vertimas pavadintas laisvu, bet nėra labai nutolęs nuo originalo. Del vartojamos terminologijos galima būtų pasiginčyti, jeigu mes apskritai turėtumėm nusistovėjusią šioj srityje terminologiją. Dabar gi, kai apart šio vadovėlio turime iš psichologijos srities vien tiktai Verworno Dvasios gyvenimo mechaniką (Amerikoj išleistą ir Lietuvoj sunkiai gaunamą) mus negali stebinti šiokie tokie šiuo atžvilgiu svyravimai.

Be abejo vadovėlis pasieks savo tikslo, bus vadovėlis aukštesniajai, dalinai net ir aukštajai mokyklai ir visiems tiems, kas psichologija domisi.

Vertėjo sutrumpinimai ir kai kurie praleidimai nepadarys nenaudingos ir kitos šio vadovėlio laidos, kuri yra „Tėvynės Mylėtojų Draugijos" išleista.

Istorija. Literatūra.

Tomo Žilinskio 80 metų sukaktuvėms. „Lietuvos Mokyklos" 1919—1920 m. 3-sios knygos. Kaunas 1921. P. 473—624.

Šio „L. M." numerio redaktorius Pr. Dovydaitis turėjo, matomai, siaurą tikslą — tam tikrais mūsų veikėjų ir pedagogų atsiminimais iš T. Žilinskio darbavimosi paminėti jo 80 metų sukaktuves. Tačiau davė kur daugiau, nei žadėjo: ant bendro fono T. Žilinskio gyvenimo ir darbų patsai jubiliatas ir 36 jo mokiniai ir pažįstamieji piešia platų vaizdą jau ne vieno T. Žilinskio, bet visos Lietuvos, bent vienos Suvalkijos, kovų ir vargų, kuriuos teko Lietuvai vargti 1863--1905 metais. Kiek kiti rašiusių atsiminimus nesistengė siaurinti savo rašinio ribas, bet T. Žilinskio darbus aprašydami noroms nenoroms turėjo iš tų ribų išeiti. Ir už tai tik ačiū jiems tegalima pasakyti: juk 1863—1905 m. laikotarpis įdomiausias ir svarbiausias, ir kartu mažiausiai ištirtas Lietuvos istorijos laikotarpis. Jį nušviesti be abejo daug, labai daug padės ir Pr. Dovydaičio surinktieji atsiminimai.

Tarp kitko jie padeda nušviesti ir kai kurius nežinomus ar mažai težinomus surištus su spaudos uždraudimu faktus. Patsai T. Žilinskis, žmogus įžengusis į 9-tą dešimtį amžiaus, kuris nemoka ir nemato reikalo meluoti, visai atvirai aprašo savo santykius su Stanislovu Mikuckiu, apie leidimą lietuviškųjų knygų rusiškomis raidėmis, ir klausia: „ar šios gadynės visuomenė bars mane už tuos anų laikų darbus?" Ir man matos nesuklysiu sakydamas, jog į tą jo nuoširdų klausimą duoda atsaką visas šis „Lietuvos Mokyklos" numeris. Girti negalim, nes tai buvo liudniausioji mūsų istorijos gadynė. Bet ir barti turėtumėm teisės tik tuomet, jei galėtumėm rasti čia nors krislelį blogos valios. To gi čia nerasim. Mes tik matom faktą, kaip žmogus, karštos savo krašto meilės varomas, jaunas buvo nuėjęs kuriam laikui tokiais keliais, kurie ir mūsų ir paties jubiliato akimis žiūrint, buvo kraš-

tui kenksmingi. Ar čia gali būt vieta barti žmogus? Tebara tas, kas savo visuomeniniam darbe klaidų nedarė — tik vargu, ar tokie žmonės, jei ir atsirastų, galėtų užimti mūsų istorijoj tokiuos lapus, kokiais yra gyvenęs T. Žilinskis—iš jaunystės klaidų ir paklydimų nustatome paprastai savo darbo kelią. Taigi T. Žilinskiui galime būti tik dėkingi už tąjį atvirą tų savo darbų aprašymą, o Pr. Dovydaičiui už visos tos knygos surengimą, su kuria turi susipažinti kiekvienas, ypač iš jaunųjų, kuriems tais laikais gyventi neteko.

Kovo 20 dieną. Mažosios Lietuvos prisiglaudimui paminėti. Kaunas. Spalių m. 1921 m. Valstybės s-vė. Išleista Lietuvos Valstybės Tarybos lėšomis. Pusl. 139.

Ši knyga, gerai susivėlinusi, išleista paminėjimui iškilmės 20 kovo 1920 m. Valstybės Taryboj del įstojimo į Tarybą Mažosios Lietuvos atstovų. Vėlesnieji politikos įvykiai nustumė kiek šį faktą į šalį, ir dalinai jau esame jį pamiršę. Todel ir knyga, kuri smulkiai aprašo šią iškilmę, nebus be naudos. Visas jos svarbumas ne tiek pačiam iškilmių aprašyme ir prakalbų turinyj, nors kitos iš jų turėjo ir bendresnės reikšmės, nušviesdamos tikrai Mažiosios ir Didžiosios Lietuvos santykius, kiek dviejuose straipsniuose, knygos pradžioje įdėtuose. Tai P. Klimo — Trumpos žinios apie mūsų giminiečius prūsus arba senprūsius ligi XIII a. ir Jono Yčo Mažosios Lietuvos praeitis (XIII XX amžių bruožai).

P. Klimas ant 20 puslapių duoda suglaustą iki minimum vaizdą senovės prūsų gyvenimo, kaip tat jį galima nustatyti remiantis visais žinomais mums šaltiniais. Čia, žinoma, yra dar daug abejotinų klausimų, ypač kur kalbama apie laiką prūsų apsigyvenimo savo vėlesnėse sodybose ir tuos kelius, kuriais jie į tas sodybas atkeliavo. Taip pat pastaruoju laiku sukelta abejojimų del prūsų rytų sienų — nes rasta išrodymų, jog ir vėliau lietuvių žemaičių apgyventieji kraštai — Šalavė, Nadravė — buvo irgi dalinai prūsų apgyventi, tik kryžiuočiams juos išvaikius lietuvių kolonizuoti.

Jonas Yčas duoda konspektyvinę 7 amžių Mažosios Lietuvos gyvenimo apžvalgą, iškeldamas visus jų svarbiausius ruožus. Jo darbas, kad ir trumpas (63 pusl.) yra bene pirmas pilnesnis M. Lietuvos gyvenimo vaizdas, nes iki šiol turėjome savo kalboj tik keletą atskirų monografijų (A. B. Klaipėdiškio, Prabočių Anuko), kur duodama buvo kad ir gausi, bet tik medžiaga M. Lietuvos istorijai ir tai vien tik XIX amžiaus. Čia tokiu būdu laikinai uškišta dar viena mūsų populerinio mokslo literatūros spraga. Darbelio forma daro ji skaitytinu visiems.

M. **Biržiškos.** Dainos keliais (Vadovėliui bent kiek medžiagos). Lietuvių Mokslo Draugijos leidinys. Vilnius. 1921 m. 118 p.

„Dainos keliais" tai nebe pirmas M. Biržiškos lietuvių literatūros vadovėlis. Turime jau išleistus mūsų mokyklai jo vadovėlius: Gamtos prilyginimai lietuvių dainose ir raudose; Lietuvių dainų literatūros istorija; Dainų atsiminimai iš Lietuvos istorijos; Lietuvių literatūra Vilniaus universiteto metu, ir Lietuvių dainos, išleistos 1916 m. „Dainos keliais" tai bus žymiai papildytas, išplėstas seniau jo išleistas dalykas „Lietuvių dainos". Bet šiojo paskutinio leidinio nepalyginti su pirmuoju. Šiame leidiny randame ne „bent kiek medžiagos" mūsų aukštesniajai mokyklai, bet apščiai. „Dainos keliais" suskirstyta išviso į penkis skyrius. I. Gamtos garsai žmonių kalboje. II. Paukščių garsų garsai ir žmonės. III. Sutartinės (giesmės). IV. Darbo daina. V. Dramos daina.

Kiekvienas skyrius turi geros parinktos medžiagos. Čionai randame daug įdomių ir gražių dalykų. Pavyzdžiui, nors paukščių garsų garsai ir žmonės. Čia rasime įvairių įvairiausių pavadinimų paukščių garsams. Kiekvieno paukščio garsas turi savą pavadinimą: tetervinas u l b i a, pelėda ū b a u j a, gandras k l e g n o j a, startelė č i k š č i o j a, slanka p y p č i o j a, kurtinys p a k š n o j a ir t. t. Visa tat nerasime kitų tautų kalbose. Čia ir mūsų kalbos mokytojai ras nemaža gražios medžiagos kalbos reikalui. Reikia tik pasiskaityti.

Nemažiau turtingi ir kiti skyriai. „Sutartinių" skyriuj rasim daug tų dainelių, kurios jau senai pamirštos, mūsų nebežinomos, o kai kurios del savo senumo net ir nesuprantamos, ypač jų priedainiai. Gausingas ir „Darbo dainų" skyrius, kuriame įdėtos ir piemenėlių linksmos žaidinių ir pajuokimų dainos. Ne viena šių dainelių ir dabar dažnai skamba mūsų sodžiuose, lydėdamos mūsų žmonių laukų ir namų ruošos darbus. Bet dabar liaudy jau ne tiek jų girdime, kiek jų šiame rinkiny surašyta. Didžiausias

skyrius penktas — vestuvių dainos, arba, kaip čion vadinama, „dramos dainos“. Šis skyrius gal daugiausia patarnaus mūsų mokyklai, kuri ras čionai sistematizuotas su paaiškinimais vestuvių dainas ir nereikės raustis ne visiems prieinamuose Juškos ir kitų vestuvių dainų rinkiniuose. Šis skyrius dar svarbus ir tuo, kad jame kartu su dainomis nurodomos ir senovės vestuvių apeigos.

Be „Dainos Keliais“ šiuo metu aukštesnioji mokykla apsieiti negalės.

Iš neigiamųjų šio leidinio žymių reikia pastebėti kalba, kurioj yra įsibrovusių nemaža klaidų. **J. N—us.**

Teisių mokslas.

K. J. **Skruodys.** Tarptautinė teisė. L. M. Dr. Vilnius. Žaibo s-vė. 1921 m. Pusl. 119.

Šitą darbelį reikia visomis jėgomis sveikinti ir ne del jo vidujinės vertės, bet tik del to, jog tai yra pirmasai vadovėlis lietuvių kalboj iš teisių mokslo srities. Mat juristų turime daug — ir teismai, ir ministerijos jų pilni, ir kone visi visuomenės darbai jų atliekami — tačiau jie atkakliai, apart vieno kito straipsnelio, nieko kito visuomenei iš savo srities neduoda. Visuomenei teisė — iki šiol tai kažkoks paslaptingas indas, kurį atvožti moka tiktai pašauktieji teisėjai ir advokatai. Gal jiems taip patogiau? Taigi jie del to ir pykti negali, jeigu jų darbo imasi kiti, žmonės visai svetimi teisės mokslui, ir negali ju griežtai smerkti už visas tas nesąmones, kurios gali atsitikti šių darbuose: nenori gerai parašyti, tai leisk kitiems rašyti blogai.

Šita tai mintis ir neleidžia man smerkti to darbelio. Mat čia autorius, kiek galima spėti iš jo darbo, teisės niekados sistemačiai nestudijavęs, apsikrovė 179 raštais (tiek jų parodyta knygos gale, nors drįstu abejoti, ar bent mažą tų knygų dalelę jis bus išstudijavęs ir perskaitęs) ir iš jų sustatė, sukompiliavo savo rašinį. Taigi ir pats darbas turi paprastą visų kompiliacijų savybę, nerasi jame bendros minties ir tam tikro metodo, pilna prieštaravimų kiekvienam žingsnyje. Bet už tat medžiagos duoda gausiai. Mums toji medžiaga yra ytin įdomi, nes Lietuvai kaip tik dabar tenka megsti savo tarpvalstybinius ryšius (ne tarptautinius, kaip tat Kun. S. sako) ir kiekvienam Lietuvos inteligentui reikia šioje srityje nors kiek orientuotis. Matomai jiems padėti ir turėjo autorius tikslo, nes kaipo vadovėlis viduriniajai ir aukštesniajai mokyklai jis netinka — tenai tarpvalstybinė teisė neinama, aukštąjai gi mokyklai ir netinka, nes yra nemoksliškas, per trumpas, visai nesuteikia teoretinio pagrindo.

Inteligentai teieško jame tik tarpvalstybinės teisės atskirų institutų paaiškinimo. Tik patarčiau perdaug rimtai neįsiskaityti į bendrus, teoretinius autoriaus samprotavimus — juose viskas sumaišyta ir nieko ten nieks nesupras, apart to, kad autorius iki šiol dar tebegyvena XVIII amžiaus naturalės teisės idėjomis. Jam mat rodėsi, kad tuo būdu jis lengviau suriš teisę su bažnyčia. Ypač pirmajame skyriuje, kur jis kalba apie „teisę“ jam viskas suminša kartu— ir teisė, ir teisės dėsniai, taisyklės, normos, ir jausmas su protu ir suprasti čia ką nors aiškiai negalima.

Del jo vartojamų terminų — nekalbėsime. Kol juristai teisės terminologijos nenustatė, valia kiekvienam vartoti tokius terminus, kokie kam patinka. Bet stiliaus atžvilgiu galima pasakyti, kad yra daug vietų, kur iš pasakymų galima daryti išvadų visai priešingų autoriaus minčiai: pvz. p. 11 pasakyta: „Šis (Vienos) kongresas daug padarė skriaudos kai kurioms tautoms. Pripažinta Šveicarijos neitralumas ir neliečiamybė, vokiečių valstybių sąjunga, keletas kitų valstybėlių nepriklausomomis, kai kuriomis upėmis laisvas plaukymas“... Čia galima viena tik išvada jog ir Šveicarijos neitralumo ir neliečiamybės pripažinimas ir keleto kitų valstybėlių nepriklausomybės apribavimas, tai ir yra toji skriauda „kai kurioms tautoms“! Panašios rūšies neaiškių vietų tiek daug yra, jog drįstame spėti, kad autorius apskritai nemoka rišti bendrų sąvokų su pavyzdžiais, ar kad tie visi bendri samprotavimai įvesti į darbą mechaniniu grynai būdu. Dar pavyzdys iš to paties puslapio: „Ketvirtoji gadynė pasižymėjo nuožmiais karais, doros kritimu, materializmu. Šiuo laiku daug buvo padaryta įvairių sutarčių, taikų“... Čia vėl noroms nenoroms prašosi išvada, jog daugybė sutarčių ir taikų (!) pareina nuo doros kritimo ir materializmo.

Bet nežiūrint to, jog beveik del kiekvieno posakio galima būtų ką nors užginčyti, knygutė be abejo inteligentams gali būti naudinga. Prie jos gerų pusių reikia priskirti ir iliustravimus atskirų institutų ir min-

čių pavyzdžiais iš Lietuvos gyvenimo imtais, tik kai kurie tų pavyzdžių lenkų cenzurai nepatiko ir ji užliejo juos spaustuvės rašalu.

Pedagogija.

O. **Seinig.** Mąstomoji paišyba tipų paišybos pagrindu. Vertė S. B. iš vokiečių antrojo pataisyto leidinio. „Kultūros" b-vės leidinys. 1921 m. Pusl. 36+57 tobelės.

Paskutinių laikų griežta reforma visų paidagogijos metodų ir pačių mokyklų, del kurios vakaruose jau ne pirmas metas kovojama, sukėlė ne tik plačią teorinę literatūrą, ypač gausingą vokiečiuose, bet ir bandymus duoti ir atatinkamų praktikos nurodymų. Prie tos rūšies priklauso ir virš minėtos vokiečių paidagogo O. Seinigo knygos, kurias S. B. išvertus, dailiai ir rūpestingai išleido Šiaulių „Kultūros" bendrovė.

Jau tur būt daugelis ir mūsų mokytojų nujautė piešinių galę mokant. Lekcijos, pamokos, kurios vien tiktai per klausą veikia į vaiko smegenis ir pojučius, dar viešpatauja didžumoj mokyklų, bet kartu ir jaučiami tokio mokymo trukūmai. Suprantama jau, kad akis čia irgi gali daug padėti, kad per formas mokinys pagauna daug iš to, ko negalėtų pagauti klausa. Taigi ir dabar jau mokytojai gauna savo pamokas vaizduoti, maž po maž pratinti savo rankas ne mažiau kalbėti už lūpas. Šiuo atžvilgiu O. Seinigo knygos ir duoda nurodymų, kaip pačiam mokytojui įpratinti savo vaikas kalbėti ir mokyti. Čia jis duoda daugybę pavyzdžių su paaiškinimais tam tikroj sistemoj sutvarkytais—stengiasi visą paaiškinamos paišybos svorio centrą perkelti į tipų paišybą.

Jisai propaguoja tą mintį, jog kiekvienas mokytojas, karys, moksleivis turi virst kartu tokiu paišėju, kuris savo ranka visas savo mintis atvaizduoti mokėtų. Tuomet nebus reikalingi atskiri paišybos mokytojai. Šios knygos turi būti ne tik laikomos kiekvieno mokytojo rankose, bet ir išstudijuotos iki galui. Neabejojame, jog tos knygos paidagogijos srityje nusvers labai daug, ypač kad mes dar neturime ir kitų seno tipo vadovėlių, jei neminėsim visai nenusimanančių pedagogijos dalyko A. Aleksandravičiaus knygų braižinėlių ir piešinėlių pradžios mokykloms, ir nesenai išleisto sauso Esmaičio vadovėlio.

V. **Šnebelio.** „Tipingoji skicų paišyba". „Kultūros" leidinys.

Viso 8 sąsiuviniai įvairių daiktų skicų pavyzdžių. Tinka daugiausia paišybos mokslo pradžiai. Parodoma, kaip reikia suvokti daikto figuros. Jais gerai naudotis, patikrinti bei sumesti skicų naujus daiktus. Turint panašų vadovėlį norintis lengvai gali išmokti piešti, tiek, kad jau galės reikšti mintį, kaip ją reiškiame raštu, kas iki šiol daugumai išrodė visai neprieinama. Kiekvieno sąsiuvinio viršelyje yra trumpas nurodymas, kaip juo naudotis.

Reikia tikėtis, kad šis „Kultūros" b-vės leidinys rimtai bus sutiktas mūsų mokytojų, išmėgintas ir įvestas į mokyklą. **S. T.**

Dailioji literatūra.

A. **Vienuolio.** Raštai. I knyga. „Švyturio" b-vė. 348 pusl.

A. Vienuolis — senas rašytojas. Ligi šiol jis mūsų visuomenei buvo žinomas iš atskirų savo rašinių, o ypač — iš feljetonų. Savo raštų pirmoj knygoj jis patiekė mums visą eilę vietomis tikrai gražių ir ryškių gyvenimo vaizdų. Didesnė dalis tų jo gyvenimo vaizdelių semta iš mūsų darbo inteligentijos pasaulio ir tik vienoj „Paskenduolėj" vaizdžiai sukaupia sodžiaus varsas. Visi tie A. Vienuolio kūrinėliai, tilpusieji jo raštų pirmojoj knygoj, nevienodos literatinės vertės, bet kai kurie iš jų visai gražūs dalykai. **P. Sniegas.**

Tyrų Duktė. Vasaros šnekos. Eilėraščiai. „Švyturio" b-vė. 1921 m. 82 pusl.

Tai pirmasis jaunutės poėtės poėzijų rinkinėlis.

Pasiėmus sau vamzdelį
aš išeisiu į pievelę,
tarp žolelių, tarp gėlių
pakvėpuosiu vėjeliu... (42 pusl.).

Arba:

Pasislėpus
tarp gėlių,
žiedų
rymojau... (45 pusl.).

Pučia vėjas,
mes linguojam,
rugiagėles
mes bučiuojam... (24 pusl.).

Nuo saulaitės
spindulių
pasislėpę
parugėje

bailiai skinam
melsvus žiedus
rugiagėlių... (65 pusl.).

Jei dar prie šito pridėsim: bernužėlis šienpiūvėlis, merguželė grėbėjėlė, daugybę „bučkių“, (kurie taip negražiai skamba!), o taip pat paasmenuosime veiksmažodį „glamonėti“, tai gal ir viskas bus.

Skaitydamas Tyrų Dukters „Vasaros Šnekas“ norėtum įsivaizdinti gėlėtą pievą bei rugių laukus, kuriais grakščiai žengia saulės nužerta jaunutė mergaitė. Ir tartum imi jau jausti, kaip džiaugsmingai plaka jos gera ir tyra širdis, ir matai jos susisvajojusias žydras akis... Juk taip ir turėtų būti. Bet ji, kaip tyčia, paima ir pasisako mums:

Bet meilė į taurę
jai nuodų įpylė
ir tyliai suklupo
tarp skausmo žiedų... (60 pusl.).

Toliau:

Tarp suvytusių
žiedų,
šalnos numyluotų
tai stovėjome
mudu
vargų nubučiuotu ir r. t. (73 p.).

Ir pagaliau:

Te mūs vėtra
amžių miegui
tyliai užliūliuos... (76 pusl.).

Jeigu „Vasaros Šnekose“ nebūtų tų nusiskundimų, tai liktum visai ramus, kad jaunutė mergaitė drauge su pievų gėlėmis žydės ir klestės. Tik, žinoma, jeigu ji gers iš pasaulio kūrybos taurės, kaip gėlės geria saulės spindulius. Kitaip bus tuščia ir nuobodu. **P. Sniegas.**

Faustas Kirša. Aidų Aidužiai. 111 p. Labai gražiai ir lengvai autorius eilėraščių posmais audžia kažkokiai „mylimąjai“ savo ilgėjimąsi.

Perskaičius visas „Aidų Aidužių“ knygas, širdy nenoromis sukyla kažkokio pasigailėjimo jausmas visų apleistajam dainiui.

Vietoms net imi šypsotis, kai po ištisų aimainavimų F. Kirša nori mus įtikinti, kad jis, galų gale, surado į laimę taką, ir jau nebesvyruodamas sušunka: „Mylėti verta. Kai širdis tau meile plaka, mirti verta“. Čia jau nežinai — ar juoktis, ar nuliusti! Net 42 puslapių išrašyti savo jautrios širdies jausmais, kad prieitų prie išvados — mylėti verta ir pamylėjus — mirti.. Pirmiausia — meilė niekados nesako verta ar neverta mylėti, o antra — kur užgimė meilė, ten ir gyvenimas užgimė.

Nežiūrint į muzikalingą „Aidų Aidužių“ skambėjimą, beskaitant juos darosi vis nuobodžiau, nes visuose jų posmuose tie patys: aidužiai, merguže, drauguže, širdužė, laimužė, švelnutė — švelniausia, vainikas—vainikėlis, žiedas—žiedelis—žiedužėlę ir t.t... ir visur — skunda ir skunda, kol pagaliau dainius patsai tiesiog mums pasisako:

Aš liūdnas minčių poėmatas,
Žvalgaus, kaip sidabro kryželis,
Ant vieškelio dūksta verpetas,
Ir miršta pražydęs žiedelis... (105 p.).

„Aidų Aidužiai“ jauniesiems mūsų poėtams gera mokykla pasimokyti muzikalingumo ir lyčių bendrumo.

Pats leidinys labai gražus. Knygų viršeliai ir vaizdas pirmajam jų puslapy V. Jomanto artistinga kompozicija, bet moters paveikslas (tam pačiam puslapy) „Aidų Aidužių“ turiniui neatatinka. Pernelyg aštrios linijos. **P. Sniegas.**

Kazys Binkis. Eilėraščiai. Išleido Jonas Raupys. 1920 m. 50 pusl.

Tai gražūs, pilni džiaugsmo ir gyvybės eilėraščiai, kuriuose poėtas be jokių pretenzijų vaizduoja žmogaus sielos, nors ir negilius, bet gražius jausmus, o taip pat lengvai apdainuoja tyrią padangę ir gėlėtą žemę. Paskaičius K. Binkio eilėraščių darosi sveika. **P. Sniegas.**

Liudas Gira. Žiežirbos. 1912—1920 m. poėzijos. Su autoriaus atvaizdu. „Švyturio“ b-vės leidinys. 1921 m. 109 pusl.

„Žiežirbose“ viso yra. Liūdo Giros poėzijos — tai ištikrųjų degančios poėto širdies paplitusios kibirkštys, kurios vieniems gali labai tikti, kitiems mažiau. Kiekvienam „Žiežirbių“ puslapy vis naujo ūpo bangos. Tik gal „Ilgesio dainos“ perilgos ir vietomis pernelyg prozaiškai aiškios. Del to visai gražios „Burtų šalis“ ir „Mano vizijos“. **P. Sniegas.**

Balys Sruoga. Saulė ir Smiltys. Aidijos, giesmės, poėmos. Kieno leidinys ir metai nepažymėta. 156 pusl.

Savo knygas Balys Sruoga pradeda šiais žodžiais:

Virpėdama žinia dangum atėjo
Nuo saulės mano.
Plasnoja vėliavos. Dainuoja vėjas.
Ir tyrai mano...

Skaitytojas tais žodžiais gali tikėti ir netikėti. Tai priklauso nuo jo individualumo ir sielos koncepcijos. Svarbu tatai, kad pats dainius tiki savo žodžiais, kurie jam iš pačių jo sielos gelmių klega. Ištisos B. Sruogos eilėraščių knygos, tai jo tik vieno pasaulis, maldos ir džiaugsmas. B. Sruogos kūrybos kančia sužadina mumyse ne gailesčio jausmus, o pasididžiavimo, užuojautos. Čia viskas didinga ir gražu. Kalbos gi siela visiškai tyri nuo bent kokios nors svetimosios kalbos varsų ir ritmo. Skaitant Balį Sruogą nejučiomis susidaro kažkoks iškilmingas ir pilnas šventos galios ūpas... **P. Sniegas.**

Iš Adomo **Mickevičiaus** raštų. I. Mokykloms parinko M. Biržiška. L. M. Dr. leid. Vilnius 1919 m. (naujas viršelis 1921 m.) (lenkų ir lietuvių tekstas).

„Mano tėvas žinojo tik dvi sostines — Vilnių ir Naugardėlį“ paaiškino nustebusiai lenkų jaunuomenei Vladislovas Mickevičius, didžiojo Adomo sūnus, apsilankęs rūdeny 1919 m. Vilniuje lenkų ūniversitui įsikūriant. Jei atsiminsime dar, kad Adomas Mickevičius gerai pažinojo ir lietuvių liaudies dainas (ganėtinai faktų tam išrodyti yra surinkęs užsieny St. Šalkauskis), tai jau vien šitie faktai verste verstų mus labiau įsiskaityti į tojo „lenkų“ poėto eiles. Tačiau čia svarbiausias dalykas, tai jo gryniausioji lietuvių siela, kuri apsireiškia kone visose jo dainose. Tai verčia mus laikyti jį savo poetu ir, be abejo, didžiausiu. Juk ne viena kalba žmogaus tautybę nustato.

Todel ir laikome Mickevičiaus raštų leidimą lietuviams labai reikalingu ir naudingu. Lietuviškas lygiagretis tekstas duoda galimybės ir nemokantiems lenkų kalbos pažinti Mickevičių. Vertimai Gustaičio, Armino, Kudirkos, Jurgelionio, Ir. Jono (Žiliaus), Dagilio, Maironio, Mačio vietomis tokie gražūs, kad mažai kuo ne nuo originalo tesiskiria. Kur negavo atatinkamo eilėms to vertimo, M. Biržiška išvertė proza (Vėlinių dalį). Įdomu, jog greta knygose išspausdinto Gustaičio „Giesmės jaunystai“ vertimo yra ir Margalio — Šnapščio vertimas, tilpęs Tėvynės Sargo 1900 m. Nr 4/5 (p. 12—14), kurį tačiau vertėjas buvo Mickevičiui nusavinęs, padėjęs po vertimu savo slapyvardę. Knygų leidėjas surinko jam žinomus geriausius vertimus, nors jos turime ir daugiau. Pvz. Vėlines vertė dar Frommas-Gužutis (Vienybė Lietuvninkų 1895 m.), Konradą Valenrodą — Šnapštis — Margalis (Žinyčia 1900—1901 m.) ir Ir. Jonas (Žilius), Tėvo sugrįžimą — Jonas Kmita, Tris Budrius — L. Jucevičius ir t.t.

Tasai rinkinys pavadintas I, taigi, matomai, antram buvo manoma surinkti kitus raštus ir pirmoj eilėj poną Tadą, tačiau vargu ar kas jį išvers. Žinomas, rodos, yra tik Dagilio vertimas P. Tado pradžios, be to K. Vanagėlis (Sakalauskas) mini „Aušros“ 1885 m. Nr. 10/11 (p. 358—359), jog tūlas „B-vietis iš Kaimo Abšrutų“ vertęs tą poemą. Bene bus tai tas pats Kazys Bukaveckas-Bukavietis, kuris savo „Konrado Vallenrodo“ vertimą buvo 1898 m. atsiuntęs „Tėvynės“ redakcijai ir kurį betaisydamas sudarė savo vertimą Ir. Jonas (Žilius) (Raštai II p. 121).

Yra dar vienas poetas rašęs taip pat lenkiškai—Liudvikas Kondratavičius Syrokomlia, kuris irgi del tų pačių priežasčių, kur ir Mickevičius, turėtų susilaukti panašaus leidinio, ypač kad lietuviškųjų tekstų tam reikalui nestigs.

Ibsenas. Šmėklos. Šeimos drama trimis veiksmais. Vertė A. Janulaitis. Šv. M. Kaunas. (Spausd. Leipcige) 1921 m. Pusl. 138.

Herman **Zuderman.** Užkampio laimė. Triveiksmis vaidinimas. Vertė K. Puida. Šv. M. Kaunas. (Sp. Leipcige). 1921 m. Pusl. 115.

Pagaliau pasirodė pirmu du tomu senai laukiamos Švietimo Ministerijos Skaitymų Bibliotekos. Del garsiųjų veikalų grynų vertimų ir labiausia del kukliai dailaus leidinio, kalbėti netenka: be abejo mūsų skaitanti visuomenė noriai ims šias knygas į rankas. Iš tų knygų ir pridėto prie jų sąrašo spausdinamų kitų Skaitymų Bibliotekos tomų. matyti, jog tai bene bus speciali dramų biblioteka. Tokiai siaurai tendencijai daug ką turėtumėm prikišti. Mums ypač trūksta ir originalės išverstinos belletristikos, nes tik ji išmokys mūsų skaitytojus skaityti. Taigi sakytumėm, kad čia Leidimo Komisijai reiktų žiūrėti ne tik tai, kas yra jai pačių vertėjų, dramos mėgėjų duodama, bet ir pačiai nustatyti vertimų planą ir pačiai tam tikrus vertimus užsakyti. Senai jau laukiame Dikkenso (turime tik amerikonišką Oliverį Tvistą), Jack Londono, Anatolio France, Tolstojaus (ilgų apysakų), Kiplingo, ir daugybės kitų pasaulinių rašytojų.

Joanna **Tamašauskaitė** (Lakštutė). Eilės ir dainos. Knyga ir Laida Pirma. Chicago (1917?). Pusl. 64.

Tiesiog amerikonišku atvirumu autorė apie save sako: „Kiti pasakys, tai durna, Veltui tik aušina burną". Mes gi iš savo pusės nieko nei atimt nei pridėt tai autocharakteristikai negalim. Nežiūrint, kad autorė ir savo portretą prie knygų pridėjo ir pavadino jas „Laida Pirma", tikimės, kad autorė pasigailės „savo lėšų" ir nebespausdins savo raštų „Laidos antros".

Geografija.

A. **Kruberis, S. Grigorjevas, A. Barkovas ir S. Čefranovas.** Europos geografija. Vertė A. Klimas. „Švyturys". Vilnius. 1920 m. Pusl. 128.

Šis vadovėlis prieš karą buvo laikomas vienas iš geriausiųjų Rusijoj geografijos vadovėlių, bet jisai žymiai skiriasi nuo A. Klimo vertimo, nes rusų tekstas buvo iliustruotas daugybe paveikslėlių ir žemlapių, kurių čia nėra. Del to, žinoma, labai nukentėjo ir vadovėlio paidagoginė vertė. Kol kas, tai yra vienintėlis Europos geografijos vadovėlis mūsų mokykloms, taigi priseina ir tokiu tenkintis.

Tačiau jame yra ir stambių klaidų, kurios paeina ne iš autorių, bet iš vertėjo kaltės. Juk Europos politinis vaizdas, Versalės taiką pasirašius žymiai pakitėjo. Vadovėlis parašytas dar prieš karą, ir vertėjas palieka viską, kaip buvo originale. Ir štai vaikas mokomas, kad Balkanų pusiasalyje yra Serbų ir Juodkalnijos valstybės, jog jo vasaros vakarai Bosnija, Hercogovina ir Dalmacija priklauso Austrijai Vengrijai (p. 38—39). Nors ir minima, kad Albanija tapo atskira „valstybėlė" (p. 42), bet ji aprašoma kartu su turkais.

Serbija ir Juodkalnija (p.45—46) aprašomi skyrium, ir apie Pietų Slaviją nieko nesakoma. Pp. 54 — 63 kalbama apie Austriją Vengrija „antrą po Rusijos Europos valstybę"—ir aišku, vaikas nieko nesužino nei apie Čekoslovakiją kaipo atskirą valstybę, nei apie Vengriją — vis tai mat Austrijos Vengrijos dalys. Paduodama net diagrama Austrijos-Vengrijos tautų, nors visi tie čekai, lenkai, rusėnai, serbai ir kroatai, slovakai ir rumunai, slovencai ir italai nieko bendra su dabartine Austrija jau nebeturi. Tuo pat būdu ir dalys dabar priklausančios Italijai, Pietų Slavijai, Rumunijai, Lenkams, Čekoslavijai — figuruoja kaipo Austrijos dalys. Ir, žinoma, Austrija — imperija, o Vengrija — karalija. Ypatingas imperatoriškai karališkasis patriotizmas! Rumunija irgi sena, prieškarinė, be Semigradijos, Bukovinos ir Besarabijos. Ir Galacas, tokiu būdu, dar tebėra prie Rusijos sienų (p. 64).

Vokietijos imperija dar valdanti dvi „imperijos" provincijas Elzasą ir Lotaringiją (p. 65) ir pilna visokių „karalijų". O Vilius ir dar imperatorius ir vis tebegyvenąs Berlyne! Šlezvigo danai dar vokiečiams priklauso, lygiai kaip ir Mažosios Lietuvos lietuviai. P. 71 yra net aiški nepolitinė klaida, kur kalbama apie dvi atskiras įlankas — Kurišhafą ir Kuršo įlanką. Žinoma, ir Poznanės lenkai vis dar tebe Vokietijoj. Naiviškai skamba ir išsireiškimas, kad Vokietijos prekybos laivynas savo didumo atžvilgiu užima antrąją po Anglijos vietą; tokios pat žinios ir apie vokiečių kolonijas. Diagrama, kuria lyginama Europos pramonės ir prekybos laivyno dydis visai neatatinka dabar tikrenybei (p. 99—100).

Įdomiausia atsitiko su Rusija. Mat šį skyrių vertėjas giriasi (turinys — prierašas) sudaręs naudodamasis žymesniųjų rusų geografų raštais, tai yra savystoviai. Tiesa, nors gale ir pridėjo žinių apie Suomiją, Estiją, Latviją ir Lenkiją, aprašinėdamas Rusiją palieka josios pakraščiuose ir lenkus, ir lietuvius, latvius ir letgalius (ar tai atskira tauta? Kodel tuomet nepadėjo greta lietuvių ir žemaičių), estus, suomius ir t. t. tik pažymėdamas p. 118, jog jie gyvenę savo vietose prieš didįjį karą. Suprask, jog didžiajam karui pasibaigus jie kažkur kitur išsikėlė, tur būt į Rusiją, nes (p. 119) lietuviai ir tos visos pabaltijos tautos iki šiol gyvenančios Rusijoje! Tik jau miestai, kaip Vilnius, Varšuva, Lodzius iš Rusijos ribų išbraukti. Ir už tat ačiū, nes Revelis, Ryga ir Liepoja iki šiol dar tebėra Rusijos uostai (p. 124). Tuo būdu visos vertėjo pataisos tai keturi puslapiai Suomijos, Estijos, Latvijos ir Lenkijos aprašymo, bet ir šič Lenkiją savarankiai aprašinėdamas autorius pamiršo, jog į ją be buv. Rusų „Lenkų karalystės" įėjo ir vakarų Galicija su Krokuva ir Poznanės sritys.

Jei 1919 m. laidoj visos tos klaidos buvo dar pakenčiamas, nes ką tik buvo pradėjęs nusistovėti Europos politinis vaizdas, tai metams praslinkus aklai iš Mokslo Draugijos stereotipo spausdinti su visomis geo-

grafinėmis ir korektūros klaidomis — neleistina. Jei vertėjas netiki į pastovumą dabartinių naujadarių valstybių, tai geriausia visai neliesti politinės pusės ir tenkintis vien geografinių rajonų aprašymu. Jei liečia, tai reikia politinę pusę nušviesti teisingai. Negalima klaidinti nei vaikai, nei mokytojai, kurie vos tik knygai spaustuvę apleidus jau verčiami patys klaidas taisyti. Galime tik pageidauti, kad kuo greičiausia susilauktumėm kokį kitą Europos geografijos vadovėlį, nes tik laisvos varžytinės gali priversti ir vertėjus ir leidėjus kiek rūpintis savo leidžiamųjų knygų turiniu, o ne vien tik pigumą žiūrėti. Įdomi ir kaina — pirmoji laida kaštavo 6 auksinus, o antroji, kur spauda nieko nekaštavo — mušta iš Mokslo Draugijos stereotipo — 15 auksinų. Kuo čia paaiškinti?

A. Kruberis, A. Grigorjevas, A. Barkovas ir S. Čefranovas (jais sekant). Geografija. Azija, Afrika, Amerika ir Australija. Taisė A Virėliūnas. Šviet Min. Kaunas. 1921 m. Psl. 24+4 nž

Palyginus su anksčiau recenzuotomis knygomis, šis vadovėlis daro malonaus įspūdžio. Čia A. Virėliūno pasidarbuota, prašalinant visus politines geografijos nenuosakumus, nors jo uždavinys irgi buvo nelengvas, nes pvz. Vakarų Azijos iki šiol dar nenusistovėjęs politinis vaizdas neduoda visai galimybės pasakyti ką tikro apie jos valstybes ir jų sienas. Tačiau taisytojo išrinktas būdas — piešti atskirus geografinius vienetus neliečiant visai politinės pusės, padėjo jam sutverti vadovėlį tinkantį ilgesniam laikui, kaip ten nekitėtų Azijos politinės konjuktūros. Taip pat jis elgėsi ir su Sibiru, Turkestanu ir t.t. Tik poroj vietų jis suklupo, nutoldamas nuo savo pamatinio principo: p. 47 jis kalba apie Gruzinų respubliką (Georgiją!) ir apie Lietuvos atstovybę prie jos (nejaugi jis kalbėtų apie visas Lietuvos atstovybes, jei jos būtų ir prie kitų valstybių?). Kol knygutę pabaigė spausdinti jau Georgijos nebeliko. Lygiai nevisai nuosakiai jis elgiasi su buvusiomis vokiečių kolonijomis — iš Afrikos vokiečių Rytų ir Žiemos Vakarų kolonijos visai išnyko, o apie Kameruną tik kalbama, jog jis buvęs vokiečių, bet nenurodoma, jog jį užėmę prancūzai Tuo ta pu apie Naująją Gvinėją, Bismarko ir Samoa salas jau tiesiog kalbama, jog jos priklausančios anglams (Čia turėtų būti: Bismarko sala priklauso — Australijai, Samoa — N. Zelandijai, o Marijonų ir Karolinų salos ne anglams, bet japonams).

Tokiu pat rūpestingumu A Virėliūnas ištaisė ir bendras geografines klaidas, atsiradusias senoje laidoje del to, kad vadovėlio autoriai rašė jį prieš paskutiniuosius ašigalių sričių tyrinėjimus ir Sven Hedino Azijoj keliones. Taigi jau kalbama apie Antarkties žemyną, tik matomai ačiū įsibrovusiai p. 124 korrektūros klaidai jo dydis apskaitytas 135 milijonais kv. kil., matomai vietoj 35 mil, nors ir tas skaičius yra kol kas tik apytikris. Gaila irgi, kad nepaminėta Trans Himalajų, kurie kalnagubrių tarpe užima vieną iš pirmutinių vietų, kad ir nesenai jie Sven Hedino buvo atrasti.

Taip pat griežtai perdirbti kone visi pavadinimai ir kai kurie terminai. Tik čia su taisytoju jau negalima sutikti. Tų pataisų didžiuma gal būt ir prigys, bet reikia ir vaikų pasigailėti Juk koks jiems galvose pasidarys mišinys, jei jie būdami pirmoj klasėj mokysis skirti tyrumos nuo stepių. Antriems metams pasilikę naujoj Geografijos pradžios laidoj ras toms pačioms sąvokoms dykumas ir tyrumas, o perkelti į antrą klasę iš A Virėliuno taisyto vadovėlio skaitys dykumus ir stepes? Ir taip pat su visais kitais terminais ir vardais. O kas gali tikrinti, kad kitam taisytojui patiks ir Mechiko (!) ir Sanpero ir jis vėl panorės kitaip taisyti? Kol nėra autoritingai nustatytos geografijos terminologijos, atskiriems autoriams, taisytojams ir vertėjams reikėtų palaukti ir vengti bet kokių naujumų. Juk gana jau to geografinio chaoso, kurį pagamina „Eltos“ telegramos su savo Mailandais ir Milanais, Bidgoščėmis ir Brombergais ir dvigubais pavadinimais kone visų pasaulio miestų, pareinant nuo to iš kur imama žinių — iš vokiečių, lenkų ar kitų kokių laikraščių, — kad dar rimti pedagogai ir geografijos žinovai patys tą chaosą didintų, nors ir geriausių norų vedami.

Apskritai vadovėlis yra pritaikintas pilnai šių dienų mūsų mokyklos reikalavimams Tik nėra paveikslėlių, kurie dvigubai padidina vertę rusiško originalo.

Vaikų ir jaunimo knygos.

Edmundo de **Amičis** Širdis (Cuore). Vertė Matas Grigonis. „Tėvynės Mylėtojų“ Draugijos leidinys. Nr. 21. Chicago. 1915. Pusl. 362

Yra tai amžinos vaikų literatūros knygos. Kol vaikai gyvens širdimi, tol jie tas knygas skaitys ir negalės atsiskaityti. Jos vaidina didžiausią rolę auklėjime, ypač mūsų egoizmo laikais. Čia trumpais vaizdeliais iš kasdieninio mokinių gyvenimo ir kiek ilgesnėmis mėnesinėmis apysakaitėmis, lavinamas rimtas ir gilus patriotizmas, žmonių solidarumo jausmas, pasišventimas del kitų, svetimojo darbo pagerbimas ir t.t. Ir viskas surašyta ne moralizatoriaus tonu, bet gyvai, naturaliai, vaizdingai, įtikinamai netik vaikui, bet ir suaugusiam.

Knygos išleistos labai rūpestingai, dailos popieros, yrà paveikslėlių paimtų iš rusų Bitnerio leidinio, iš kurio ir versta. Tik deja, del kurso skirtumo jie vel nebus prieinama mūsų vaikams, kol Amerikos „dėdės" nepradės jos į Lietuvą siuntinėti, vietoj tos literatūros, kurią siunčia dabar ir kuri visai neatsako mūsų gyvenimo padėčiai. Nors pačiam vertimui, tur būt, prikiš daug kalbos žinovai, bet toji knyga tai tikras papuošalas mūsų neturtingos vaikų literatūros.

Henrikas **Senkevičius.** Dykumose ir giriose. Apysaka. I dalis. Vertė M. Pečkauskaitė. „Jaunimo biblioteka" Nr. 1. „Švyturio" leidinys. Kaunas — Vilnius. (Tilžė). 1921 m. P. 232.

Nežiūrint didelio chaoso, mūsų knygų rinkoj viešpataujančio, visgi ir čia, kaip ir kitose gyvenimo srityse pastebiamas paskutiniu laiku šioks toks tvarkingumas, tikslingumas. Leidžiama jau ne tik tai, kas pripuolamai pasitaiko, bet stengiamasi kiek labiau įsigiliti į mūsų visuomenės trukumas ir juos kiek galint knygomis prašalinti. Iki šiol turėjome didžiausią bėdą su literatūra paauganĉiam jaunimui — visai neturėjome ko jiems paduoti. Viena Marko Tveno apysaka, Amičiso Širdis, dvi Žiul-Verno apysakos — štai ir viskas; be to kone visos šios knygos buvo Amerikoj išleistos. Dabar „Švyturio" bendrovė pradėjo gerą darbą — pradėjo leisti tam tikrą „Jaunimo Biblioteką", į kurią apart virš minėtos įeis dar Mayne - Reed ir kitos viso pasaulio jaunimo skaitomos knygos. Galime tik džiaugtis ta gera pradžia, ypač tuo, kad matomai, renkamos čia knygos nepripuolamai. Neabejojame, kad ir šita genialaus lenkų rašytojo jaunimui parašyta apysaka ilgą laiką turės vietelę mūsų jaunimo bibliotekose. Tam nepakenks, tur būt, ir kai kurie jos specialūs, lenkiški trukumai.

Bibliografija.

Šiame skyriuje norėtumėm duoti, kiek galėdami, pilniausią bibliografiją visų mūsų knygų, leidžiamų dabar ir išleistų anksčiau pradedant 1914 m. Tačiau del daugelio knygų neturime tikslių žinių nei skaičiaus ekzempliorių, metų, laiko, puslapių skaičiaus. Todel ir šis sąrašas nepilnai tiks mokslo bibliografijos reikalams. Taigi prašome visų knygų mėgėjų šiuos trukumus ir klaidas mums nurodyti.

Visų gi knygų leidėjų ir autorių prašome siuntinėti „Knygoms" visus savo leidinius bibliografijos skyriuje paminėti ir recenzuoti.

Sutrumpinimai: V.—Vilnius; K.—Kaunas; T.—Tilžė; Ch—Chicago; N. Y.—New-York; Vor.—Voronežas; Š.—Šiauliai; M.—Mariampolė. L. M. D.—Lietuvių Mokslo Draugija; Š. M.—Švietimo Ministerijos Knygų Leidimo Komisija; Šv. K.—Šv. Kazimiero Draugija; Švyt.—Švyturys;

b. v.—be nurodymo spausdinimo vietos;

b. m.—be nurodymo metų.

I. Tikyba.

1) Kun. A. Alekna. Bažnyčios istorija. Antroji laida. T. 1920, p. 251.

2) Amerikos Katalikų Vyskupų Ganytojiško Laiško ištraukos. 1920, p. 23.

3) Aplankymas b. v. ir b. m., p. 4.

4) Vyskupas Antanas Baranauskas (vertė). Graudųs verksmai. 4 laida. Šv. K. „Šviesos" s-vė. K. 1920, p. 16.

5) Kun. J. Berthier. Mūsų tikėjimas. Vertė M. Širvintas. Boston Mass. 1919, p. 100.

6) Kun. B u č y s. Katalikų tikyba. Ch. (1921?), p. 216.

7) („) Žmogus ir gyvuolys. Ch. 1920, p. 64.

8) Kun. K. C i b i r a s. Dogmatika. Mokykloms vadovėlis. L. M. D. V. 1921, p. 148.

9) Dešimt apdumojimų žmonėms prispaudimuose ir nusiminimuose. Iš lenkų kalbos vertė kun. Jurgis Rupkus. Antra laida. K. 1914, p. 26.

10) Dievo Karalystė yra mumyse. Vertė ir išleido kun. P. L. K. 1918, p. 78.

11) Kun. D u r i c k a s. Dievas sutvėrėjas. Ch. (B. m.), p. 49.

12) Tėvas F a b e r a s Filipinas. Gerumas. Vertė kun. P. L. K. 1919, p. 54.

13) F. V. Svarbųs klausimai. Boston Mass. 1917, p. 32.

14) F. V. ir U o s i s. Teisybės vardas. Jonas Huss'as, jo herezija ir mirtis. Boston Mass. 1916, p. 30.

15) Kun. V. G a d o v s k i. Bažnyčios istorijos vadovėlis. Vertė kun. O. Zajončkauskis. L. M. D. I d. V. 1920, p. 109.

16) [„] [„] II d. V. 1920, p. 98.

17) Mar. G a v a l ė v i č i u s. Dangaus Karalienė. Padavimai apie šv. Paną Mariją. Ch. 1915, p. 158.

18) Gegužės mėnuo. Iš vokiško vertė kun. Pr. Žadeikis. Šv. K. B. v. ir m. Kaunas? 1914?, p. 176.

19) Kun. J. G e r u t i s. Paklydėliai. Antras pataisytas leidimas. K. 1921, p. 33.

20) [„] Tikėjimo klausimas. Antras pataisytas leidimas. T. 1921, p. 230.

21) Gyvasis rožančius su kiekvienos paslapties apmąstymu. Šv. K. K. 1920, p. 30.

22) A. J a k š t a s [vert.] Giesmės šv. Pranciškui. Šv. K. K. „Šviesos" s-vė. 1921, p. 8.

23) Kun. J. S. Bažnytinis giesmynėlis. V. 1920, p. 16.

24) Katalikų trumpas katekizmas patvirtintas Žemaičių Vyskupystei. Antroji laida. Šv. K. K. 1919, p. 100.

25) Konfidencialis pranešimas apie kunigų suvažiavimą Buffalo N. Y. 7 balandžio. 1920, p. 32.

26) Kun. Petras K r a u j a l i s. Trys dvasiškojo gyvenimo pagrindai (pagal M. Meschlerį). Švyturys. V. K. 1921, p. 176.

27) K. V. K. Netikėjimo priežastįs. Boston Mass. 1917, p. 24.

28) J. L e s a u s k i s. Moterystės nesuardomybė. Šv. K. K. 1920, p. 39.

29) M a r g a l i s. Gegužio mėnuo. Šv. K. T. 1921, p. 192.

30) Mažas reikalingiausias giesmių ir maldų rinkinėlis. „Išeivio Draugo" spauda. Glasgow. 1917.

31) Dr. J. M a c u l e v i č i u s. Savastis teologijos supratimu. K. 1919, p. 8.

32) Nekaltai pradėtosios Švenč. Panos Marijos vardo „Varguolių Seselių" vienuolijos įstatai. M. 1920, p. 64.

33) Kun. P. P a l t a r o k a s. Šventoji senojo įstatymo istorija. Miunchenas. 1919, p. 112.

34) [„] Šventoji naujojo įstatymo istorija. Miunchenas. 1919, p. 120.

35) [„] Tikybos mokslas [Šventoji istorija ir katekizmas]. Petrapilis. 1916, p. 142.

36) Vysk. P e l č a r. Jezus Kristus Švenčiausiame Sakramente yra tikinčiųjų pavyzdžiu ir mokytoju. Vertė kun. P. Meškauskas. Boston Mass. B. m., p. 205.

37) K. J. S k r u o d y s. Etika. L. M. D. V. 1920, p. 140.

38) [„] Religijos mokymo metodika. L. M. D. V. 1920, p. 157.

39) Vysk. J. S k v i r e c k a s. Evangelijos dalys skaitomos visų metų Viešpaties dienomis ir šventadieniais. T. 1920, p. 143.

40) V. S t a s e v i č i a. Bažnyčia ir mokslas. Boston Mass. 1918, p. 28.

41) Kun. V. Š e š k e v y č i u s. Šitai Viešpaties tarnaitė. Skaitymai gegužės mėnesiui. Seinai. 1914, p. 99.

42) Tikybos pirmamokslis. Patvirtintas Žemaičių vyskupystei. Ketvirtoji laida. K. 1920, p. 32.

43) Iš L. T o l s t o j a u s. „Skaitymo Rato": Buda ir jo tikyba. Vertė F. Mališauskis. Boston Mass. 1916, p. 16.

44) Kun. V. Z a j o n č k a u s k a s. Evangelijos visų metų nedelioms ir šventėms [tek. liet ir lenk.]. V. 1920, p. 246; be lenk. V. 1920. p. 128.

45) [„] Trumpa apologetika arba katalikų tikėjimo apginimas. Pagal kun. Schmi'tzą ir kun. Butrymovskį. Vadovėlis mokyklai. T. 1921, p. 144.

46) Kun. J. Židanavičius. Apie Religijos pradžią ir jos reikalingumą. Boston Mass. 1917, p. 16.

47) „Žinynas". 1918. Dvasiškijos metraštis. Boston Mas. P. 175.

II. Filosofija. Psichologija. Logika.

1) G. Čelpanovas. Psichologijos vadovėlis. Laisvai vertė fil. d-ras M. Reinys. L. M. D. V. 1921, p. 242.

2) K. Čibiras. Doros objektivumas. K. 1919, p. 19.

3) Didis graikų išminties vyras Sokratas. „Varpo" b-vės leidinys. K. 1921, p. 20.

4) J. Gobis. Asmenybės kultūros pagrindai. Skiriama mokslą einančiai jaunuomenei. Š. 1921, p. 31.

5) A. Jakštas. Logika. Sekdamas Mercieru ir Čelpanovu sustatė... K. 1919, p. 264.

6) [„] Logikos evoliucija. K. 1919, p. 15.

7) S. Šultė. Evoliucijos keliai ir revoliucijos dėsniai. K. 1919, p. 39.

8) Dr. S. Š[ultė]. Savasties klausimu. K. 1919, p. 15.

9) D-ras S. Šultė. Savasties principas ir evoliucija. K. „Šviesos" s-vė. 1920, p. 36.

10) Verworn. Mad. dr. Dvasios gyvenimo Mechanika. Vertė Dr. A. Garmus ir A. Rimka. Tėv. Myl. Dr. Ch. 1916, p. 148.

11) Vydūnas. Tautos gyvata. Filosofiški - sociologiški aiškinimai. T. 1920, p. 152.

III. Paidagogija.

1) Kun. Pr. Bučys. Apie apšvietą. Išleido Uosis. Ch. „Draugo" spauda. 1918.

2) M. Gustaitis. Amerikos mokykla. Seinai — Mariampolė. 1919 – 1920, p. 152.

3) Kat. Janžulė. Darbo pradas Europos mokyklose. Vertė Vaižgantas Liaud. Šviet. Kom. leid. V. 1919, p. 144.

4) P. Jurgelevičius [Jurginis]. Piliečių auklėjimo mokykla—skautybė. Švyt. K. [spaus. T.]. 1920, p. 99.

5) J. Jurgelevičius. Pirmieji skauto žingsneliai. „Ateities" leidinys. K. 1920, p. 41.

6) Laikinieji Įstatai Aukštesniosioms Bendrojo Lavinimo Švietimo Ministerijos Mokykloms. K. 1919, p. 12.

7) Lietuvos Katalikų Mokytojų Sąjungos įstatai. K. [M. „Šešupės" s-vė]. 1920, p. 15.

8) J. Murka. Metodikos etiudai. L. M. D. V. 1919, p. 144.

9) Prof. A. R. Niemi. Medžiaga Lietuvos mokyklų reformai. Kalbos žiūrėjo St. Dabušis. Š. M. K. 1920, p. 126.

10) I-sios Vilniaus Vyrų Gimnazijos programa 1919—1920 mokslo metų. V. „Švyturio" s-vė. 1920, p. 21.

11) Rygiškių Jonas. Gramatika ir mokykla. „Mok. ir Gyv." leidinys. Š. 1921, p. 17.

12) O. Seinig. Mąstomoji paišyba tipų paišybos pagrindu. Pratimų pavyzdžiai kursų vedėjams ir mokytojų švietėjams. Vertė S. B. iš vokiečių antrojo pataisyto ir papildyto leidimo. „Kultūros" b-vės leid. Š. 1921. [Spaus. Leipcige], p. 36+57 tobelės.

13) M. Šalčius. Jonas Masė Didis žmonių švietėjas. "Mok. ir Gyv." leidinys. Š. 1921, p. 10.

VI. Visuomenės mokslai ir teisė.

1) Baudžiamasis statutas. Teisingumo Ministerijos leidinys. K. [spaus. T.]. 1919, p. 207.

2) August Bebel. Moteris ir socializmas. Vertė V. K. R. Liet. Soc. Sąj. Leid. Philadelphia Pa. 1915, p. 429.

3) J. Berlin. Darbo žmonių istorija. Vertė Barabošius. „Laisvės" leid. Brooklyn. 1915, p. 87.

4) B. R. Bruožai iš politinės ekonomijos. „Šviesos" b-vė. Š. Neumano s-vė. 1921, p. 23.

5) M. Cheisinas. Ko gali duoti koperacija darbininkams. Vertė Stasys Dabušis. 1921.

6) Mark Fisher. Socializmo teorija. Vertė Iksas. „Keleivio" spauda. Boston. 1918, p. 74.

7) A. Jakštas. Kultūros viešpatija. K. 1919, p. 23.

8) V. Kapsukas. Šeimyna seniau, dabar ir ateityje. „Kovos" spauda. Philadelphia. 1917, p. 47.
9) P. Klimas. Koperacija. Smulkiojo kredito draugijos. Liet. Dr. Aukšt. Maskvos Mok. Moksl. šelpti leid. V. 1915, p. 44.
10) M Krupavičius. Žemės klausimas Lietuvoje. K. 1919, p. 64.
11) P. Kunkulis (pagal A. N. Bachą). Paskaitos iš politikos ekonomijos. Liet. Soc. Sąj. leid. Philadelphia. 1917.
12) Lietuvos teisininkų Draugijos statutas. K. 1921, p. 5.
13) Lietuvos Valstybės Laikinosios Konstitucijos Pamatiniai desniai. K. 1919, p. 6.
14) K. Marks. Jo gyvenimas, raštai ir darbai. Liet. Soc. Sąj. Leid. Antroji pataisyta laida. Philadelphia. 1918, p. 47.
15) K. Marks ir F. Engels. Komunistų manifestas. Sulietavimo J. B. G. „Kovos" spauda. Philadelphia Pa. 1914, p. 52.
16) F. Meringas. K. Markso „Kapitalas". (Svarbiausis mokslinio socializmo veikalas). „Šviesos" b-vė. K. 1921, p. 31.
17) Izas Nikolson. Koperacijai brėkštant. Apsakymai jauniems koperatoriams. Vertė P. Šalčius. Pram. ir Prek. Min. Koper. Dep. leid. K. 1919, p. 40.
18) J. Plechanov. Anarchizmas ir socializmas. Iš anglų kalbos vertė K. Vidikas. Liet Soc. Sąj. leid. Philadelphia. 1918, p. 139.
19) J. Reselis. Koperacija ir tautos uždaviniai. Iš rusų kalbos vertė Petras Šalčius. Petrapilis. 1917, p. 76.
20) Albinas Rimka. Del žemės klausimo Lietuvoje. I-oji dalis. Lietuvos Žemės Reikalų leid. Vor. 1918, p. 56.
21) [„] Lietuvos ūkis prieš didįjį karą. L. M. Dr. V. 1918, p. 115.
22) („) Stambusis ir smulkusis žemės ūkis nuosavybės ir bendrojo valdymo santyk. Žem. Ref. Kom. leid. K. 1920, p. 33+14.
23) K. Sąmajauskas. Lietuvos teisių ir teisininkų įvardinimas. Teisės tyrimas. K. 1921, p 8.
24) K. J. Skruodys. Tarptautinė teisė. L. M. D. V. 1921, p. 119.
25) Statistinės žinios apie Lietuvą ligi karo 1914 m. Stat. Dep. leid. K. 1920, p. 200.
26) V. Stepukas. Ekonominio Rusijos gyvenimo bruožai. „Varpo" b-vės leid. K. 1921, p. 61.
27) P. Šalčius. Patarimai vartotojų bendrovių steigėjams ir vedėjams. Pram. ir Prek. Min. Kop. Dep. leid. I d. K. 1919, p. 32.
28) [„] II d., p. 24.
29) [„] III d., p. 32.
30) [„] Vartotojų bendrovės ir privatinė prekyba. K. 1919, p. 24.
31) Kun. K. Šaulys. Sociologija. 2 laida. K. 1920, p. 73.
32) Kun. J. Sepetys. Utopijos. V. 1919, p. 21.
33) Taisyklės rinkimams į žydų Bendruomenių Tarybas. Žyd. Reikalų Min. leid. K. 1921, p. 24. (Viršelis liet., tekstas žydiškas).
34) Prof. Tugan-Baranovskis. Visuomeninė ir medžiaginė koperacijos prigimtis. Šiaulių srities vart. Bendr. Sąjungos leid. Š. 1921, p, 95.
35) Valstybės Tarybos Statutas. K. 1919, p. 15.
36) Valstybinės Apdraudimo Įstaigos Įstatai ir priverstino valstybinio trobesių nuo ugnies apdraudimo įstatymas. K. 1921, p. 15.
37) E. Vanderveldė. Socializmas ir religija. Pagal... parašė Vardūnas. „Keleivio" spauda. Boston M. 1915, p. 24.
38) Vienas už visus, visi už vieną. Vil. Dr. Kop. Remti leid. V. 1914, p. 24.
39) Žemės reformos sumanymai. Žemės Ref. Komis. leid. K. 1919, p. 45.

Bugalterija.

40) Jonas Ilgūnas. Bugalterijos vadovėlis. I dalis. Elementinis kursas komercijos mokykloms. Švyt. K. (spaus. T.). B. m., p. 184.
41) [„] Temos Bugalterijos praktikos darbams. Gelumbių ir kolonialių prekyba. K. „Šviesos" s-vė. 1920, p. 16.
42) P. Šalčius. Sąskaitybos vadovėlis vartotojų bendrovėms. Prek. ir Pram. Min. Kop. Dep. leid. K. B. m., p. 160.

V. Istorija.

Lietuvos istorija.

1) Antanas Alekna. Lietuvos istorija. Praplatintoji laida. Su keturiais žemlapiais. Šv. K. K. 1919, p. 263.

2) M. Biržiška. Lietuvos istorijos pradžiamokslis. I. L. M. D. V. 1919, p. 109.

3) [„] Lietuvos sukilimas 1794 metais. V. 1919, p. 31.

4) Augustinas Janulaitis. Lietuvos visuomenės ir teisės istorija. Sekdamas Stanislovą Kutšebą parašė... Š. M. T. 1920, p. 218.

5) [„] 1863—1864 m. sukilimas Lietuvoje. K. 1921, p. 44.

6) Jonas Jokūbauskis. Tautiniai santykiai Lietuvoje ligi Liublino unijos. Versta iš lenkų kalbos. „Vilniaus" leid. V. 1921, p. 87.

7) V. Kapsukas. Trumpa Lietuvos socialdemokratų partijos istorija (1896—1905). Pirmoji dalis. „Darbininko Knygynėlis". Petrapilis. 1918, p. 125.

8) R. Karuža. Iš Lietuvos istorijos. Sus. Liet. Am. leid. N. Y. 1917, p. 68.

9) P. Klimas. Lietuvių senovės bruožai. L. M. D. V. 1919, p. 169.

10) [„] Lietuvos žemės valdymo istorija (iki lenkmečių). L. M. D. V. 1919, p. 66.

11) [„] Muravjevo laikmetis Lietuvos žemės ir žemininkų istorijoje. L. M. D. V. 1920, p. 28.

12) M. Liubavskis. Lietuvos istorija ligi Liublino unijos. I dalis. Iš rusų kalbos vertė J. Sondeckis. L. M. D. V. 1920, p. 86.

13) A. Pogodinas. Senovės lietuviai. Vertė iš rusų kalbos J. Gr. „Vilniaus" leidinys. V. 1921, p. 23.

14) A. Rucevičius. Sunkiaisiais laikais. Spaudos uždraudimo laikų atsiminimai. Švyt. T. 1920, p. 16.

15) M. Šalčius. Dešimt metų tautiniai kulūrinio darbo Lietuvoje (1905—1915). Tėv. Myl. Dr. leid. Ch. 1917, p. 99.

16) [„] Paskaita iš Lietuvos istorijos. Tėv. Myl. Dr. leid. Brooklyn. 1918, p. 96.

17) J. O. Širvydas. Attilos siaubimas Lietuvoje. „Dirvos" spauda. Cleveland Ohio. 1919, p. 205.

18) [„] Lietuvių prabočiai Lydai. „Dirvos" lėšos. Cleveland Ohio.

19) Jonas Žilius. Lietuvos rubežiai. Istoriškai etnografiška studija. B. v. ir m. (Amer. 1920?), p. 20.

Visuotinoji istorija.

20) A. R. Šeimynos istorija. Pagal Rubakiną parašė... „Laisvės" spauda. Brooklyn. 1914, p. 27.

21) B. Baks. Paryžiaus komuna (1870—1871) „Šviesos" b-vė. K. 1921, p. 65.

22) K. Ivanovas. Rytai ir Mitai. Iš rusų kalbos vertė J. Jablonskaitė. L. M. D. V. 1918, p. 125.

23) [„] [„] Šv. M. T. 1920, p. 125.

24) [„] Senovės istorija. Iš rusų kalbos vertė K. Kepalas. Šv. M. T. 1920, p. 226.

25) Kultūros istorija. Trijos knygos su daugeliu paveikslų. Surengė J. A. Chmieliauskas (iš rusų kalbos). Tėv. Myl. Draugijos leid. Knyga pirma. Ch. 1917, p. 196.

26) [„] Knyga antra [„], p. 158.

27) [„] Knyga trečia [„], p. 154.

28) Senovės istorijos apsakymėliai. I Dalis. Rytai. Graikija. Iš rusų kalbos vertė O. Jablonskaitė. Kalbos žiūrėjo St. Dabušis. Šv. M. K. 1920, p. 198.

29) V. Zakševskio. Naujųjų amžių istorija. I dalis. Ligi Didžiosios Prancūzų revoliucijos. Iš lenkų kalbos vertė Z. Noreika ir J. Pajaujis. L. M. D. V. 1921, p. 122.

VI. Literatūros istorija ir teorija.

1) M. Biržiška. Dainų atsiminimai iš Lietuvos istorijos. L. M. D. V. 1920, p. 142.

2) [„] Duonelaičio gyvenimas ir raštai. L. M. D. V. 1918, p. 117.

3) [„] Lietuvių dainos vidurinėms mokykloms vadovėlis. L. M. D. V. 1916, p. 55.

4) [„] Lietuvių dainų literatūros istorija. I. L. M. D. V. 1919, p. 118.

5) [„] Lietuvių literatūra Vilniaus universito metu. L. M. D. V. 1921, p. 70.

6) [„] Lietuvių literatūros istorijos santrauka. V. 1919.

7) [„] Mūsų raštų istorija 1547—1904 m. Švyt. K. (Spaus. T.). 1920, p. 112.

8) K. Bizauskas. Raštijos bei literatūros teorija. K. 1920, p. 64.

9) S. Čiurlionienė. Lietuvių literatūros istorijos konspektas. Vor. 1918, p. 50.

10) [„] Lietuvių literatūros istorijos konspekto chrestomatija. Vor. 1918, p. 88.

11) A. Jakštas. A. a. Jonas Balvočius-Gerutis (1842—1915). K. 1919, p. 23.

12) V. Kapsukas. Jono Biliuno biografija. Liet. Darb. Lit. Draug. leid. Philadelphia Pa. 1917, p. 127.

13) Dr. R. von der Meulen Rz. Gamtos prilyginimai lietuvių dainose ir raudose. Iš vokiečių kalbos vertė M. B-ka. L. M. D. V. 1919, p. 105.

14) Prabočių Anukas Mažosios Lietuvos buvusieji rašytojai ir žymesnieji kalbos mylėtojai. T. 1920, p. 125.

VII. Folkloras.

1) D-ras Jonas Basanavičius. Levas lietuvių pasakose ir dainose. Folkloro studija. L. M. D. V. 1919, p. 235+XLIV tob.

VIII. Gamtos mokslas. Chimija.

1) J. Baronas. Gamtos pradžiamokslis. 1 dalis. Negyvoji gamta: vanduo, oras, žemė. Šv. M. T. 1920, p. 119.

2) [„] [„] II dalis. Gyvoji gamta: augalas ir jo gyvenimas. Kalbos žiūrėjo Dabušių Stasys. Šv. M. T. 1920, p. 114.

3) Poliaus Bero. Dievo Galybė. Laisvai vertė A. Murkienė. Kalbos red. J. Murkos. Mokslinė red. J. Kraučiūno. Šv. M. T. 1921, p. 174.

4) Akad. J. P. Borodinas. Botanikos vadovėlis. I dalis. Morfologija. Vertė J. Tonkūnas. L. M. D. V. 1919, p. 130.

5) Čalys Darvinas. Tarp pietų Amerikos gyvulių. Ištraukos iš... rašto „Kelionė Byglio laivu". Vertė M. Šalčius. „Kultūros b-vės leid. Š. 1921, p. 47, (spaus. Leipcige).

6) J. Elisonas. Stuburinių gyvulių zoologija. L. M. D. V. 1920, p. 272, pav. 209.

7) („) Zoologijos sistematikos terminų žodynėlis, aukštesniųjų mokyklų kursui pritaikintas. Šv. M. K. 1920, p. 144.

8) Agr. J. Kriščiūnas. Žaibas ir griaustinis ir kaip įtaisyti perkūnsargį. „Varpo" b-vės leid. K. 1921, p. 24.

9) P. Ledoux. Pirmosios pamokos iš gamtos mokslo. I dalis. Paprasčiausios žinios apie kūnus. Su 72 piešiniais. Vertė S. Matulaitis. L. M. D. V. 1920, p. 80.

10) [„] 50 prirengiamųjų pamokų iš gamtos mokslų. II dalis. Dirbamoji žemė ir augalų valstija su 70 piešinėlių. Vertė S. Matulaitis. L. M. D. V. 1921, p. 107.

11) P. A. Pasikalbėjimai apie dangų ir žemę. Vertė P. A. Antrajam leidimui peržiūrėjo Pr. Mašiotas. K. V. 1921, p. 87.

12) S. Polianski. Botanika. Bendroji dalis. Pagal... Parašė A. Žygas. „Šešupės" leid. M. 1920, p. 41, p. 49.

13) V. Ruokys. Chimijos vadovėlis. I dalis. L. M. D. V. 1920, p. 208, pav. 104.

14) [„] II dalis. L. M. D. V. 1920, p. 192, pav. 125.

15) Stankevičius M. Botanika Bendroji dalis. L. M. D. V. 1920, p. 100.

16) [„) Augalų fiziologija. L. M. D. V. 1920, p. 134.

17) [„] Negyvoji gamta. Oras, vanduo, žemė. L. M. D. V. 1920, p. 89.

18) [„] Zoologijos vadovėlis. Gyvunai bestuburiai. L. M. D. V. 1921, p. 136.

19) [„] Žmogaus kūnas. L. M. D. V. 1921, p. 84.

20) L. Vailionis. Materijos keitimosi organizmuose. „Kataliko" spauda. 1914, p. 56.

21) V. Vilkaitis. Žiedas. Išleido. J. Apanavičia T. (b. m. 1918?), p. 81.

22) D-ro O. Vogel'io, prof. d-ro K. Müllenhoff'o ir prof. d-ro P. Röseler'o. Botanikos vadovėlis. Vertė V. Vilkaitis. Pirmasis kursas. Berlynas. 1921, p. 63, 136 pieš.

23) Zoologijos paveikslų rinkinys. I. L. M. D. V. 1920, p. 56.

IX. Geografija. Kelionių aprašymai. Atlasai.

1) M. Biržiška. Lietuvos geografija. I. Prigimtis L. M. D. V. 1917, p. 148.

2) [„] [„] L. M. D. V. 1918, p. 147.

3) S. Franckevyčius. Atlasas Lietuvos mokyklai. 1920.

4) Gk. Kaip gyvena Norvegai. „Kultūros" b-vės l. Š. (Spausd. Leipcige). 1921, p. 52.

5) Išeivis. Svieto parėjunas. Trankymasis po Vokietiją, Daniją, Luxemburgą. Iš seno darbininkų atsiminimų. „Išeivių Draugo" spauda. Glasgow. 1916, p. 150.

6) P. Klimas. Lietuva, jos gyventojai ir sienos. L. M. D. V. 1917, p. 63.

7) A. Kruberis, S. Grigorjevas, A. Barkovas ir S. Čefranovas. Europos geografija. Vertė A. Klimas. „Švyt." V. 1920, p. 128.

8) [„] Geografija. Azija, Afrika, Amerika ir Australija. Antras leidimas. Taisė A. Virėliūnas. Šv. M. K. 1921, p. 124.

9) Lietuvos žemėlapis. „Dirvos" b-vės leid. Kaunas. 1920, 40×31 cm.

10) Pr. Mašiotas. Šiltieji ir šaltieji kraštai. Geografijos chrestomatija. Švyt. T. 1920, p. 68.

11) S. Mečius. Trumpas žemės aprašymas. Versta iš rusų kalbos. Trečiasis leidinys. M. Šlapelienės knygyno. V. 1919, p. 157.

12) Elisée Reclus. Žemė pasaulio erdvėje. Vertė S. Matulaitis. L. M. D. V. 1921, p. 63.

13) Dr. Šneiderio. Tipų atlasas. Iš vok. kalbos vertė A. Virėliūnas. Švyt. T. 1920, p. 6+XVI—tob.

14) Zieduonis Indra. Latvija. Vertė A. Kelmutis. K. 1921, p. 40.

X. Matematika. Fizika.

1) Algebros teorija. I dalis. 2 leid. L. M. D. V. 1919, p. 143.

2) [„] Elementarinės algebros vadovėlis. II dalis. 2 leid. L. M. D. V. 1919, p. 204.

3) Aritmetikos teorija. Antrasis pataisytas leid. L. M. D. V. 1918, p. 136.

4) [„] Ketvirtas leid. Šv. M. T. 1921, p. 136+III.

5) A. Busilas. Aritmetika. Pirmoji dalis. „Varpo" b-vės leid. K. 1921, p. 72.

6) [„] Aritmetika (uždavinynas ir teorija). Penktoji dalis. Paprastosios ir dešimtainės trupmenos. „Švyt." K. 1921, p. 87.

7) [„] Jaunas Matininkas. Antroji dalis. Švyt. K. V. 1921, p. 94.

8) Fiyeberis G. ir A. Beras. Aritmetika suaugusiems. L. M. D. V. 1921, p. 61.

9) A. Jakštas. Plokštinė trigonometrija. Teorija ir uždaviniai. K. 1919, p. 156.

10) M. Krivickio. Skaičiaus pradžiamokslis. Laisvai vertė Esmaitis. L. M. D. V. 1920, p. 76.

11) Pr. Mašiotas. Geometrijos uždavinynas. L. M. D. V. 1919, p. 77.

12) [„] Plokštumos trigonometrija. Vadovėlis vidurinei mokyklai. L. M. D. V. 1919, p. 94.

13) [„] Trigonometrijos uždavinynas. L. M. D. V. 1919, p. 48.

14) [„] Žemosios matematikos istorija. L. M. D. V. 1919, p. 55.

15) P. M. Mironovas. Geometrijos vadovėlis dviklasėms mokykloms. Vertė ir papildė A. Jakštas. 2 leidimas. Kaunas. „Šviesos" s-vė. 1921, p. 104.

16) J. Pševalskis. Logaritmų knygos penkiais dešimtainiais skaitmeniais. L. M. D. V. 1919, p. 128.

17) Inž. K. Jakenis. Fizika. I dalis. Mechanika. Šilima. L. M. D. V. 1920, (1921), p. 142.

18) [„] [„] II dalis. Magnetas. Elektra. Šv. M. T. 1920, p. 85.

19) [„] [„] III dalis. Šviesa. Garsas. Energija ir darbas. Šv. M. T. 1920, p. 97.

20) M. Šikšnys. Aritmetikos ir algebros terminų žodynėlis. L. M. D. V. 1919, p. 47.

21) [„] Geometrija. Planimetrijos p rmoji dalis. L. M. D. V. 1919, p. 81.

22) („) Geometrija. Planimetrijos. Antroji dalis. L. M. D. V. 1920, p. 142.

23) M. Vasiliauskas. Trumpa aritmetikos pradedamojo mokslo metodika. Švyt. K. 1920.

24) Z. Žemaitis. Geometrijos ir trigonometrijos terminų rinkinėlis. Šv. M. K. 1920, p. 99.

XI. Dailė.

1) Kz. Banaitis. Lietuvių muzikos ir dainų reikalu. „Švyt." V. 1919, p. 33.

2) Jonas Bendorius. Aušrelei Beauštant. Liaudies dainos mišram chorui. I d. „Dirvos" leid. M. 1920, p. 30.

3) Kun. Teodoras Brazys. Apie tautines lietuvių dainų gaidas. Studija. T. 1920, p. 43.

4) („) Giedojimų mokykla. Vadovėlis chorų dirigentams, vargonininkams, giedojimų mokytojams ir mokiniams. T. 1920, p. 122.

5) („) Muzikos teorija. Pagrindiniams muzikos dėsniams išmokti vadovėlis. Švyt. T. 1920, p. 56.

6) Esmaitis. Veidrodėlis. Piešinių rinkinėlis paišybos pradžiai. Švyt. V. (1921), p. 58.

7) A. Jakštas. Ekspresionizmas dailėje ir poezijoje. K. 1921, p. 20.

8) A. Jakštas ir J. Naujalis. Giesmynėlis bažnyčios chorams, mokykloms ir šiaip jau giesmininkams. T. 1920, p. 144.

9) Lietuvių Meno Apžvalgos paroda. Parodos kataliogas. K. 1920, p. 24.

10) Mikas Petrauskas. Apvesdinkite ir mane. Trijų veiksmų operetė. Švyt. K.—V. 1921, p. 79.

11) („) Consilium facultatis. Vieno veiksmo operetė. Švyt. K.—V. 1921, p. 51.

12) St. Šimkus. Dainų dainorėlis. 30 liaudies dainų 4-rims ir dviems lygiems balsams. K. 1919 p. 56.

13) J. Tallat-Kelpša. Kariagos Aidai. Tėvynės gynėjams dainų rinkinėlis. Sukomponavo ir pritaikino... T. (1920?), p. 44.

XII. Dailioji literatūra.

Eilės.

1) Ateivis. Tėvynės garsai. Poezijos žiedai. Masaičiai. 1919, p. 54.

2) Vysk. A. Baranauskas. Anykščių šilelis. Baltimore. 1916, p. 16.

3) Kazys Binkis. Eilėraščiai. 1920, (b. v.), p. 50.

4) Petras Biržys. (Liudiškietis). Sielos akordas. K. 1919, p. 83.

5) Butkų Juzė. Žemės liepsna. P. 126, (b. v. ir b. m.).

6) Gėlių diena. 19 - IV—1919. Literatūros—dailės vienadienis leidinys. K. 1919, p. 16.

7) Liūdas Gira. Cit, paklausykit. Parinktos iš Lietuvių poetų geriausios eilės. Šv. K. K. 1914, p. 199.

8) („) Lietuva pavasarį, vasarą, rudenį ir žiemą. Švyt. T. 1920, p. 124.

9) („) Tėvynės keliais. Eilių rinkinys. T. 1920, p. 64.

10) („) Žiežirbos. 1912—1920 m. poėzijos. Švyt. K.—V. 1921, p. 109.

11) U. Gurkliutė. Eilės. Boston Mass. 1916, p. 32.

12) M. Gustaitis. Aureolė. Oratorija. Antroji laida. Jaroslavlis. 19 8, p. 62.

12a) („) Sielos akordai. Jaroslavlis. 1917, p. 64.

12b) („) Tėvynės ašaros ir Erškečių taku. Jaroslavlis. 1916, p. 64.

13) Homeras. Odisėja. Vertė d-ras Ralys. Šv. M. K. 1921, p. 290.

14) Išeivis. Lyra ir satira. Dainos, sakmės, eilutės, parodijos ir t. t. Surinko... „Išeivio Draugo" spauda. Glasgow. 1918, p. 78.

15) A. Jakštas. Rudens aidai. K. 1920, p. 88.

16) Kl. Jurgelionis. Gludi, gludi ir kitos lirikos eilės. Išl. „Naujienos". Ch. 1916, p. 105.

17) Kazys Ivaška. Sielos skundai. T. 1920, p. 24.

18) Raulas Kemeklis. Pasakos. L. S. D. P. leid. K. 1921, p. 31.

19) Faustas Kirša. Aidų aidužiai. Antra eilių knyga. Piešiniai V. Jomanto. K. 1921, p. 111.

20) Krislelis. Iš Nemuno. T. 1921, p. 36.

21) Adomas Lastas. Auksinės varpos. Eilių rinkinys. I-oji knyga. Aut. leid. M. 1921, p. 160.

22) [„] Adomas Juodasis. Saulėta pasakėlė. Lelija. Vėtra. M. 1920, p. 81.

23) Maironis-Mačiulis. Mūsų vargai. Poema. K. 1920, p. 151.

24) („) Pavasario Balsai. Penktą kartą atspausta ir žymiai padauginta. T. 1920, p. 119.

25) („) Reseinių Magdė. Poematas. Antra pataisyta laida. V. 1918, p. 18? [31?].

26) Meldžiunų Juzė. Oi dainos dainelės. Kariškos ir kitokios gražiausios senovės ir naujos dainos. Surinko ir išleido... K. 1920, p. 96.

27) Ad. Mickevičius. Iš raštų. M. Biržiškos parinktieji tekstai ir jų vertimai lietuvių kalbon. I. L. M. D. V. 1919, p. 246 (yra su nauju viršeliu V. 1921 m.).

28) J. Mikuckis. Aušros rasos. Eilių rinkinys. Petronies knygyno leid. K. 1920, p. 87, [spaus. T.].

29) („) Auštant. V. 1919, p. 67.

30) („) Didvyriai ir smulkmenos. Eilių rink. Ryga. 1915, p. 32.

31) Pirmasai Baras. V. 1915, p. 217.

32) Putinas. Raštai. I tomas. Eilių rinkinys. Poema Kunigaikštis Žvainys. Švyt. V.—K. [Spaus. T.]. 1921, p. 217.

33) („) Kunigaikštis Žvainys poema ir Raudoni Žiedai eil. Petrapilis. 1917, p. 110.

34) Juozas Rainis. Eilės — dainos. „Ateities" (Am.) leidinys. Boston. 1917, p. 32.

35) Smutkelis. Eilės ir proza. Vor. 1918, p. 36.

36) Balys Sruoga. Deivė iš ežero. Svanetų žemės legenda.

37) („) Saulė ir smiltys. Aidijos, giesmės, poemos. B. v. ir m., p. 160.

38) A. Strazdas. Raštai. Su autoriaus biografija ir paveikslu. Spaudai prirengė J. Gabrys. Tėv. Myl. Dr. Ch. 1914, p. 72.

39) J. Svyrunėlis. Tėvynės įspūdžiai. Eilių rink. „Dirvos" lėšos. Cleveland. 1917.

40) Joanna Tamašauskaitė (Lakštutė). Eilės ir dainos. Knyga ir laida pirma. Ch. (1917?), p. 64.

41) Tyrų Duktė. Vasaros šnekos. Eilėraščiai. Švyt. V.—K. 1921, p. 82.

42) Pranas Vaičaitis. Raštai. Trečiasis pataisytas leidinys. Red. L. Gira. Su portretu. Švyt. K.—V. (Spaus. T.). 1921, p. 197.

43) M. Vaitkus. Brėkšta. Poema. T. 1919, p. 38.

44) M. Vaitkus. Liepsnelės. Eil. K. (Spaus. T., b. m. 1921), p. 157.

45) „Vieversys". Gražiausių dainų rinkinys. K. 1920, p. 48.

46) Žibuntas. Vargelių žiedai. Eilių rinkinys. V. 1918, p. 51.

Scenos veikalai. Monoliogai.

47) Aišbė. Avinėlis nekaltasis. 4 veiksmų kom. Švyt. K.—V. [Spaus. T.). 1921, p. 68.

48) Ambo. Vargšas Tadas. 2-jų scenų škicas. Vertė Trys. Kaunas. 1920, p. 16.

49) An — skij. Konspirativiniam bute [Lėkė kaip sakalas — tūpė kaip vabalas). Dviejų veiksmų komedija. Vertė Zgms Vlts. B. v. 1920, p. 32. [Komunistų knygynėlis).

50) S. Čiurlionienė. Kalinys. Dramos vaizd. Švyt. Vil. 919, p. 8.

51) S. Čiurlionienė-Kymantaitė. Komedijos. Švyt. K. 1920, p. 155.

52) F. V. Visi geri. Trijų aktų scenos vaizd. Boston. 1916, p. 22.

53) A Giedrius. Marcelė. Keturių veiksmų scenos vaizd. T. 1920, p. 34.

54) L. Gira. Monologai. Teatras ir dekoracijos. Ir mazgelis nepadėjo. T. 1920, p. 12.

55) P. Gori. Gegužės šventė. 1 veik. drama. Vertė P. Sirutytė. M. 1920, p. 32.

56) Mikas Gudaitis. Jurgis Žiburys. Trijų veiksmų scenos vaizdelis. K. 1918, p. 30.

57) Urš. Gurkliutė. Komedijelės. Boston. 1916, p. 34.

58) Janušas. Klebonas kaltas. IV veiksmų kom. Cleveland Ohio. 1921, p. 35.

59) K. Karpavičius. Nenorėjai duonos — graužk plytas. Vieno veiksmo kom. Pittsburg. 1915, p. 19.

60) Lapkus. Trijų veiksmų tragikomedija. Salietuvino E. Ruceričienė. T. 1920, p. 56.

61) Maironis-Mačiulis. Kęstučio mirtis. Istoriškoji drama. 5 aktų. Šv. M. K. 1921, p. 72.

62) J. Martusevičius. Juzis Didvyris, nei drama, nei komedija. 6 veiksm. Klaipėda, 1920, p. 24.

63) Molier. Šykštuolis. 5 veiksm. kom. Vertė Ješmanta. M. 1920.

64) Paparonis. Kitaip Praamžis liemė. Scenos vaizd. M. 1920. p. 44.

65) M. Pečkauskaitė. Pančiai. K. 1920, p. 45.

66) Kazys Puida. Rytų svečiai. Keturiaveiksmė istorijos kronika. Švyt. K. 1920, p. 56.

67) [„] Stepai. Keturiaveiksmis medžioklės epizodas. T. 1920, p. 60.

68) Putinas. Raštai. II tomas. Drama [Valdovo sunus]. Novelės. Švyt. V.—K. [spaus. T.]. 1921, p. 256.

69) Rytų Pylis. 5 aktų drama. Vertė B. Skripkauskaitė. „Dirvos" spauda. Cleveland Ohio. 1917.

70) Kun. J. Šnapštis. Betlejaus Stainelė. Drama ket. aktuose. 2 laida. K. 1920, p. 46.

71) Art. Šnitzleris. Fariziejai. Trijų veiksmų drama. Vertė A. Rucevičius. T. 1920, p. 64.

72) J. Špilmanas. Išpažinties paslaptis. Vertė B. Karaitis. K. 1920, p. 256.

73) Justinas Tumėnas. Dėdė arba Ainių Kančios. Bernas. 1914, p. 136.

74) [„] Lietuvos neprigulmys. 5 veiksmų drama. Raseiniai. Kadušino s-vė. 1920.

75) [„] Uola. 5 veiksmų tragedija. V. 1918, p. 44.

76) Oscar Wilde. Salomėja. Vertė iš anglų kalbos Negeistinas. „Keleivio" s-vė. Boston. 1915, p. 59.

77) Kun. Leonas Vaičekauskis. Esumas. III Dramos dalis „Gims tautos genijus". Spauda „Darbininko". Niagara Falls. (Boston Mass.) 1921, p. 15.

78) P. Vaičiūnas. Mano Tauré. K. 1920, p. 122.

79) [„] Milda. Meilės Deivė. Mitologijos pasakos. K. 1920, p. 65.

80) A. Vienuolis. Keturi monologai. K. 1920, p. 24.

81) S. E. Vitaitis. Laimės ieškotojai. Keturių veiksmų drama. N. Y. 1920, p. 96.

82) Vydūnas. Ragana. Vieno veiksmo mysterija. „Rūta". T. 1918, p. 40.
83) [„] Vergai ir dykiai. Keturių veiksmų tragedija. „Rūta". T. 1919, p. 126.
84) („) „Žvaigždžių Takai". Triveiksmė pasakos drama. „Rūta". T. 1920, p. 56.
85) Žalia Rūta. Laumės. Dramatizuota tautos pasaka. T. 1920, p. 125.
86) Žemkalnis. Genovaitė. IV veiksmų ir I pav. drama... pataisyta ir iš naujo scenizuota. V. 1914, p. 48.
87) A. Živaitis. Paskutinį jau kartą. [scenos veik.]. St. Louis. [1918].

Apysakos.

88) Antonov. Paparčio žiedas ir kitos apysakos. Boston. 1919. p. 47.
89) A. Apolovas. Šviesos kova su tamsa. Vertė iš rusų kalbos Pr. Skardžius. „Kibirkštėlės". (B. v. ir m. Tilžė?). p. 8.
90) J. Buividis. Saulei šviečiant. K. 1919, p. 12.
91) G. F. Areliai. Apysaka. „Šviesos" 1. K. 1921, p. 15.
92) Išeivis. Sugriautas lizdas. Apysaka. „Išeivio Draugo" leid. Glasgow. 1917, p. 34.
93) K. Jasiukaitis. Apysakos. Pirmoji knygutė. Vor. 1918, p. 35.
94) [„] Ant. Bulvaro. Š. 1914, p. 55.
95) V. Karvelėlis. Laimės šalis. Tautiški vaizdeliai iš Mažosios Lietuvos. Klaipėda. 1920, p. 38.
96) J. Kmita. Vaizdeliai. Boston. M. 1918, p. 64.
97) Andrius Nemojevskis. Kristus Varšuvoje. Žydas. Paukštė. Apys. „Šviesos" b-vė. K. 1921, p. 28.
98) N. Oliger. Kas kaltas. Apysakaitė. „Šviesos" b-vė. K. 1921, p. 30.
99) L. Tolstojus. Kuo žmonės gyvena. Iš rusų kalbos vertė Pr. Skardžius. „Kibirkštelės". T. [b. m.], p. 23.
100) („) Pasaka apie tris brolius ir nebilę seserį, seną velnią ir tris velniukščius. Iš rusų kalbos vertė J. T—kas. „Kultūros" b-vė (Spausd. Leipcige). 1921. p. 40.
101) F. Tennyson. Enokas Arden. Apys. Iš anglų kalbos vertė Vydūnas. „Rūta". T. 1918, p. 39.
102) Vaidilutė. Gyvenimo akordai. Škicai. Švyt. T. 1921, p. 164.
103) Vaižgantas. Pragiedruliai. Vaizdai kovos del kultūros. Pirmosios knygos I dalis. Švyt. V. 1919, p. 248.
104) („) II dalis. V. 1919, p. 28.
105) („) III d. V. 1920. p. 292.
106) Vysk. Valančius. Paaugusių žmonių knygelė. III laida. K. 1920, p. 96.
107) A. Vienuolis. Raštai. I knyga. K. 1920. p. 349.
108) Žemaičių Antanas. Trys vaizdeliai. Brooklyn. 1921, p. 14.

XIII. Kalbos dalykai.

1) K. Būga. Priesagos—ūnas ir dvibalsio—uo kilmė. „Liet. Mok." leid. K. 1921, p. 417—457.
2) Esperante Litosa. Vartaro verkita de J. Mačernis. Tarptautinės Kalbos Esperanto kalbamokslis ir žodynas. K. 1919, p. 32.
3) P. Gaigalas. Lietuviškas esperantiškas žodynėlis. Š. 1920, p. 40 (hekt.).
4) L. Gira. Lietuvių rašybos vadovėlis. „Žinyno" leid. V. 1918, p. 103.
5) A. Jakštas. Mūsų alfabeto klausimas. K. 1914, p. 27.
6) K. Jokantas. Lotynų kalbos vadovėlis. I d. Etimologija. T. 1920, p. 120.
7) A. P. Kernauskas. Lietuviškai-rusiškas žodynas. K. 1919, p. 194.
8) P. Klimas. Lietuvių kalbos sintaksė. 3 leidimas. Karaliaučius. 1921, p. 56.
9) A. Klimas. Tarptautinės kalbos Esperanto vadovėlis. Pagal V. A. Dmitrievą ir D. Medemą. K. Medemo leid. 1921 p. 47.
10) Pr. Kriaušaitis ir Rygiškių Jonas. Lietuvių kalbos gramatika. Etimologija. L. M. D. V. 1919, p. 237+III.
11) Lietuvos Mylėtojas. Pradinis mokslas angliškos kalbos. 2 kartą išleistas. Bitėnai M. Jankus. 1914, p. 136.
12) Lotynų kalbos chrestomatija. Vertė K. Kepalas. I d. L. M. D. V. 1918. p. 132.
13) („) II d. L. M. D. V. 1918, p. 124.
14) Prancūzų kalbos vadovėlio „Enreignement par l'image par Octave Klasse" žodynėlis. Vertė J. Gečius ir P. Bartkus. Raseiniai. 1920. p. 41.
15) P. V. Lietuvių kalbos vadovėlis skiriamas svetimtaučiams. I dalis. Уроки литовскаго языка. I ч. A. Ptašeko leid. K. 1921, p. 79.
16) Rašybos dalykai. V. 1915, p. 64.
17) Rygiškių Jonas. Mūsų rašyba. Kul. ir Šv. Sekcijos leid. Vor. 1917, p. 64.
18) („) Mūsų žodynėlis. „Vargo Mokyklos" priedas. Vor. 1918, p. 64.

19) N. Sančurskis. Trumpa lotynų kalbos sintaksė. Vertė K. Kepalas. L. M. D. V. 1919, p. 63.

20) K. Šepetienė. Vokiečių kalbos skaitymai. III dalis. Ketvirtiesiems ir penktiesiems mokslo metams. L. M. D. V. 1921, p. 88.

21) Jurgis Šlapelis. Lietuvių kalbos žodynas išverstas rusiškai, lenkiškai ir vokiškai. „Žaibo" s-vė. V. 1920—1922, p. 16.

Elementoriai ir skaitymo knygos.

22) J. Damijonaitis. Lietuvių kalbos gramatika. Naujas pataisytas leidimas. K. 1920, p. 126.

23) Esmaitis. Sakalėlis (elementorius su skaitymėliais). Vor. 1918, p. 96.

24) („) T. 1921, p. 76.

25) Ilgunų Jonukas. Šviesa tai galybė. Naujas elementorius ir pirmieji skaitymėliai. Trečia pataisytoji laida. K. 1918, p. 48.

26) A. Jakučionis. Kelias į šviesą, skaitymo ir rašymo mokslas. 4 ji laida. V. 1918, p. 64.

27) K. A. S. Ketvirtoji skaitymo knyga. Išl. Šv. Kazimiero seserų lėšomis. Ch. (1917).

28) M. ir A. Skaityk. Po elementoriaus Pirmosios knygos. „Dirvos" b-vės leid. M. 1921, p. 110.

29) J. Murka. Lietuvių kalbos vadovėlis. Įžengiamoji dalis. Petrap. 1917, p. 55.

30) („) Lietuvių kalbos vadovėlis. Vidurinoji dalis. Vor. 1917, p. 176.

31) („) Vaikų darbymiečiui skaitymai pradedamajai mokyklai. (Mokomoji dalis). Petr., 1917 p. 352.

32) Naujasis Lietuvių Lementorius. Penktoji laida. Spauda „Kataliko". Ch. 1915, p. 84.

33) A. Runeikis. Mano knygelė. Pagreitintas skaitymo ir rašymo mokslas. „Šviesos" s-vė. K. 1921, p. 31.

34) Marčius Rutinas. Žinynėlis. Knygos mąstyti. Vor. 1918, p. 80.

35) („) Žinynėlis. Knygos skaityti. I dalis. Antras papildytas leidimas. Švyt. V.—K. 1921, p. 103.

36) Kl. Skabeika. Elementorėlis. Pirmieji žingsniai. Petr. 1916, p. 32.

37) („) Kas skaito, rašo, duonos neprašo. Trečioji laida. Maskva. 1916, p. 32.

38) Vargo mokykla. Burelio mokytojų rinkinys. Kalbos mokslo reikalui. Antroji dalis. Petr. 1916, p. 276.

39) M. Vasiliauskas ir Matulevičia. Mūsų Dirva. Skaitymo knyga liaudies mokyklai.

40) J. Vaznelis. Rašybos mokslo darbeliai. II d. M. 1920, p. 20.

XIV. Medicina ir veterinarija.

1) Dr. As—nė. Limpamosios ligos. Gen. št. leid. K. 1919, p. 18.

2) Dr. med. A. Avižonis. Kova su limpamomis ligomis. Šiaulių apskr. vald. leid. Raseiniai. 1920, p. 15.

3) („) Kova su trachoma. Šiaulių apskr. vald. leid. Raseiniai. 1920, p. 11.

4) A. J. Baranov. Vadovėlis Kuopų felčeriams ir felčerių mokiniams. Chirurgija. Lit. sk. leid. T. 1921, p. 95.

5) („) Vadovėlis sanitarijos puskarininkiams. Igiena. Sanit. skyr. leid. M. 1921, p. 26.

6) („) („) Ligonių slauginimas. Sanit. sk. leid. M. 1921. p. 39.

7) („) („) Vidaus, akių ir ausų ligos. Versta iš rusų kalbos. Sanit. Sk. leid. M. 1921, p. 47.

8) Vet. gyd. J. Bulota. Arklių įplautimas arba įnosės (sap.). „Talkos" leid. K. 1921, p. 8.

9) Dr. K. Grinius. Žmonių ligos. Priedas prie žmogaus dailumo. „Varpo" b-vės leid. K. 1921, p. 48.

10) D-ras Mingailaitė-Tumienienė. Apie kruviną ją. Sveikatos Dep. leidinys. K. 1920, p. 5.

11) („) Jei nori apsaugoti savo sveikatą, naikink vabzdžius—ligų platintojus. Sveik. Dep. leid. K. 1921, p. 12.

12) Pirmasai Lietuvos Gydytojų suvažiavimas. Darbų tvarka. „Varpo" s-vė. K. 1921, p. 3.

13) Kun. A. Skinderis. Be skausmų gimdymas. Klaipėda. 1920, p. 24.

14) („) Vaistų žolynas. Klaipėda. 1919, p. 42.

XV. Žemės ūkis.

1) St. Dabušis. Kaip gyvena Belgijos ūkininkai. L. Kr. Dr. Leid. K. „Šviesos" s-vė. 1921, p. 19.

2) J. Kl. Kiaulių auginimas ir kiaulių ūkis. K. 1919, p. 71.

3) Agr. J. Kriščiūnas. Kaulamilčiai. Lietuvos trąša. „Varpo" leid. K. (b. m., 1921), p. 4.

4) („) Ūkio kursai. Vieršiukų auginimas. II. „Varpo" leid. K. 1921, p. 36.

5) P. Matulionis. Galvijų miškuose ganymas. „Kultūros" b-vės leid. Š. 1921, p. 15.

6) („) Miško auklėjimas. K. „Šviesos" s-vė. 1920, p. 12.

7) Medžioklės laikinosios taisyklės. Žem. Ūk. Min. leid. K. 1920, p. 6.

8) Pamokymas kaip reikia vartoti separatorius Alfa Laval Viola 3 ir 4. Stokholm. 1920, p. 26.

9) T. J. Pečkaitis. Bitininkas. „Bitės" leid. T. 1921, p. 104.

10) M. Stankevičius. Apie bites. Švyt. V.—K. 1921, p. 68.

11) Vadovėlis ūkininkams. I. Žemės tręšimas. Vor. 1918, p. 50.

12) J. Valiūnas. Linai. Ž. Ūk. ir Valst. T. Min. leid. K. 1921, p. 97.

13) Žemės ūkio knyga I. K. 1920, p. 93.

XVI. Vaikų knygos.

1) Edmondo de Amičis. Širdis. Vertė Matas Grigonis. Tėv. Myl. Dr. leid. Ch. 1915, p. 362.

2) Butkų Juzė. Kalėdų vakaras ir A. Vėlenaitis. Paukštvanagis. Petr. 1917.

3) (St. Buračevska). Lietuvos giriose. Ver. A. Musteikis. J. Kruk. Vytauto sūnūs. Ver. A. Vegelė. Švyt. T. 1920, p. 161.

4) A. Čechovas. Sniego karalaitė 4 veiksmų, 5 paveikslų drama vaikams. Vertė V. Plaušinaitis. T. 1920, p. 40.

5) Sofija Čiurlionienė. Vaikų teatras. V. „Žaibo" s-vė. 1918, p. 31.

6) Evaldas. Dvikojis. Vertė Esmaitis. Vor. 1918, p. 80.

7) A. Giedrius. Devynios pasakos. T. 1920, p. 81.

8) („) Gailutė. Pasaka. Antras leidimas. T. 1921, p. 24.

9) („) Išvadavo. Scen. 4 veiksmų vaizdelis. K. 1919, p. 19.

10) [„] Keturios pasakos vaikams. T. 1921, p. 60.

11) Jonas Jablonskis. Pasakėčios. Antras leidimas. T. 1921, p. 32.

12) Pr. Mašiotas. Apie Lietuvos senovę. Vor. 1917. p. 47.

13) [„] Ir aš mažas buvau. V. 1919, p. 69.

14) [„] Kaip žmogus žemėje įsigalėjo. V. 1919, p. 44.

15) („) Mokslo pasakos su 20 p. Petr. 1916, p. 46.

16) Meterlinkas. Žydrasis paukštis. Sutrump. ir vertė Jonukas, išleido Marčiukas. Berlynas. 1920. p. 55.

17) Pr. Omankovska. Gintarai. 2 veiksmų Kalėdų vaizdelis. Vertė K. J. B. V. 1920, p. 15.

18) H. Senkievičius. Dykumuose ir giriose. Apysaka. I dalis. Vertė M. Pečkauskaitė. „Jaunimo Biblioteka" Nr. 1. Švyt. K. V. (Spausd. T.). 1921, p. 232.

19) (Skvorcovas). Nuostabūs skruzdės gyvenimo atsitikimai. Vertė B. Grigaitytė. Šviet. M. T. 1920, p. 72.

20) Vaikų knygelė su paveikslėliais. Šv. K. V. 1918, p. 78.

21) Jules Verne. Vėliavos akyvaizdoje. Vertė J. A. Chmieliauskas. Išl. „Lietuva". Ch. 1917, p. 205.

22) Žemaitė. Vaikams rinkinėlis. Trečia padidinta ir pataisyta laida. J. Zavadskio leid. V. 1916, p. 55.

XVII. Politika.

1) A. Agaras. Liberalizmas ir socializmas. Ryga. 1914, p. 37.

2) O. Ameringer. Socializmas. Kuomi jis yra ir kaip jį įkūnyti. Vertė J. Europietis. „Laisvės" spauda. Brooklyn. 1914, p. 39.

3) Antroji Lietuvos Valstybės Konferencija. K. 1919, p. 72.

4) P. Aršis. Ką turi kiekvienas žinoti apie kuriamąjį Seimą. L. Krik. D. P. leid. K. 1919, p. 8.

5) J. Baltrušaitis. Lietuvos konstitucija sulyginta su Rusijos konstitucija. L. Ks. Agit. Fondo leid. B. v. 1919, p. 32.

6) („) Lietuvos laisvė ar Lietuvos žmonių laisvė. Spauda „Kovos". Philadelphia Pa. 1918, p. 30.

7) („) Tveriamasis revoliucinis socializmas. Liet. Soc. Sąj. Philadelphia Pa. 1918, p. 109.

8) D-ras J. Basanavičius. Iš lietuvių gyvenimo 1915—1917, po vokiečių valdžia. V. 1919, p. 20.

9) Dr. O. Bauer. Kelias į socializmą. Versta iš vokiečių kalbos. L. S. D. P. Raseiniai. 1920, p. 35.

10) Byla Detroit'o katalikų su socialistais. „Keleivio“ Spauda. Boston. 1914, p. 61.

11) Antanas Bružas. Bolševikų valdžia ir tvarka. K. 1921, p. 3.

12) („) Kodel Lietuviai su Lenkais nesusitaiko. K. 1921, p. 69.

13) N. Bucharin. Organizuokitės. Vertė K. Vidikas. „Kovos“ s-vė. Philadelphia Pa. 1917, p. 16.

14) Pranas Cisavinis. Kuriamasai Seimas. K. 1919, p. 38.

15) Pr. A. Dambrauskas. Katalikų Internacionalas. K. „Šviesos“ s-vė. 1921, p. 15.

16) Darbininkų vienybė. „Šviesos“ b-vės leid. K. 1921, p. 15.

17) Druskius. Kruvina revoliucija ar ramus kultūros darbas. Baltimore. 1916, p. 20.

18) Ekonominė bei politinė Lietuvos Žemdirbių Sąjunga. K. 1919, p. 8.

19) F. V. Darbininkai vienykimės ir kas tai yra socializmas. Boston. 1916, p. 32.

20) („) Darbininko dovanėlė darbininkams. Boston. 1916, p. 31.

21) („) Iš po darbininko plunksnos. Boston. 1916, p. 32.

22) J. Gabrys. Kodel aš nerėmiau laikinosios Lietuvos valdžios 1918—1919. B. v. 1920. Manuskripto teisėmis, p. 36.

23) J. Garfunkelis. Žydų Tautinė Autonomija Lietuvoje. Išl. Žydų Tautos Tar. K. 1920, p. 31.

24) P. Gilius. Kokia nauda Lietuvai iš ūnijos-sąjungos su Lenkija. Raseiniai. S. Kadušino s-vė, b. m. (1921), p. 16.

25) Į Kovą už žemę ir laisvę arba ko neša mums lenkai. K. B. m. (1920), p. 11.

26) Į socialistų rojų. „Draugo“ leid. Ch. 1916, p. 16.

27) Išeivis. Cicilizmo Evangelija sulig Barabošiaus. Dalis I. Genezis ir exodus bei cicilizmo valdžia ir kelionė į rojų. Bellshill Sc. 1916, p. 87.

28) („) Ką gero lietuviai turi iš „socialistų sąjungos“. Škotijos „socialistų“ socializmas. Išl. „Išeivių Draugas“. Bellshill. 1915, p. 14.

29) („) Lietuvos vargai. Išl. „Išeivių Draugas“. Glasgow. 1916, p. 33.

30) A. Jakštas. Tautų Sąjunga. K. 1919, p. 19.

31) Dr. K. Jokantas. Paskaita Nr. 5. (rankraščio teis.) Mar. b. m., p. 6.

32) St. J—is. Profesinės sąjungos marksininkų pažiūromis. „Šviesos“ leid. K. 1921, p. 22.

33) Kaip bolševikai šeimininkauja ir kiti raštai Vertė V. R. Waschington. 1918, p. 30.

34) Kaip steigti ir vesti Lietuvių Krikščionių Demokratų Partijos skyrius. L. Kr. D. C. K. leid. b. v. ir m., p. 32.

35) V. Kapsukas. Kunigai ir revoliucija. „Kovos“ spauda. Philadelphia. 1917, p. 31.

36) K. Karmeliuk. Du pamokslu. Liet. Rei. Kom. leid. Voronežas. 1918, p. 15.

37) K. Kautsky. Ant rytojaus po socialės revoliucijos. Vertė P. Grigaitis. „Kovos“ spauda. Philadelphia Pa. 1917, p. 111.

38) K. Demokratiniai principai bei reikalavimai ir krikščionybė. Liet. Kr. D. P. leid. K. 1921, p. 11.

39) George R. Kirkpatrick. Karė ko delei. Vertė V. K. Račkauskas. „Kovos“ spauda. Philadelphia Pa. 1917, p. 394.

40) Ko siekia L. Krikščionių Demokratų blokas Steigiamajam Seime. K. „Šviesos“ s-vė. 1920, p. 21.

41) Kovos 20 diena. Mažosios Lietuvos priglaudimui paminėti. Išleista Lietuvos Valstybės Tarybos lėšomis. Val-bės s-vė, Spalių m. 1921, p. 139.

42) M. Krupavičius. Kunigas dvidešimtojo amžiaus visuomenėje. K. 1920, p. 15.

43) Antanas Kukutis. Kam reikalingas Steigiamas Seimas ir ką Seiman rinkti. K. „Šviesos“ s-vė. 1920, p. 33.

44) Kunigas. Tiesos žodis socialistams. Ketvirta laida. „Draugo“ leid. Ch. 1917, p. 26.

45) N. Leninas. Proletarinė revoliucija ir renegatas Kautskis. Vertė V. Tauras. Philadelphia. 1920. p. 143.

46) („) Revoliucijos pamokos. Vertė T. Dirsė. „Laisvės“ spauda. Brooklyn. 1919, p. 33.

47) („) Rusų socialinės revoliucijos uždaviniai. Brooklyn. 1918, p. 62.

48) Lietuvos darbo Federacijos ir Krikščionių Darbininkų Profesinės Sąjungos Statutai. K. 1920, p. 10.

49) Lietuvos Steigiamojo Seimo rinkimų Įstatymas. K. 1919, p. 21+VIII.

50) Lietuvos taikos sutartis su Rusija. K. 1920, p. 19.

51) Lietuvos Valstiečių Sąjungos programa ir įstatai. K. 1920, p. 9.

52) K. Marksas. Piliečių karas Prancūzijoje (1870—1871 m.) Vertė K. J. Liet. Kom. leid. Vor. 1918. p. 16.

53) Meškus. Paskaita Nr. 3 (rankr. teisėmis). M. 1920, p. 6.

54) Nėra Lenkų be Lietuvos. K. 1920, p. 22.

55) Kun. J. Norbutas. Memorandum apie Škotijos lietuvius. Mossend Lank. 1920, p. 38.

56) V. Paliepiškis. Socializmas ir bažnyčia (rankr. teis.). L. K. V. Centro leid. Nr. 8, b. v. ir m., p. 7.

57) Paparonis. Paskaita Nr. 4 (rank. teis.). M., b. m. p. 3.

58) Paskaita Nr. 2 (rankr. teis.). „Šešupės“ s-vė. M. 1920, p. 6.

59) Paskaita. L. K. V. Centro leid. (rankr. teis.). M. b. m., p. 11.

60) V. Paukštys. Apie Rusijos politines partijas. „Laisvės“ leid. Brooklyn, 1918, p. 68.

61) XV-oji Lietuvos Valstybės Tarybos sesija. Posėdžių protokolas 1 ir 2. K. 1919, p. 38.

62) P. G. Pažinkime socializmą. „Darbininko“ leid. Boston. 1917, p. 16.

63) Programa Lietuvos gynimo propagandos medžiagai rinkti. Vyr. Liet. Gyn. Kom. leid. K. 1920, p. 6.

64) Karl Radek. Socializmo besivystymas iš mokslo į veikimą. Vertė J. Barkus. „Laisvės“ turtas. Brooklyn. 1919, p. 54.

65) Revoliucijonierių tarpe. „Draugo“ leid. Ch. 1916, p. 16.

66) Albinas Rimka. Amerikos Lietuvių Tautinės Sandaros principai ir programas. „Ateities“ spauda. Boston. 1918, p. 32.

67) Kar. Rus. Mūsų nepriklausomybės šmeižikams. B. v. ir m. p. 8.

68) Rusų Sovietai ir Amerikos Sovietų nota prez. Vilsonui. Philadelphia Pa, 1919, p. 29.

69) Rusų Sovietų konstitucija ir žemės socializmo įstatas. Liet. Soc. Sąj. Philadelphia. 1919, p. 60.

70) Rusų Sovietų konstitucija. (b. v. Amer.). 1918, p. 30.

71) K. Sąmojauskas. Politikos vadovėlis. Lietuvių Respublikininkų Partijos programas. K. 1919, p. 16.

72) J. B. Smelstorius. Klesos ir klesų kova Išl. „Pirmyn“. Baltimore. 1914, p. 30.

73) Socialistų norai ir darbai tiesos šviesoje. „Draugo“ leid. Ch. 1916, p. 16.

74) S. T. Trumpa profesinių sąjungų kovos istorija „Šviesos“ leid K. 1921, p. 15.

75) M Šalčius. Lenkų sąmokslas Lietuvoje. Tėv. Myl. Dr. leid. Ch. 1921, p. 94.

76) Dr Jonas Šliupas. Lietuvių-Latvių Respublika ir Šiaurės Tautų Sąjunga. Stokholm. 19 8, p. 162.

77) („) Lietuvos laisvė Am. Liet. Taut. Sand. leid. Brooklyn. 1917, p. 47.

78) Ūkininkų Sąjungos įstatai. M. „Šešupės“ s-vė. 1920, p. 6

79) Uosis. Broliai pirmyn tiesos keliu. Boston 1918, p. 16

80) („) Lietuviai katalikai ir kitos srovės. Boston. 1917, p 32

81) Vaižgantas. Aplink Baltiją. Švyt. V. 1919, p. 96

82) („) Tiesiant kelią Lietuvos nepriklausomybei. V. „Žaibo“ s-vė 1919, p. 40.

83) J. Varaitis. Nuteriotos Lietuvos draugų Komiteto veikimas. Nuo rugsėjo 27 d. 1919 m. iki 12 rugsėjo 1920 m. Boston M. 1921, p. 94.

84) Fred D. Warren. Kodel bažnyčia priešinasi socializmui. Vertė J. V. Stalioraitis. „Laisvės“ spauda. Brooklyn. 1915, p. 40.

85) A R Williams Kas gi tie Bolševikai ir Sovietai? Vertė J. Apinys. Liet. Soc. Sąj. leid. Philadelphia. 1919, p. 48.

86) Vokiečių nepriklausomųjų socialdemokratų veikimo programa L. S. D. P. leid. K. 1920, p. 15.

87) Pr. Žadeikis. Didžiojo karo užrašai. I dalis, 1914—1915—1916 metai. Klaipėda. 1921, p. 164.

88) Majoras P. Žadeikis. Su Lietuva ar prie Lenkijos. Ekonominiai - politiniai piešinys. New-York. 1921, p. 24.

89) Kun. Tomas Žilinskas. Katalikų bažnyčia ir demokratizmas. Antra laida. „Darbininko“ spauda. Boston M. 1918.

XVIII. Įvairios.

1) Inž. A. Maciejauskis. Techniko žodynėlis. Slovar technika. K. 1922, p. 141.

2) B. Tamoševičius. Morzės abėcėlė. B. v. ir m p 1.

---

3) Kar. Dineika. Kuno lavinimo klausimas Lietuvoje. K „Šviesos" s vė, 1920, p. 13.

4) S. Garbačauskas. Futbolas. Gen. Št. Lit. Sk. leid. K. 1921, p. 22.

---

5) Išeivis. Svaigalų intekmė į žmogų. „Išeivių Draugo" spauda. Glasgow, 1917, p. 20.

6) Katalikų Draugijos „Blaivybė" įstatai. M. 1920, p 8.

---

7) Z Aleksa Moterų padėjimas ir lytiškas klausimas Evangelijoj bei Apaštalų Raštuose „Laisvės" spauda. Boston, 1913

8) Klara Cetkina. Moteris ir jos ekonominė padėtis „Šviesos" leid K. 1921, p. 33.

9) K. A. Darbininkė motina „Šviesos" b-vės leid. K. 1921, p 23.

10) A. Kolontai Darbininkė - motina. Vertė Švenčiauskis. „Laisvės" spauda. Brooklyn. 1918, p. 35

11) Henry M. Tichenor. Moteris kapitalizmo gadynėje. Vertė A. Petrika. „Kovos" spauda. Philadelphia 1918, p 55.

---

12) A. M Giordano Bruno didžiausis bedievis kankinys. Antra laida. Ch 1916.

13) [„] Kopernikas ir Galilejus Ch. 1916, p. 32.

14) [„] Marksas Antrasis. Trečia laida. Ch 1914 p 24.

15) Dr. J. J. Bielskis. Raktas sveikaton ir laimėn. S L R. K leid „Garso" spauda. Brooklyn, 1918.

16) Kun. Bučys. Žmogus ir bezdžionė. Ch. p 52

17) Druskius. Nebaigtas pamokslas. Monologas K. 1918, p. 16.

18) Džian bambos spyčiai ir kitos fonės. Boston. 1915, p. 128

19) F. V, P. S. ir F. K. Imk ir skaityk Boston, 1915, p 46.

20) F. V. Skaityk, galvok, gudriai manyk, gerai daryk. Kat. Spaud. Kom. leid. „Darbininko" spauda. Boston, 1917.

21) Robert G. Ingersoll. Velnias Vertė Ferdinand de Samogita. „Laisvės" leid. Brooklyn 1917, p. 60.

22) Išeivis Iš seno darbininkų atminimų Pirmoji dalis Paskutinieji metai tėvynėje Mossend 1914, p 37.

23) [„] Paskutinioji „Titanico" kelionė. Atminčiai kun J Montvilos Mossend 1914, p. 24.

24) [„] Šventas Kazimieras Mokytojo ex karininko pasakaitė Glasgow. 1920, p 20.

25) Kūn J F. Jonaitis Mano patyrimai Didžojoj Karėj. 1918—1919. Išl. Prekybos b vė Boston, 1920, p. 64.

26) Juokaunos dainos Išl. Tananevičius. Ch. 1915, p 32.

27) Ką Amerika jums duoda Ir hat America Has for Jou (liet ir angl) New York Išl. Inter. Transl. Service Bureau, p. 53

28) Lamszus (sulig). Žmonių skerdykla. Vertė Negeistinas. „Keleivio" sp. Boston. 1914, p 53

29) Laimės spėjimo rateliai ir planetos Boston. 1914, p 50

30) Dr A Maliauskas Gerų ir blogų raštų skaitymas K. „Šviesos" s-vė. 1921, p 82

31 M Mangaraniau (pagal). Kas padarė Dievus· Vertė K. Rutkus. Detroit 1917, p 32.

32) Kapitonas Ladislovas Natkevičius Lietuvos kariuomenė. Išl. Liet atst. b-vė, New-York. 1919, p. 176

33) Nebuk storževis arba dailaus elgimosi mokslas. III laida K 1920, p 112

34) Nevežininkas. Dievo Teismas. „Šakių" turtu Worcester 1915, p. 16

35) (M Paltanavičia). Įstatymai susirinkimų vedimo pagal parlamentarišką tiesą Antra laida. Worcester. 1916, p 20

36) Pr Penkauskas Mūsų jaunuomenės idealai. 1919, p 68

37) Popas ir velnias ir tris kiti žingeidūs pasakojimai. Boston. 1913, p. 47.

38) Przybyszewski Velnio bažnyčia. Vertė Švenčioniškis „Laisvės" s-vė. Brooklyn 1918, p 128.

39) Sapnų knygelė Išl. Tananevičius. Ch 1915, p. 32.

40) Kun A Skinderis. Sveika ir skaisti mergaitė. Higiena. I dalis. Klaipėda. 1920, p 32.

41) („) Sveika ir graži moteriškė Sulig Biten ir kit. Klaipėda 1920, p 32

42) Kun A Staniukynas Mandagumas. Ch 1919, p. 38

43) M Šalčius Teisybės pasakos. „Dirvos" lėšos Cleveland, 1918

44) Vydūnas Gimdymo slėpiniai. Antras taisytas leid. „Rūta". T. 1919.

45) Žmoniškumas ir vergija. Ch. 1916, p. 16.

---

46) „Aušros" kalendorius 1921 m. „Aušros" sp. bend leid Suredagavo Dr. A J. Karalius Ch. p. 128

47) Darbo žmonių kalendorius 1920 metams. Münchenas 1919, p 148.

48) Dirvelė. Kalendorėlis su užrašų knygele ir žemlapiu 1920—1921. M. 1920, p. 64.

49) „Draugas" Moksleivių kalendorius 1921—1922 metams. Tretieji metai. „Ateities" leid·

50) Juokų kalendorius 1920 metams K. 1919, p 32.

51) Sus. L. K Am. Kalendorius 1918 metams Sutvarkė V. K Račkauskas „Tėvynės" spauda. New York, p. 224

52) Kauno kalendorius 1920 metams. Šv K. K 1919, p. 86

53) („) 1921 m. K. 1920 p. 74.

54) „Keleivio" kalendorius 1916 m Boston M., p. 96

55) Lietuvių Darbininkų Kalendorius 1918 m. Boston, p. 108.

56) („) 1919 m. Boston, p 84.

57) („) 1921 m. Išl. Liet Darb. Sąj. Boston, p 113.

58) Lietuvių Dienraščio „Kataliko" Kalendorius 1916 m Ch. p. 84

59) Lietuvių kalendorius 1920 met Švyt. V. 1919 p 88+88

60) („) Švyt. K. 1920, p 88.

61) Lietuvos Ūkininko Vilniaus kalendorius 1915 metams V p 68,

62) Lietuvos Ūkininko Kalendorius 1920 m T. 1919, p 64.

63) („) 1921 m. K. 1920. „Varpo" b-vės leid, p 75·

64) Mažasis Lietuvos Ūkininko Kalendo dorius 1922 metams. „Varpo b-vės leid. K. 1921, p. 80.

65) Rusiškai-lietuviškas stačiatikai-katalikas (!) kalendorius. K 1921, p. 32.

66) Ūkininkų kalendorius 1920 m Berlynas 1919, p. 76.

67) Žemės Ūkio Kalendorius, 1920 m. T 1919.

68) Matraštis Lietuvių Biznio Rodyklė 1921 metams Ch. p 95.

---

69) Darbo žmonių knygyno katalogas Ch 1920 p. 59.

70) Akcinės bendrovės „Galybė" įstatai. K. 1921, p 8.

71) „Kultūros" b-vės įstatai. Š. (1920), p 16

72) Lietuvos Katalikų Moksleivių Ateitininkų organizacijos ir jos kuopų įstatai „Ateities„ leid. K B. m., p 8.

73) Ūkio koperacijos b-vės „Lietuvos Eksportas-Importas" įstatai. K. (1920), p 5.

74) Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Draugija 1919 metais. K 1920. p 16.

75) „Lietuvos Ūkininko" knygynas „Varpo" s-vė K (b. m 1921), p. 4,

76) Bendrovės „Linas" įstatai. M. „Šešupės" s-vė 1920, p. 11.

77) Mergaičių pensionatas Mariampolėje. M. 1921, p. 4.

78) Privalomos taisyklės savivaldybių įstaigoms jų raštinėms ir apyskaitai. K. 1920, p. 20.

79) Programos Operos „Pirmosios Gegužės", žodžai V. Stagaro, muzika M. Petrausko. 28 geg. 1921. „Sandaros" spauda. Boston, p. 12.

80) Šv. Kazimiero Draugijos įstatai. K. B. m., p. 6.

81) Šv Kazimiero Draugijos leidinių katalogas. Dešimtas leid. K. „Šviesos" s-vė. 1920, p. 6.

82) Šv. Vinco Pauliečio Pavargėliams šelpti Draugijos įstatai. B. v. ir m. (K. 1921), p. 5.

83) Telefonų abonentų knygelė 1922 m. Paštų, telegr. ir tel. vald. leid. M. „Dirvos" s-vė, b. m., p. 32.

84) Įstatai pasitikėjimo b-vės „Verpėja". K. 1921, p. 16.

85) Panevėžio Lietuvių gimnazijos nepasiturinčių mokinių šelpimo draugijos įstatai. „Žiburėlio" leid. Panevėžys. 1920, p. 14.

Buv. Literatūros Skyriaus dabar Karo Mokslo Skyriaus leidiniai.

1) Pėstininkų rikiuotės kamandos ir terminai. Projektas. (1919), b. v., 9 p.

2) Pėstininkų rikiuotės kamandos ir terminai. Antra pataisyta laida. K. 1919, 11 pusl. Valst. Spaust.

3) Karininkas Kaunas. Šaudymo mokymas. K. 1919, 12 pusl. Valst. Spaust.

4) 98.09 m. gaubicos šaudymo lentelė šaudant sviediniu 05 ir kubinio (4×4×1) parako užtaisais. K. 1920, 18 pusl. Valst. Spaust.

5) Pulk. Kleščinskas. Pamokymas Lietuvos Armijos viršininkams. (Pagaminta iš nurodymų raudonosios armijos instruktoriui). Vertė S. A. K. 1920, 28 pusl.

6) Į kovą už žemę ir laisvę! arba ką neša mums lenkai? K. [1920], 11 pusl. Valst. Spaust.

7) Pėstininkų kova lauke. Versta iš prancūzų kalbos. K. 1919, 29 pusl. Valst. Spaust.

8) Laikinasis kariškių santykių ir pareigų statutas. K. 1919, 8 pusl. (Valst. Spaust.)

9) Azijos cholera. Paruošė Sanitarijos skyrius. K. 1919, 12 d. Valst. Sp.

10) Laurinaitis Jonas. Joninių naktis. K. 1920, 12 p. Valst. Sp.

11) Laikinieji naujokų šaukimo įstatai. K. 1919, 7 p. Valst. Sp.

12) Pulko teismo įstatai. Laikinai. Krašto Apsaugos Ministerijos Įsakymas. Nr. 34, 1919 m. vasario 20 d. Kaunas. [K.] [1919], 8 pusl. (L. Valst. Sp.).

13) J. Buividys. Saulei šviečiant. K. 1919, 12 pusl. L. Valst. Sp.

14) D-ras A. S-nė. Lyties ligos. K. 1919, 22 pusl. L. Valst. Sp.

15) D-ras A. S-nė. Limpamosios ligos. K. 1919, 18 pusl. L. Valst. Sp.

16) Laikinasis Sanitarijos Statutas. K. 1919, 16 pusl. [Liet. Valst. Sp].

17) Paprūsės Beržas. Per kovą į laisvę. K. 1920, 20 pusl. L. Valst. Sp.

18) Įgulos statuto priedėlis. K. 1919, 7 pusl. L. Valst. Sp.

19) Ar mes patys valdysimės, ar kitų būsime valdomi. K. [1920], 8 pusl. (L. Val. Sp.).

20) Karininkas S—tis. Karas su bolševikais. K. 1920, 14 pusl. L. Valst. Sp.

21) Vokiečių 98 m. šautuvas. K. 1919, 32 pusl. L. Valst. Sp.

22) Generalinio Štabo Literatūros Skyriaus kariuomenės Kultūros bei Švietimo Sekcijos veikimo programa. K. 1920, 9 p. L. Valst. Sp.

23) Pėstininkų naujokų į aštuonias savaites išmokyti programa. K. 1920, 19 pus. L. Valst. Sp.

24) P. Ruseckì. Dlaczego żołnerz polski przychodzi do Litwy. K. 1920, 23 pūsl. L. Valst. Sp.

25) Laikinasis garnizono (įgulos) statutas. K. 1919, 31 pusl. Neumano sp.

26) Sąrašai ligų ir kūno trūkumų, kurie pavaduoja nuo tarnavimo kariuomenėje. K. 1919, 22 pusl. L. Valst. Sp.

27) Kareivio užrašų knygelė. Trečia laida. K. 1920, 15 pusl. L. Valst. Sp.

28) Kareivių užrašų knygelė. Ketvirta laida. K. 1920, 15 pusl. L. Valst. Sp.

29) Bendros taisyklės ir programa kvosti tarnaujančių kariuomenėje įgyti teisės būti pakeltu į pirmąjį karo valdininko klasės laipsnį. K. 1919, 14 pusl. L. V. Sp.

30) Užrašų knygelė (pirmoji laida). K. (1916), 15 pusl. L. V. Sp.

31) Kareivio užrašo knygelė. Antra laida. K. 1919, 15 p. L. V. Sp.

32) Kar. Rus. Mūsų nepriklausomybės šmeižikams. K. (1920), 8 p. (L. V. Sp.).

33) Rusų Maksimo sistemos kulkosvaidis. Medžiaginė dalis. Paruošė: Karo Mokyklos pirmo leidimo kulkosvaidininkų. K. 1919, 46 p. L. V. Sp.

34) A. Rimka. Skaitymo vadovėiis. Antroji, pataisyta ir papildyta laida su kap. P. Rusecko priedu: Kariškių knygynėlis. K. (1920), 36 p. L. V. Sp.

35) Puskarininkių mokyklos programa. Laikinai. K 1920, 29 p. L V. Sp.

36) Uniformos pavyzdžiai. (Brėžiniuose). K. 1920, 10 p. L. V. Sp.

37) Nustatymas pareigų ūkio srityje. K. 1920, 50 p. L. V. Sp.

38) Laikinasis lauko tarnybos statutas. K. 1919, 43 p. L. V. Sp.

39) Sausumos karo teisių ir būdų kodeksas. K. 1920, 23 p. L. V. Sp.

40) K a r i n i n k a s R u s e c k a s. Kas kiekvienam kareiviui žinotina. K. 1919, 32 p. L. V. Sp.

41) Drausmės statutas. K. 1920, 30 p. L. V. Sp.

42) J. M e l i s. Iš neužmirštinos praeities. Apysakaitė. K. 1920, 32 p. L. V. Sp.

43) Kariškių Kalendorius 1920 metams. K. 1920, 64 p. (L. V. Sp.).

44) Instrukcijos karo automobilių šoferiams. K. 1919, 56 p. L. V. Sp.

45) Kariagos Aidai. Tėvynės gynėjams dainų rinkinėlis. Sukomponavo ir pritaikino J. T a l l i a t - K e l p š a. T. 1920, 45 p. Sp. Otto Mauderode.

46) Kariškas lietuviškai-rusiškas ir rusiškas-lietuviškas žodynėlis. K. 1919, 106 p. L. V. Sp.

47) Laikinasis Rikiuotės Statutas. K. 1919, 94 p. L. V. Sp.

48) Laikinasis įgulos statutas. Antra papildyta ir pataisyta laida. K. 1920, 57 p. L. V. Sp.

49) Lauko knygutė. Antra laida. K. 1919, 4 p. L. V. Sp.

50) Lauko knygutė. K. 1919, 4 p. L. V. Sp.

51) Iš šautuvų šaudymo kursas. Laikinai. K. 1920. L. V. Sp.

52) Iš kulkosvaidžių šaudymo kursas. Laikinai. K. 1920. L. V. Sp.

53) S. Č i u r l i o n i e n ė. Laiškai kareiviui. K. 1920, 65 p. L. V. Sp.

54) Kareivio garbė. K. 1920, 14 p. L. V. Sp.

55) Karininkų kliubų atskirose kariuomenės dalyse įstatai. K. 1920, 8 p. L. V. Sp.

56) Kariuomenės dalių ūkio srities darbo tvarka ir atskaitomybė. K. 1920, 57 p. L. V. Sp.

57) Karių Kalendorius 1921 metams. 1920, 112 p. L. V. Sp.

58) Lauko tarnybos statutas. Pakartotas 1919 m. leidinys. K. 1921, 46 p. L. V. Sp.

59) Kaip vesti kareivių knygynėlius. K. (1920), 4 p. (L. V. Sp.).

60) Laikinasis drausmės (disciplinos) statutas. K. (1919), 4 p. (L. V. S.).

61) Swięte znaki. K. (1920), 4 pusl. (L. V. Sp.).

62) Augustinas J a n u l a i t i s. 1863—1864 m. sukilimas Lietuvoje. K. 1921, 44 p. L. V. Sp.

63) Vokiečių 98 m. šautuvas. Antra laida. K. 1921, 31 p. L. V. S.

64) Karo teismo įstatai. K. 1919, 19 p., L. V. Sp.

65) Pėstininkų rikiuotės statuto papildymas. K. 1921, 8 p. L. V. S.

66) Vidaus tarnybos statutas. Projektas. K. 1921, 174 p. L. V. Sp.

67) Kareivio užrašų knygelė. Penkta laida. K. 1920, 16 p. L. V. Sp.

68) Vadovėlis kuopų felčeriams ir felčerių mokiniams (Chirurgija). 1921, 95 p. T. Jagomasto sp.

69) Pėstininkų rikiuotės statutas., projektas. K. 1921, 112 p. L. V. S.

70) Karo meto etapų dėsniai K. 1921, 23 p. L. V. S.

71) Karo nutarimų santrauka 1869 metų. Knyga III. Vietinės Karo Valdybos. Leidinys trečias (Ligi 1921 m. rugpiūčio 1 d.). K. 1921, 25 p. L. V. Sp.

72) Rusų Maksimo sistemos kulkosvaidis. Medžiaginė dalis. 2 pataisytas leidinys. K. 1921 m., 50 p. L. V. Sp.

73) Ką kiekvienas kareivis turi žinoti apie artileriją. K. 1921, 23 p. L. V. Sp.

74) Pulkininkas K u r k a u s k a s. Inžinerijos kariuomenės sprogdintojų komandoms ir karininkams sprogdinimo darbų vadovėlis. I dalis. Sprogstamosios medžiagos. K. 1921, 40 pusl. L. V. Sp.

75) Vokiečių rankinė granata su koteliu. K. 1921, 6 p. L. V. Sp.

76) S. G a r b a č a u s k a s. Lietuvos Fizinio Lavinimos Sąjungos Centro Valdybos pirmininkas. Futbolas. Kaina 4 auks. K. 1921, 20 p. L. V. Sp.

77) Bilietas Nr. (Knygoms iš knygyno išdavinėti) K. 1921, 14 p. L. V. Sp.

78) Pėstininkų naujokui į aštuonias savaites išmokyti programa (lapuose) K. 1920, L. V. Sp.

79) Pavyzdinga puskarininkių mokyklos programa (lapuose). K. 1920 L. V. Sp.

80) Pėstijos naujokui 3 mėnesių laikotarpy išmokyti programa (lapuose). K. 1921 L. V. Sp.

81) Savivaldybių atstovų ir apskričių (sričių) intendantų suvažiavimo rekvizicijų reikalais 1920 m. rugpiūčio 1--5 d. protokolas. K. 1921, 114 p. L. V. Sp.

82) Savivaldybių atstovų ir apskričių bei sričių intendantų suvažiavimo rekvizicijų reikalais 1921 m liepos 16—18 d. protokolas. K. 1921, 87 p. L. V. Sp.

Literatūros naujienos ir kronika.

(Visų autorių ir leidėjų prašome siųst mums žinių apie visus rengiamus darbus).

D-ras Jonas **Basanavičius** prirengė spaudai I tomą d-ro J. Sauerveino raštų, su jo plačia biografija, atsirėmusia archivine medžiaga. Spausdina „Švyturio" b-vė.

Jurgio **Baltrušaičio** eilių rinkinys „Amžių Ugniavietė" netrukus žada apleisti spaudą. Tai bus pirmosios jo lietuviškųjų eilių knygos. (S. D.).

Mūsų geriausias jumoristas **Aklasmatė** spausdina „Jumoristikos vaizdų" knygas. (S. D).

Kazys **Binkis** leidžia eiliuotą „Agoniją". Jo „Eilėraščius" leidžia „Aušros" b-vė.

Mykolas **Biržiška** spausdina Vilniuje „Dainų keliais" — dainų literatūros teoriją.

Vaclovas **Biržiška** rengia antrą praplatintą leidimą, knygutės „Apie Knygas ir Knygynėlius" (pirmas išleistas Voroneže 1918 m) ir „Kaimo ūniversitais" (spausdins „Kultūra").

Mykolas **Brenštein**, lenkas, Lietuvos praeities tyrinėtojas, autorius neišspausdintos dar „Kražių Mokyklos istorijos", kuriai yra sunaudojęs gausingą, jo paties surinktą medžiagą, ir „Historja ludwisarstwa na Litwie", kurioj prieš pat karą yra surinkęs žinių apie Lietuvos varpus ir parašus ant jų, dabar rašo „Vilniaus ūniversito bibliotekos istoriją".

Vytautas **Bičiūnas** rengia keliolika (!) tomų savo dramų, apysakų, eilių ir ekspresionistinių vaizdų su autoriaus iliustracijomis. (S. D.).

Balčiūnas — J. Švaistas rengia savo apysakų rinkinį. (S. D.).

Butkų Juzė spausdina kelias eilių knygas. „Žemės liepsną", spausdina „Aušra".

Sofija **Ciurlionienė** rengia naujų dramos kūrinių.

Paulius **Galaunė**, vienintelis Lietuvos meno istorijos žinovas, rašo Lietuvos kultūros turtų istoriją, kurioj liečia visus Lietuvos kultūros turtus išvežtus Rusijon pradedant 1787 m. (S. D.).

Foersterio Lebenskunde iš vokiečių kalbos verčia K. Žalys.

Hauffo pasakos, J. Balčikonies vertimas, su iliustracijomis, tik ką iš spaudos išėjo. Švietimo Ministerijos leidinys.

Jono **Jablonskio** sukaktuvėms paminėti „Lietuvos Mokykla" rengia atskirą numerį.

Švietimo Ministerijos leidžiama Jono **Jablonskio** ištaisyta „Amerika pirtyje".

H. **Ibseno** Šmėklos, Liaudies priešas (D-ras Stokmanas), Visuomenės šulai, Rosmerholm, Nora, Hedda Gabler, A. Janulaičio vertimai, spausdinami, dalinai jau išspausdinti, Švietimo Ministerijos.

A. **Janulaitis** yra išvertęs L. **Gumplovičiaus** „Sociologiją", kuri laukia leidėjo, ir Iheringo „Kovą del teisės".

Kun. A. **Dambrauskas** turi parašęs du matematikos darbu: „Trys garsieji matematikos klausimai“ ir „Naujos trigonometrijos sistemos“. Leis Švietimo Ministerija.

———

Kun. T. **Brazio** 400 lietuvių tautinių dainų melodijų spausdina Švietimo Ministerija. ———

St. **Brasiškio** Rašto mokslas, **Bušo** Vaikams juokų knygelės ir **Aido** Jaunieji dageliai (vaikų skaitymai) spausdinami „Kultūros“ bendrovės.

———

F. **Brandono** komediją „Karolio Teta“ spausdina „Švyturys“.

———

J. **Avižiaus** Raktą augalams pažinti, **Berg'aitės** 3 dalis — trims metams vokiečių kalbos vadovėlius ir A **Busilo** Jaunojo matininko II d. II kn. leidžia „Švyturys“.

———

Abramovo Igienos vadovėlis vidutinėms mokykloms verčiamas į lietuvių kalbą.

———

Croiset' Graikų literatūros istoriją verčia Švietimo Ministerijai Balys Sruoga.

———

Vl. **Dubo** Įžangą į bendrąją literatūrą spausdina Švietimo Ministerija.

———

A. **Čechovo** Tris seseris yra išvertęs B. Sruoga. Leidžia Švietimo Ministerija

———

G. **Hauptmano:** Susitaikinimo šventę — P Vaičiūno vertimą, Hanelę—J. Talmonto vertimą ir **Hamsuno** Ties karalijos anga, Gyvenimo žaislą ir Vakarų aušrą — P. Vaičiūno vertimus leidžia Švietimo Ministerija.

———

Eršket-Radastas rengia spaudai eilių knygas ir knygas vertimų iš Lermontovo.

———

G. **Hauptmano** Paskendusis varpas išėjo iš spaudos, J. Žiugždos vertimas Mariampolėj ir A. Lialio vertimas (Amerikoj). Be to yra jį išvertęs dar Kazys Binkis. Gaila darbo vieną veikalą trims žmonėms versti.

———

J. **Jakubovskio** Tautybių santykiai Lietuvoje prieš Liublino uniją išleista du vertimu: Švietimo Ministerijos, vertė J. Jablonskytė-Petkevičienė, ir Lietuvių Mokslo Draugijos. ———

K. **Heinemano** Vokiečių literatūros istorijos I dalis. Švietimo Ministerijos leidinys, netrukus bus išspausdinta.

———

Foersterio Jaunuomenės auklėjimą, M. Pečkauskaitės vertimas, naują laidą spausdina Švietimo Ministerija.

———

„Kultūros“ bendrovei J. Murka rengia **Evaldo** gamtos pasakų vertimą.

———

Esmaičio Sakalėlio II dalį spausdina „Švyturys“. ———

Juozas **Rainis** rengia savo eilių knygas.

———

Garsusis veikalas A. **Dumas** Trys muškętierai yra verčiamas J. Pajaujo „Švyturiui“. Gal jis bent išmokins mūsų skaitančią visuomenę lietuvių knygas skaityti. Be to M. Rutkus „Lietuvos“ 1920 m. Nr. 73 buvo paskelbęs, kad juos irgi pradėjęs versti.

———

Vinco **Krėvės** raštus — I t. (Sutemose), II (Šiaudinėj pastogėj I d.), III (Šiaudinėj pastogėj II d.) ir Dainavos šalies senų žmonių padavimus su A. Galdiko iliustracijomis leidžia „Švyturys“.

———

„Švyturys“ spausdina kelis tomus **Lazdynų Pelėdos** raštų.

———

M. **Liubavskio** Lietuvos istorijos iki Liublino unijos II dalį spausdina Lietuvių Mokslo Draugija.

———

Kleino Žvaigdžių pasaulį, Mačiulio vertimą, leidžia „Švyturys“.

———

Pr. **Mašioto** Sparnuočius su 64 iliustracijomis leidžia „Švyturys“.

Mayne Reedo Karo takas, Skalpų medžiotojai, Šauliai Meksikoje, Baltaveidis vadas ir Raitelis be galvos išversti K. Puidos, sudarys kelius tomus „Švyturio“ leidžiamos „Jaunimo bibliotekos“. „Išeiviai iš Transvaalio“ buvo spausdinti „Trimite“.

———

„Kultūros“ bendrovė spausdina knygutę „Kaip vesti ir tvarkyti visuotinieji susirinkimai“ ———

M. **Chelsino** Laiškai vartotojams, spausdina „Kultūros“ b-vė.

———

E. **Debėso** žinomus atlasus: Mokyklos mažąjį atlasą (24 p.) ir Mokyklos didįjį atlasą (70 p.) yra išvertęs A. Virėliūnas. Leidžia „Švyturys".

———

J. **Ilgūno** Komercijos aritmetiką, Algebros uždavinyną, **Daukšos** vertimą ir dr. **Jokanto** Latynų kalbos vadovėlio II d. spausdina „Švyturys".

———

Minclovo apysakos iš Lietuvos praeities „Lietuvos Miškai" vertimą, tik be autoriaus vardo, spausdina Brooklyno „Vienybė" (buv. „Vienybė Lietuvininkų"), vertė kažkokia Mergelė.

———

Švietimo Ministerija spausdina: **J. Krikščiūno** Geologijos ir mineralogijos vadovėlį ir Aritmetikos uždavinyno vidurinėms mokykloms I ir II dalis.

———

B. **Kuodaičio** Laiko susisekimą įvairių žvaigždžių aukštumais, Supratingąją arba populiaringąją astronomiją (I d.), Matematikos mažmožius, Planetų slinkimą pro saulę ir Analitinės geometrijos I dalį rengia spaudai Švietimo Ministerija.

———

M. **Kleiberio** Metmenuotinę braižybą, Adomo Varno vertimas, su žodynėliu spausdina Šv. Ministerija.

———

Lietuvos žemėlapį su P. **Matulionies** žodynu — žada išleisti Švietimo Ministerija. Tai yra tas pats žemėlapis, kurį buvo žadėjusi leisti „Liet. Ūk." b-vė.

———

Moljero Mizantropas ir Vestuvės per prievartą, Prano Kvietkauskio vertimas žada netrukus mūsų knygų rinkoj pasirodyti. Švietimo Ministerijos leidinys

———

Adomas **Lastas** spausdina antrą eilių tomą. (S. D.).

———

Kraševskio Vitoloraudą, **Žulavskio** Eros ir Psyche, **Krasinskio** Nieboska Komedja ir Irydjoną išvertė Faustas **Kirša.**

———

Charlio van **Lehrbergo** „Panas" jau išverstas į lietuvių kalbą

———

Šios **operos** išverstos ar verčiamos: Romeo ir Džuljetą verčia M. **Vaitkus,** Faustą — K. **Binkis,** Karmen — Faustas **Kirša,** Rigoletto, Trubadurą ir Lohengriną — Balys **Sruoga.**

———

Paparonis turi sudaręs eilių rinkinį. Spausdins „Aušros" b-vė.

———

Vinco **Pietario** raštus leidžia „Atžala". Tarp kitų eis čia graži istorijos apysaka „Algimantas".

———

S. **Pšibyševskio** Sniegą išvertė P. Vaičiūnas. Yra tai tokiu būdu jau antras vertimas. Pirmas V. Akelaičio vertimas buvo išspausdintas Chicagoj 1917 m. Šį spausdins Švietimo Ministerija.

———

Meterlinko Neregius, Balio Sruogos vertimą, Švietimo Ministerija rengia spaudai.

———

Pajautos Lietuvos istoriją, A. Smetonos pataisytą, leidžia „Švyturys".

———

Ostrovskio Pelninga vieta, Staniulio vartimas, įeis į „Jaunimo Biblioteką".

———

V. **Ruokio** Organinę chemiją spausdina Švietimo Ministerija, Analizinę chemiją — Žemės Ūkio Ministerija.

———

Rubakino Iš tamsios praeities į šviesią ateitį (populiarę kultūros istoriją), leidžia „Kultūra".

———

„Kultūra" žada netrukus išleisti **Rafaelio** ir kitų dailininkų albomus.

———

H **Senkevičiaus** Dykūmose ir giriose (I ir II t.), M Pečkauskaitės vertime sudaro Nr. 1 ir Nr. 2 „Jaunimo Bibliotekos".

———

P. Klimaitis verčia „Švyturiui" H. **Senkevičiaus** Quo vadis. Nors ir turime vertimą išleistą 1904—1905 m. Chicagoj, tačiau šis vertimas yra pageidaujamas.

———

Pr. **Mašioto** Mano poilsis jau išspausdintas. Švietimo Ministerijos leidinys.

———

„Karpymo ir popierio darbelių vadovėlį" leidžia „Kultūra".

———

A. **Kelmučio** yra prirengtos spaudai šios knygos: 1) Lietuvos respublika (su paveikslais): Geografinė padėtis. Gyventojai. Valstybės kurimosi istorija. Šalies turtai. Žemės Ūkis. Pramonė ir prekyba. Švietimas ir kultūra. Valdymo sistema. 2) Vertimas iš prof. **Kaufmano** — Visuomenės ūkio istorija; 3) vertimas iš prof. **Šerševičiaus** — Sociologija; 4) 12 apsakymėlių

vertimai iš vokiečių, prancūzų, anglų, bulgarų, čekų, japonų, suomių, estų, latvių, norvegų, švedų ir ispanų.

———

Grupė vertėjų, J. Jablonskui vadovaujant, verčia **Kaigorodovo** „V prirodie".

——

J. **Norkus** yra išvertęs **Rubakino** „Gyvulių gyvenimo apsakymėlius". Spausdina „Varpo" bendrovė.

———

V. **Gustas** yra išvertęs **Čižovo** „Nuo skalos iki elektros". Spausdina „Aušros" b-vė. ——

P. **Svyrūnėlio** Ištrėmimo keliais — eilių knygas spausdina „Aušra".

———

M. **Šalčiaus** 7 pasakos vaikams (2 knyguti) ir Amerikos Jungtinės Valstybės spausdina „Kultūros" b-vė.

———

Salys **Šemerys** irgi rengia eilių knygas.

———

M. **Stankevičiaus** Zoologijos vadovėlio II d. (stuburiniai gyvuliai) ir K. **Šepetienės** vokiečių kalbos skaitymų IV d. spausdina Vilniuje Lietuvių Mokslo Draugija.

———

Walter **Scotto** Ivanhoe (Aivengo) ir **Šilerio** — Plėšikus — verstus K. **Karklio** spausdina „Švyturys".

———

Ignas **Šeinius** parašė naują dramą „Marvis". ———

Šiaulių žemės ūkio parodos komitetas rengia rinktinę knygą apie žemės ūkio parodų organizavimą.

———

Žemės Ūkio Departamento **Švietimo** skyrius rengia šiuos žemesniosioms žemės ūkio mokykloms vadovėlius:

Kl. **Skabeikos** Lauko ūkis ir pievos ir jų melioracija;
P. **Kaziliūno** Pieno ūkis;
J. **Tonkūno** Botanika;
J. **Ruokio** Fizika ir chimija;
J. **Valiūno** Gyvulių ūkį ir paukščius;
P. **Variakojo** Daržus.

———

J. **Tumo-Vaižganto** raštus leidžia „Švyturio" b-vė. ———

Eugenijos **Tur** — Paskutinės Pompejos dienos sudarys Nr. 12 „Švyturio" „Jaunimo Bibliotekos". ———

Jau spausdinamos knygos „Lietuvos Įstatymai", sistematizuotas rinkinys Lietuvos įstatų, instrukcijų ir administratyvių įsakymų. Spaudai prirengė A. **Merkys**, redagavo A. Krikščiukaitis. Iš viso bus ne mažiau 500 puslapių. ———

Šaulių sąjunga spausdina knygas „Idėja ir darbas" apie šaulių sąjungą.

———

Leonido **Andrejevo** Septyneto pakartųjų vertimą leidžia „Varpo" b-vė.

———

„Aušros" b-vė spausdina **P. Jurgelevičiaus** Lietuvos skautus. Iš gen. Baden—Powelio. ——

R. **Kiplingo** Džiunglius, K. Karklio vertimą ir Įvairose šalyse, R. Biliūnaitės vertimą, leidžia „Aušros" b-vė.

——

K. **Hamsuno** Viktoriją yra išvertęs A. Valaitis, spausdina „Aušros" b-vė.

——

H. **Heinės** eilių knygas K. Binkio vertimą, leidžia „Aušros" b-vė.

———

Pr. **Budvyčio** Gėlės Flirtą ir **Šaulinsko** Laimės šalį spausdina „Aušros" b-vė.

———

J. **Kriščiūno** Apie vaismainį ir Žieminius javus, leidžia „Varpo" b-vė.

———

Marko-Twain'o Princą ir elgetą yra išvertęs J. Murka. ———

Čelpanovo Psichologijos vadovėlio apart kun. Reinio yra ir kitas vertimas, kurį leidžia „Tėvynės Mylėtojų Draugija" ir spausdina „Varpo" b-vė. ———

Verčiama **Baranovo** „Fizika" vidurinėms mokykloms ir ruošiama spaudai „Literatūros teorija" vidurinėms mokykloms ir rašybos vadovėlis. ———

K. **Kautskio** Demokratija ir bolševizmas jau spausdinama. A. **Bogdanovo** Ekonominio mokslo kursas baigiamas versti.

———

„Varpo" b-vė spausdina **Dostojevskio** Vyriausį Inkvizitorį ir L. **Andrejevo** Krikščionis — A. Janulaičio vertimas.

———

Kun. M. **Gustaitis** į lietuvių kalbą verčia P. **Kriaučiūno** rusiškai rašytą lotynų kalbos sintaksę. ———

Juozas **Tysliava** rengia eilių knygą, Pr. **Tarulis** apysakų rinkinį. (S. D.).

———

Ksavero **Vanagėlio** (Sakalauskio) raštai — pasakėčios, apysakos sudarys Nr. 3 „Jaunimo Bibliotekos".

——

Vagnero Pirmieji gamtos pasakojimai J. Masiulio versti ir Šimtas apsakymėlių — d-ro Jokanto verstų sudarys Nr. 4 ir 5 „Jaunimo Bibliotekos".

——

Petras **Vaičiūnas** žada netrukus išleisti eilių knygas.

——

Oskaro **Uaildo** Salomę, Balio Sruogos vertimą, leidžia Švietimo Ministerija. Negeistino vertimą jau 1915 m. yra išleidęs „Keleivis".

——

Zakševskio Naujųjų amžių istorijos 2-rą dalį verčia J. Pajaujis.

——

Zudermano Užkampio laimę, Dorą vardą, Garbę, Sodomos galą ir Rožes — K. Puidos vertimai, dalinai išspausdino, dalinai spausdina Švietimo Ministerija.

——

„Švyturio" bendrovė leidžia naujas laidas šių Mokslo Draugijos išleistų vadovėlių: kun. **Čibiro** Dogmatikos, **Kriaušaičio** ir **Rygiškių** Jono Lietuvių kalbos gramatikos, P. **Klimo** Lietuvių kalbos sintaksės, K. **Ivanovo** Rytus ir mitus, V. **Zakševskio** Vidurinių amžių istorijos, M. **Šikšnio** Geometrijos I, II ir III d. ir Elementarinę algebrą, M. **Stankevičiaus** Žmogaus kūno, Botanikos I ir II d., Zoologijos vadovėlio ir Augalų fiziologija.

——

Leidžiamos „Švyturio" naujai pataisytos laidos: Liūdo **Giros** Lietuvių rašybos vadovėlis, J. **Damijonaičio** Pradžiamokslis ABC, J. **Murkos** Lietuvių kalbos vadovėlis (I ir II d.), A **Rimkos** Lietuvos ūkis prieš didįjį karą, M. **Bagdono** Algebros uždavinynas (I ir II d.), kun. **Čibiro** Liturgika ir Etika.

——

St. **Šimkaus** — 50 jaunimo dainų (trims, dviem ir vienam balsui) spausdina „Švyturys".

——

J. **Rimkaus** Galicijos erdvėse (1914—1918) — įspūdžiai iš Didziojo Karo — leidžia „Švyturio" bendrovė.

——

Filosofijos premija. „Logo" redakcija skelbia dešimties tūkstančių auksinų premiją darbui tema: „Kanto santykiai su lietuvybe" tokiomis sąlygomis: darbas gali būt atliktas lietuvių, vokiečių, rusų, prancūzų, anglų ir italų kalbomis, parašytas rašomąja mašinėle, be autoriaus parašo, o tik su jo pasirinktu devizu; tikroji autoriaus pavardė įteikiama kartu uždarytame voke, ant kurio užrašytas tas pats devizas. Vėliausias darbų padavimo laikas — 1924 m. sausio 1 d. Darbų vertę sprendžia komisija iš trijų asmenų, iš kurių vieną skiria „Logo" redakcija, kitą Lietuvos ūniversito filosofijos fakultas, o trečiuoju nariu bus to laiko Lietuvos ūniversito filosofijos fakulto dekanas.

——

Medicinos raštams leisti fondas. Prie Kauno Medicinos Draugijos yra įsteigtas fondas tikslu leisti medicinos knygas, laikraščius, brošiūras, paveikslus ir panašius raštus. Fondo lėšos sudaro aukos, pelnas iš parduotųjų fondo išleistų raštų, iš paskaitų, kursų, vaidinimų, loterijų ir t. t.

——

Spaudos fondas. Prie Lietuvos Mokytojų Profesinės Sąjungos įsteigtas koperacijos pagrindais spaudos fondas mokslo priemonėms gaminti, knygoms leisti, spaustuvėms, knygynams ir rašomosios medžiagos sandėliams steigti. Spaudos fondo nariais yra visi L. M. Prof. Sąjungos skyriai. Jei skyriuje yra nuo 5 ligi 10 narių, jis perka ne mažiau vieno pajaus už 1000 a., nuo 10 iki 20 narių — du paju už 2000 a., nuo 20 iki 30 — tris pajus už 3.000 auks. ir t. t.

——

Pageidaujamos knygos sodžiui. P. Ž. J. „Lietuvos Ūkininko" 1921 Nr. 42 reikalauja sodžiui štai kokių knygų: aprašymo visų demokratingų šalių valdymos, tų šalių piliečių gyvenimo ir kasdienių darbų; apie žmogaus ir piliečio pareigas; apie žmonių atstovus, jų pareigas ir atsakomybę; kaip renkami atstovai į parlamentus; mūsų partijos; kokia valdžia mums geriausia; L. V. S. tikslai; apie mokesčius ir jų rūšis, apdraudimas, jo tikslai ir nauda; kaip tvarkosi mūsų ir kitų miestai; darbo laikas (mieste ir sodžiuj); smulkaus ūkio reikalai; fabrikas, kaimas ir jų padėtis pas mus ir kitur; ekonomijos, sociologijos mokslo vadovėliai; inteligentija ir jos artimiausi uždaviniai.

——

Sirokomlės-Kondratavičiaus sukaktuvės. Del sueinančių 15 rugsėjo 1922 metų 60 m. nuo garsiojo Lietuvos poėto Sirokomlės mirties, Vilniaus laikraščiai padėjo atsišaukimą į visuomenę, kviesdami aukauti pinigų jam paminklui pastatyti. Po atsišauki-

mu pasirašė tautų atstovų komitetas: nuo lietuvių Mykolas Biržiška, nuo lenkų Česlovas Jankovski, nuo žydų — Jokubas Goldšmit, nuo gudų — Antanas Levicki. Paminklas bus statomas Vilniuje, taip vadinamam Veršyne. Mums reiktų pagalvoti apie kito jam paminklo surengimą, apie išleidimą jo raštų, bent tokioj formoj, kaip tat jau padaryta su A. Mickevičiaus raštais. Nes vertimų iš Sirokomlės į lietuvių kalbą mums nestinga: jį vertė — Petras Arminas (Trupinėlis) — Piastų dukterį, Kaimo mokslinyčią, Norkus—Kranklį, Margį, Dagilis—Parašą ant Kryžiaus, Lietuvą, Nežinomas—Graborį, Karolis Vairas—Širdį, Protą, Pasaulį ir Avižienę, A. Jakštas — Giesmę prasčiokėlio, Homero vaikučius, Lelę, Šventą Petrą, Margalis—Gužutį, L. Gira—Sachar-moroz ir kit.

———

Leidėjų naguose. Mūsų laikraščiui teks be abejo smulkiau nagrinėti juridinį ir ekonominį lietuvių autorių padėjimą. Čia tik galime pabrėžti, jog iki šiol jie yra dažnai objektu biauriausios leidėjų eksploatacijos, nes dar nepripratę savo teisių šiuo atžvilgiu ginti, nors mūsų teisė ir duoda jiems galimybės pažaboti leidėjų apetitus. Mat mūsų autorių tarpe vis tebegyvuoja prietaras, jog gonoraras už darbą tai lyg žeminąs autorių dalykas ir kad ginti šiuo atžvilgiu sasavo teises prieš leidėjų apetitus, tai nepatogu. Šič stengsimės su tuo autoriu prietaru kovoti ir į aikštę kelti visus faktus, kur tuo ar kitu būdu autoriai yra ledėjų skriaudžiami. Tad prašome autorius siųsti mums atatinkamą medžiagą.

Tokių gi faktų yra daugybė. Jau nekalbant apie kai kurias firmas, kurios vien spausdindamos didesnį ekzempliorių skaičių, negu buvo sutarta, sudėjo sau kapitalus, panašiai kaip tat seniaus visokiomis suktybėmis darė Mažosios Lietuvos spaustuvininkai (plg. P. Mykolainio atsiminimus Varpo 1920 m. Nr. 6/7), turime faktų ir tiesioginio autorių darbo vogimo. Pvz. „Volnaja Litva" rusų kalba dienraščio leidėjas, pil. J. Voronko nesenai savo laikraštyj buvo išspausdinęs ištisai visą M. Biržiškos rusų kalba rašytas (ne vertimą) knygutes apie Lietuvių raštiją autoriui apie tai nieko nežinant; jam gi išreiškus šiuo atžvilgiu savo pasipiktinimą, ponas buvęs gudų reikalų ministeris netik nepasistengė šį incidentą kaip nors likviduoti, bet net išreiškė savo nusistebėjimo autoriaus pretenzijomis. Tik, galop, ir tokie elgimaisi neapsaugojo laikraščio nuo susibankrutavimo.

Štai „Šviesos" leidimo bendrovė, (kuri priešingai, kas apie ją buvo rašoma, nič nieko bendra neturi su buvusia P. Višinskio įsteigta „Šviesa"), kaž kokiu stebėtinu budu pagauna rankraštį „Politinis socializmas Lietuvoje", visai ne „Šviesai" rašytą ir niekados jai neduotą, ir spausdina jį, nepasiklaususi net Kaune gyvenančio autoriaus, ar jis sutinka tą savo rankraštį jai duoti leisti, ir labiausiai dar tokioj formoj, kaip tat buvo išspausdinta.

———

Lenkų cenzūra. Mokslo Draugijos išleistoj kun. Skruodžio „Tarptautinėj teisėj" lenkų cenzūra spaustuvės rašalu užliejo šias vietas: p. 13 „Lietuvą dabar nori praryti lenkų imperializmas, kurs kardu ir diplomatija tiesia sau užbrėžtą kelią"; p. 30: „1920 m. spalių 9 d. lenkai imdami Vilnių išniekino Lietuvių Vytį. Lenkų kariuomenės būrys, jodamas šv. Jurgio prospektu, iškoneveikė mūsų valstybinį ženklą šiaip: vienas lenkų raitelis turėjo pririštą Vytį prie savo arklio uodegos ir visi tyčiojosi, jo draugai ir kai kurie gatvės praeivių".

Lietuviai svetimomis kalbomis.

1) **Aschmies.** Land und Leute in Litauen Breslau. 1918, p. 84.

2) J. **Bagdonas.** Wileńszczyzna pod względem kulturalnym i politycznym. Wyd. „Dzwon Litwy". W. 1921, p. 14.

3) A. **Baranowski.** Litauische Mundarten gezammelt von... Band. I. Texte herausg. von dr. Franz Specht. Sächsiche Forschungsinstitut in Leipzig. Leipzig 1920. p. 467.

4) Dr. V. **Bartuška.** L'état Lituanien et le gouvernement de Suvalkai (Suvalki). Bur. d'inf. de Lit. Lausanne. 1918, p. 16.

5) („) Les Lituaniens l'Amerique. Lausanne, 1918, p. 24.

6) Д-ръ И. Ю. Басановичъ. Какъ Литовцы въ древности переправлялись по водѣ. Съ 3 рис. Вильно. 1914, p. 16.

7) Dr. J. **Bielskis.** Lithuania. Facts supporting her claim for reestablishment aian indepedent nation. Pub. by The Lit. Nat. Coun. Washington, 1918.

8) M. **Biržiška.** Skrót dziejów Piśmiennictwa Litewskiego. Wilno. Wyd. „Głosu Litwy". 1919, p. 68.

9) („) Обзор литовской литературы. B. 1921.

10) („) Na posterunku Wileńskim. I. Z "Głosu Litwy". 15-V—23-VII-1919. Wyd. „Głosu Litwy". Wilno. 1920, p. 128.

11) (.) („) II. Z „Głosu Litwy" 24-VII—1919—31-X—1919. Wyd. „Głosu Litwy". Wilno. 1920, p. 158.

12) („) III. Z „Echo Litwy". 1920, p. 202.

13) Theodor **Brazys.** Die Singweisen der litauischen Dainos. Stuttgart. 1918, p. 46.

14) M. **Čiapinskis.** Lithuania the Heel of Germany. Glasgow. 1919, p. 16.

15) C. **de Danilowicz.** La Lituanie artistique, publice' par les soins du Bur. d'Inf. Lit. Lausanne. 1919, p. 72.

16) J. **Gabrys.** Vers L'Indépendance Lituanienne. Lausanne. (1920), p. 304.

17) Dr. W. **Gaigalat.** Litauen, der bezetze Gebiet-sein Volk und dessen Strömungen. Frankfurt. 1917, p. 179.

18) („) La Lituanie. Le territoire occupé, la population et l'orientation des ses idées. Trad. A. Vilimavičius. Ed. Atar. Géneve. 1917, p. 272.

19) Georg **Gerulis.** Zur sprache der dauer - Jatwinger. — Festschrift Adalbert Bezzenberger. Göttingen. 1921, p. 44—52.

20) J. A. **Herbaczewski.** Litwa a Polska. Wyd. „Dzwon Litwy". W. 1921, p. 28.

21) Joseph J. **Hertmanowicz.** Historical Outlines ou Lithuania. Pub. E. A. Russel. Comp. Chicago. P. 43.

22) A. **Janulaitis.** Chłopi litewscy w roku 1831. Wyd. „Dzwon Litwy". W. 1921, p. 52.

23) („) Powstanie włościan szawelskich w roku 1769. Wyd. „Nowiny Wileńskie". W. 1921, p. 48.

24) Kleofas **Jurgelionis.** An appeal for starving Lithuania. Lith. Nath. R. Fud. Brooklyn, p. 30.

25) Ignas **Jurkūnas - Šeinius.** Litausk kultur. Stockholm. 1917.

26) Kun. And. **Jusaitis.** The History of the Littuanian Nation and Yts present National Aspirations. Translated from the Lithuanian. The Lith. Cath. Truth Soc. 1918, p. 156.

27) P. **Klimas.** Der Werdegang der Litauischen Staates. Berlin. 1919, p. 247.

28) („) (K. **Verbelis).** La Lituanie Russe. Considérations statistiques et etnografiques. Trad. A. Viscont. Ed. Atar. Genéve. 1918, p. 183.

29) („) Litwa, jej mieszkańce i granice. W. 1919, p. 41.

30) **Kun.** Z przeszłości i teraźniejszości. Wilno. 1920. Wyd. „Echa Litwy", p 64.

31) La situation de l'Eglise catholique en Lithuanie. Extr. de Pro Lithuanie. Lausanne, 1917, p. 14.

32) Les Souf france de la Lithuanie. „Pro Lithuania". Lausanne, p. 16.

33) Litauen, Auszug aus „Lituania". Lit. Inf. Bur. Lausanne. 1919, p. 52.

34) **Lubicz-Milosz.** Les relations actuelles entre la Lituanie et la Pologne. Paris. 1919, p. 23.

35) **Maironis.** Gdzie zbawienie. Wyd. „Nowiny Wileńskie". W. 1921, p. 36.

36) („) Młoda Litwa. W. 1920. p. 92.

37) **M. P.** O przyszłość miasta Wilna i gubernii Wileńskiej. Wilno. 1918.

38) T. **Norus** and J. **Žilius.** Lithuania's case for Indepedence. Is. by Lith. Nat. Couns. in. U. S. of. Am. Washington. 1918, p. 96.

39) Nasz Kalendarz na r. 1921. W. 1920, p 54.

40) A. **Plejrisówna-Puidowa.** Literatutura łotewska. Z litewskiego. Wyd. „Dzwon Litwy". W. 1921, p. 23.

41) Prawa Litwy do Wilna i Wileńszczyzny. Wyd. „Dzwon Litwy". W. 1921, p. 20.

42) l'abbé **Propolanis.** L'Eglise Polonaise en Lituanie. Trad. par J. Gabrys. Paris. (1914), p. 70.

43) Kazimierz **Puida.** Mirga. Dramat historyczny w 4 akt. Z litew. Wyd. „Nowin Wileńskich". W. 1921, p. 34.

44) A. **Rimka.** Ustrój gospodarczy w Litwie przed wielką wojną. W. 1920, p. 120

45) („) Większe i drobne gospodarstwa rolne w warunkach zasady własności i władania wspólnego. Wyd. „Nowin Wileńskich". W. 1921, p. 52.

46) Andrzej **Rondomański.** Litewska krew (z cyklu Pro patria). Wyd. „Straży Litwy". W. 1921, p. 53.

47) P. **Rusecki.** Dla czego żołnierz polski przychodzi do Litwy. K. 1920, 23.

48) V. **Sakavičius.** Zarys literatury i kultury estońskiej. Wyd. „Nowin Wileńskich". W. 1921, p. 24.

49) Sidelights on life in Lithuania. Pub. by the Lit. Inf. B. Washington. (1918?).

50) **Smetona** A. Die Litauische Frage. Vortrag. (Das neue Litauen). Berlin. 1917, p. 329.

51) Dr. Georg **Storost**. Litauische Geschichte von den ältesten Zeiten bis zur Gegenwart. Tilsit. 1921, p. 152.

52) Dr. Stasys **Šalkauskas.** L'ame du monde, dans la philosophie de Vlad. Solovjev. Berlin. 1921, p. 122.

53 („) Sur les Confins de deux Mondes. Essai synthétique sur le probléme de la Civilisation Nationale en Lithuanie. Ed. Atar. Genéve, p. 271.

54) Dr. John **Szliupas.** Essay on the Past, Present and Future of Lithuania. Stockholm. 1918, p. 90.

55) The American Press on Lithuania's Freedom. Išl. tautos fondas. Brooklyn. 1920, p. 96.

56) Traktat pokojowy między Rosją a Litwą. Wilno. 1920, p. 15.

57) Ugoda zawarta między Rosyjską Rzeczpospolitą a Litwą o trybie opcji obywatelstwa litewskiego. Wyd. „Dzwonu Litwy". 1921, p. 12.

58) Unhappy Country of Lithuania. Printed by „Išeivių Draugas". Glasgow. 1917.

59) **Vidunas.** Cienie przodków. Wilno. 1919, p. 124.

60) („) La Lituanie dans le Passe et dans le Present. trad. A. Viscont. Ed. Atar. Genéve. 1916, p. 158.

61) („) Литва въ ея прошломъ и настоящемъ. Пер. съ нѣм. Изд. „Литвы". В. 1921, p. 91.

62) („) Litwa w swej przeszłości i teraźniejszości. W. 1919, p 60

63) („) Nasze zadania. Wyd. „Straży Litwy". W. 1921, p. 108.

64) Antoine **Viscont.** La Lituanie et la guerre. Ed. Atar. Genéve. 1917, p. 206.

65) („) La Lituanie Religieuse. Genéve —Paris. 1918, p. 350.

66) Prof. A. **Voldemar.** Lithuanie et Pologne. Berlin. 1920, p. 38.

67) **Z. Ž.** O unję polsko-litewską. W. 1920, p. 64.

68) („) Próba pogodzenia Litwy z Polską. Notatki krytyczne. K. 1921, V-bės b-vė, p. 52.

Lituanica sv. kalbomis.

(Čia dėsime kiek galima pilnesnę Lituanicos bibliografiją nuo 1904 metų ir kai-kurius raštus iš senesnių laikų Baltromaičio bibliografijai nežinomus. Tik šį kartą paduodame mažą dalelę).

I. Lietuvos geografija, statistika ir gamta.

1) B u ł h a k Jan. Wycieczka na Świteź. „Ziemia". 1910, p. 407—410.

2) Prof. dr. Paul C l e m e n. Wilna. „Velhagen u. Klalsing Monatshefte" 1916 rugpiūčio m.

3) D y b o w s k i W. Wiadomość o nowych nabytkach dla flory litewskiej. „Wszechświat". 1910, t. 29, p. 299—301.

4) Geologische Karte der Kurischen Nehrung u. der Gegend von Memel. Heraus. von der geol. Landenranstallt. Berlin. 1919.

5) Wacław G i z b e r t - S t u d n i c k i. Wilno. Przewodnik po mieście i okolicach. Nakł. Tow. Mił. Wilno. 1919, p. 59.

6) G l o g e r Z. Białowieża. Warszawa. 1907, p. 48.

7) G r i g a t Ch. Der Kreiss Pillkallen. Geschichtliches u. Geografisches. Tilsit. 1907, p. 45.

8) Karol H o f f m a n. Nieznane zakątki kraju (Suwalszczyzna). Wyd. Tow. Krajow. War. (1907?), p. 32.

9) Ich eweiss Bescheid. Kleiner Soldatenführer durch Wilna. Ver. Zeit. d. 10 Armee Wilna. 1916.

10) J a c z y n o w s k i A. Żmudź i Żmudzini. „Ziemia". 1910, p. 340 — 341, 359—362, 375—378, 390—392.

11) J e l e ń s k a Emma. Kalwarja pod Wilnem. Wilno. 1903, p. 63.

12) Herzog J o h a n n G e o r g von S a c h s e n. Ein Besuch in Wilna. „Hochland". 1916, sausio m., Kempten-Kössel.

13) K a r g e dr. Geh. Archivrat. Zur Geschichte der Deutschtums in Wilna u. Kauen. Sontangsbeilage zur Ostpreus. Zeitung. 1916 gruodžio m. ir 1917 sausio m.

14) K e l l e r H. Memel, Pregel u. Weichselstrom. 4 Bücher. Verlag. Ditrich Reiner. Berlin. 1899.

15) Dr. Paul L a n d a u. Wolkenckuckusheim in Ostpreussen, ein Bezuch auf der Vogelwarte Rositten, „Memeler Dampfboot". 1917, 17—VIII.

16) Kazimierz Ł a p c z y ń s k i. Z powiatu Trockiego do Szczawnicy. Wyd. Tow. Krajoznawczego. Warszawa. 1908, p. 32.

17) Л и н д а С. К. О фосфоритахъ Сѣверо-Западнаго края. Записки Сѣв.-Зап. Отд. Имп. Русс. Геогр. Общ. 1911, Книга 2, p. 51—56.

18) Edward M a l i n o w s k i. Przewodnik po gubernii Wileńskiej. Zarys statys.-opisowy. Wyd. Straży Kresowej. Warszawa. 1919, p. 40.

19) Матеріалы по обслѣдованію торфяниковъ Виленской губерніи произвед. Виленской гидротехническпой партіей... въ 1913—1914 г. подъ руководствомъ И. И. Ивановича. Вильна. 1914, p. 185.

20) Paul M i t t m a n n. Führer über die Kurische - Nehrung. Memel. 1921, p. 55+28.

21) M o n t y Paul. Wanderstunden in Wilna. Verlag der Wilnaer Zeitung. 1916.

22) M ü l l e r. Ernst Ferd. dr. Statistische Handbuch für Rusland und Litauen nebst Ubeersicht über Livland und Estland. Verl. G. Fischer. Iena. 1918, p. 211.

23) Orts - Verzeichnis mit Enfernung Tabelle der Provinz Ostpreussen. 2 Aufl. Königsberg. 1904, p. 470.

24) П а в л о в с к і й М. А. Дрисвятское озеро (Ковенской губ.) въ гидротехническомъ отношеніи. Съ планомъ озера и профилемъ. Вильна. 1910, p. 10.

25) Polen u. Litauen. Freytag-Berndts Handkarten, Wien u. Leipzig.

26) Eugeniusz R o m e r. Spis ludności na terenach administrowanych przez zarząd cywilny ziem wschodnich (grudzień 1919). Lwów-Kraków. 1920, p. 49+žeml.

27) Helena R o m e r. Wilno. Nakł. Bibl. Dz. Wyb. Warszawa. (1919), p. 40.

28) R o m e r Michał. Stosunki etnograficzno-kulturalne na Litwie. Kraków. 1906, p. 41.

29) R o u b a N. Przewodnik po Litwie i Białejrusi. Wilno. 1909. Wyd. „Kurj. Litew.", p. 215.

30) Jan R o z w a d o w s k i. Mapa obszaru języka litewskiego. „Litwa i Polska w dziej. stosunku".

31) Ludomir S a w i c k i. Niemen, jako klucz do zrozumienia genezy nizu północnego i jego sieci hydrograficznej (atmušta iš „Sprawo-. z posiedzeń Tow. Nauk. Warszaw."). Warszawa. 1909, p. 335—347.

32) S e n a s. Aus Litauen. Das litauische Element im etnografischen Litauen. „Ukrainische Rundschau". 1909, VII, p. 276—280.

33) С о б о л е в ъ Д. и С о б о л е в ъ Н. О ледниковыхъ отложеніяхъ въ окрестностяхъ гор. Вильны. Вильно. 1912, p. 31, (atmušta iš „Зап. С.-Зап. Отд. И. Р. Г. Об.").

39) С о б о л е в ъ Н. Н. О ледниковыхъ отложеніяхъ въ Виленской, Ковенской и Гродненской губ. (по р. Нѣману). „Записк. Сѣв.-Зап. Отд. Имп. Рус. Геогр. Общ." 1911, p. 47—50.

35) S o c h a c z e w e r L. Memel der Hafen fon Litauen in 72 karten. Berlin. 1920, p, 78.

36) S t r u c k u. E u l e n b u r g. Skizzen aus Litauen. Weissrussland und Kurland. Verlagstilke. Berlin. 1916.

37) Włodzimierz W a k a r. Rozwój terytorjalny narodowości polskiej. Cz. III. Statystyka narodowościowa kresów wschodnich. Kielce. 1917, p. 149.

38) Prof. Paul W e l e r. Jena. Wilna. Eine vergessene Kunstädte. Wilna. 1917, verl. v. Zeitung d. 10 Ar., p. (3).

39) Hers v. W i c h d o r f f Geologie der Kurischen Nehrung (Abhandlungen der Preusischen Geologischen Landeranstaltt). Berlin 1919.

40) Jozef Witkowski. Materjały do hypsometryi kraju. Cz. II. Wznesienia nad poziom morza i spadki rzek i wód Litwy, Białorusi, Wołynia, Podola, Ukrainy i Kurlandyi. „Pamiętnik fizyograf." t. XXIV. Warszawa. 1917, p. 1—9.

41) [„] Cz. III. Wzniesenia nad poziom morza stacyi kolejowych w Kr. Polskiem, na Litwie, Białorusi, Wołyniu, Ukrainie, Podolu, Kurlandyi [„], p. 92—100.

42) Hans Zappe Nehrungs Bilder „Uns. Ostpreussen", 1919 liepos m.

43) A. Zabarowski. Tatares de la Lituanie. „Revue d'Antropologie". 1913, Nr. 1.

II. Lietuvos istorija ir archeologija.

1) Prof. Wł. Abraham. Polska a chrzest Litwy. „Polska i Litwa".

2) Czermak Wiktor. Sprawa równouprawnienie schizmatyków i katolików na Litwie [1432—1563]. Rozpr. wydz. hist. filoz. Ak. Um. T. XLIV Kr. 1903, p. 60.

3) Przemysław Dąbkowski. Stanowisko cudzoziemców w prawie litewskiem 1447—1588. „Studja nad historyją prawa polskiego". T. V. Sąs. 2. Lwów. 1912, p. 85.

4) Daniłowicz Ignacy. Kodex Napoleona w porównaniu z prawami polskiemi i litewskiemi. [Atmušta iš „Gazeta Sądowa". 1904 t. XXXII. Nr. 36—53]. Warszawa. 1904, p. 177 + V i portr.

5) Doniesienie o stanie ekonomii Szawelskiej [r. 1769]. „Rocz. Tow. Prz. Nauk w Wilnie". 1907, t. I, p. 151—154.

6) Dubieński Aleks. Głowszczyzna w statucie Litewskim trzecim. [Studya nad. hist. prawa pol. t. II sąs. 3]. Lwów. 1906, p. 78.

7) Prof. J. Fijałek. Kosciół rzymskokatolicki na Litwie. „Polska i Litwa".

8) Oskar Halecki. Ostatnie lata Świdrygiełły i sprawa Wołyńska za Kazimierza Jagellończyka. Kraków. Wyd. Ak. Um. 1915, p. VI + 315.

9) [„] Przyłączenie Podlasia, Wołynia i Kijowszczyzny do Korony w roku 1569. Wyd. Ak. Um. 1915, p. 245.

10) [„] Wcielenie i wznowienie państwa litewskiego przez Polskę [1386—1401]. „Przegląd histor." 1917—1918 [1919], t. I p. 1—148.

11) Jakubowski Jan. Opis księstwa Trockiego z roku 1387. „Przegląd histor." 1907, t. V., p. 22—46.

12) I. A. Кацель. Исторія Литвы. Ковно. 1921, p. 140.

13) Kamieniecki Witold. Geneza państwa Litewskiego. „Przegląd historyczny". 1915, t. XIX, p. 1—20. [Išleista ir atskirai].

14) [„] Litwa w literaturze historycznej rosyjskiej. „Przegląd historyczny" 1909, VIII, p. 222—234.

15) Ludwik Kolankowski. Zygmunt August Wielki Książe Litwy do roku 1547. Lwów. 1913, p. 418.

16) Korzon T. Dzieje wojen i wojskowości w Polsce. T. I. Kraków, 1912, p. 387, t. II, Kr. 1912, p. 532, t. III, Kr. 1912, p. 459.

17) Stanisław Kościałkowski. Ze studjów nad dziejami ekonomii królewskich na Litwie. Pam. Tow. Prz. Nauk w Wilnie. 1914—1917, p. 85—168.

18) Ludwik Krzywicki. Grodziska górno-litewskie. Grodzisko na Górze Ościkowej pod Rakiszkami. Pamiętnik Fizyogr. T. XXIV. Dział V. Warszawa. 1917, p. 1—32, tob. XIII.

19) [„] Pilkalnia pod wsią Petraszunami. Pom. Tow. Prz. Nauk w Wilnie 1914—1917, p. 1—27.

20) [„] W poszukiwaniu grodu Mendoga Przegl. histor. 1909, t. VIII, p. 20—48, su žeml.

21) [„] Żmudź starożytna. Dawni Żmudzini i ich warownie. Warszawa. 1906, p. 89+IV+II.

22) Prof. dr. Stan. Kutrzeba. Unia Polski z Litwą.

23) Mościcki Henryk. Sprawa włościańska na Litwie w pierwszej ćwierci XIX st. Warszawa. 1908, p. 58.

24) Орловскій Е. Гродненская старина. Ч. I. Гродно. 1910, p. 341.

25) Polska i Litwa w dziejowym stosunku. Warszawa. 1914, p. 700.

26) Papée Fr. Polska i Litwa na przełomie wieków średnich. T. I. Kraków. 1903.

27) A. Погодинъ. Древніе литовцы. Изд. „Литвы". Вильно. 1920.

28) Pomniki prawa litewskiego z XVI w.; statut litewski drugiej redakcji [1566]. Wyd.

dr. Franciszek Piekosiński. Archiwum Komis. prawn. Ak. Um. T. VII. 1900, p. XXX+568.

29) Antoni Prochaska. Dwie koronacye [Mindaugas]. „Przegląd Historyczny". 1915, p. 184—208 ir 372—393.

30) [„] Król Władysław Jagiełło. T. I. Kraków. 1908, p. 415. T. II, Kraków. 1908. p. 433. Wyd. Ak. Um.

31) [„] Nowe poglądy na ustrój wewnętrzny starej Litwy. „Przegląd Historyczny". 1912, t. XV, p. 30—54.

32) Prof. dr. Władysław Semkowicz. Braterstwo szlachty polskiej z bojarstwem Litewskiem w unii Horodelskiej 1413 r. „Litwa i Polska".

33) Smora. Wzmianka o karmelitach bosych w Kownie. „Rocz. Tow. Prz. N. w Wilnie". 1914—1917, p. 196.

34) Studnicki Wacław. Czy Wilno wysyłało posłów na sejmy rzeczypospolitej. „Przegląd Hystoryczny". 1908, t. VII, p. 324.

35) Szukiewicz Wandalin. Domniemane kurhany litewskie. „Rocznik Tow. Prz." Wilno 1909, p. 83—93.

36) [„] Narzędzia kamienne gładzone, w pow. Lidzkim i Trockim. „Światowit" 1904, t. V.

37) [„] Skład chemiczny bronzów przedhistorycznych, znalezionych na Litwie i Rusi Litewskiej. „Rocz. Tow. Prz. N." 1914—1917, p. 28—37.

38) [„] Ślady epoki kamiennej w gub. Wileńskiej. „Kwart. Litew." 1910, I t., p. 48—62.

III. Lietuvių kalba ir literatūra.

1) Бергъ. Литовскія пѣсни. Вильно. Изд. „Литвы". 1921, p. 17.

2) Prof. A. Brückner. Polacy a Litwini. Język i literatura. „Polska i Litwa".

3) J. I. Kraszewski. Dajny pieśni litewskie. Przejrzane przes M. B-kę. Wilno. Wyd. „Głosu Litwy"- 1919, p. 49.

4) [„] Witoldowe boje. Wilno. 1920, p. 200.

5) Meizach O. Vilner legende [żyd.] Vilnius. 1912, p. 32.

6) Pieśni ludu litewskiego z nad Niemna i Dźwiny [su gaidomis]. „Kwart. litew." 1910. III, p. 143.

7) Н. Н. Соколовъ. Литовская орфографія и ея реформаторы. Вильно. Изд. „Viltis". 1915, p. 44.

8) Dr. N. van Wijk. Altpreussische Studien. Haag. Martinus Niihoff. 1918, p. 150+XXXII.

IV. Folkloras ir dailė.

1) Zygmunt Batowski. Malowidła w kościele pokamedulskim w Pożajściu. Rocz. Tow. Prz. N. w Wilnie. 1914, p. 38—60.

2) Brensztejn Michał. Krzyże i kapliczki żmudzkie. Materjały dó sztuki ludowej na Litwie z 64 tablicami. Kraków. Wyd. Akad. Um. 1906, p. 16+64 tob.

3) [„] Przyczynki do etnografii Litwy. I. Zapomniane narzędzia muzyczne litewskie. II. Maski ludowe na Litwie. Rocznik Tow. Prz. N. w Wilnie, t. I, 1907, p. 133—143.

4) Prof. dr. Cornelius Gurlit. Wilna als Kunstadt. „Gedenkenblatt der Wilnaer Zeitung". 1916, 19—VIII.

5) Franciszek Gawełek. Bibliografia ludoznawstwa litewskiego. Rocz. Tow. Przyj. Nauk w Wilnie, t. V. Wil. 1914, p. 329—400.

6) Krzywicki Ludwik. Ligawki Żmudzkie. „Ziemia". 1910, p. 551—552.

7) Ł. W. J. Na Litwie „Świat". 1907, II, Nr. 22.

8) Tadeusz Mańkowski. Z refleksii o Wilnie i o baroku polskim. Rocz. Tow. Prz. Nauk w Wilnie. 1914, p. 61—71.

9) Polkowski Franciszek. Krzyże na Litwie „Architekt". 1910, p. 30—33.

10) Hugo Schen. Žemaitische Tirfabeln, gesammelte und herausg. von... Heidelberg. 1912, p. 333.

11) J. B. Siestrzencewicz. Wilno a estetyka. Wyd. 2. Wilno. 1919, p. 15.

12) Szukiewicz Wandalin. Niektóre wierzenia, przesądy i zabobony ludu naszego, legendy i podania. „Kwartalnik litewski". 1910, cz. II, 85—102. IV, p. 111—125.

13) Tetzner F. Zur litauischen Sprichwörterpoesie. „Globus". 1908, sąs. 93, p. 63—65.

14) [„] Zur Sprichwörterkunde bei Deutschen und Litauen. „Globus". 1903, sąs. 87, p. 61.

15) Вольтеръ Э. А. Вопросникъ о современномъ бытованіи причитаній славянъ и литовцевъ. „Этнограф. Обоз.“ 1915, Nr. 1—2, p. 188—189.

16) Volter. Zum Feuer-Kultus des Litauen. Archiv f. Religion. Wiss. 1908, Nr. 1.

17) Zahorski Wł. Podania o zwierzętach na Litwie i Żmudzi. „Ziemia“. 1910, p. 780—781, 789—791.

V. Politika.

1) Joseph Ehret. La Lituanie Passe Présent, Avenir. Avec 50, ill. 2 grav. et 8 cartes. Ed. Atar. Genéve—Paris. [1919], p. 480.

2) [„] Litauen im Vergangenheit, Gegenvart und Zukunft. Mit 49 Abbıldungen, 2 Farbendrucken u. 7 Karten. Bern. 1919, p. 492.

3) А. Гарфункель. Еврейская национальная автономия в Литве. Пер с литовскаго. Вильно. Изд. „Литвы“. 1920.

4) Alexander Grabianski. La Pologne et la Lithuanie. Ed. Comm. Nat. Polon. Paris. 1919, p. 106.

5) Juodvarnis. Uwagi o projekcie p. Hymansa. Wilno. Wyd. „Nowin Wileńskich“. 1921, p. 36.

5) Niema Polski bez Litwy. Kaunas. 1920, p. 22.

7) Aurelio Palmieri. Rinascita letteraria e dero in Lituania. Firenze. 1920, p. 34.

8) [.,] The Lituanian clergy and Literature. „Catholic Word“. 1919, p. 656.

9) Jean Pelissier et *** Les principaux artisans de la Renaisance Nationale Lithuanienne. Lausanne. 1918, p. 325.

10) Charles Quenet. Une jeune République: La Lituanie „La nouvelle Journée“. 1921, Nr. 17.

11) C. Rivas. La Lituanie sour le joung allemand 1915—1918. Le plan anexioniste allemand en Lituanie. Lausanne. [1918], p. 700.

12) Józef Sorokowicz. Polska a Litwa i Białoruś. Bibl. Rad Polskich Litwy i Białej Rusi. Warszawa. 1919. p. 31.

13) Nikola Turchi. Della Lituania indipendente. Roma. [1921], p. 116.

14) Wasilewski Leon. Litwa i jej ludy. Warszawa. 1907, p. 77.

15) Женевский мемориал о Литве. Пер. с франц. Вильно. Изд. „Литвы“. 1921, p. 36.

Rusų cenzūros uždrausti lietuvių apie Lietuvą ir Lietuvoje spausdinti raštai 1905—1915.

I. Lietuvių kalba.

1) **Aleksa** Z. Materialistiškas istorijos supratimas. Boston. 1913.

2) Dainos surinktos iš Lietuvos. Mahanoy City. 1910.

3) **Durrow** Clasens G. Prasikaltėliai ir prasikaltimai, iš anglų kalbos vertė *.* Philadelphia. 1910.

4) **Džian Bambos** „Spyčiai“ ir kitos fones. Daugiau juokų, negu saliune alaus. Boston. 1913.

5) „Ežis“ Vilniuje. 1907, Nr. 1.

6) „Ežis“. Laida I-ma, sausis 1907. Vilnius, Sirkino s-vė, 1913.

7) **Kapsukas** V. Kokie reikalingi įstatymai darbininkams apsergėti. Vilnius. „Naujosios Gadynės“ išl. Sirkino s-vė, 1902.

8) Kokia mums reikalinga tvarka. Vilnius. Zawadzkio s-vė. 1907.

9) **Kugis - Mugis.** Seniems kanauninkams ir pralotams, klebonams ir jauniems kamendoriams. Londonas. 1904.

10) **L. S. D. P. Centro Komitetas.** Dvaro ir sodžiaus darbininkams ir darbininkėms. 1907.

11) [„] Pirmoji gegužės 1906.

12) Laukų ir pabrikų darbininkams, bežemiams ir mažažemiams. Vilnius. Sirkino s-vė [1906].

12) Lietuvos socialdemokratų partija. 1 gegužės. Vilniuje. 1913.

13) „Lietuvos Ūkininkas“. 1907 Nr. 31, 1913 Nr. 29, 1914 Nr. 90.

14) „Lietuvos Žinios“ Vilniuje. 1911 Nr. 99, 1914 Nr. 30, 90.

15) **Mac Grady kun.** Darbo žmogaus reikalai. Sulietuvino A. J. Karalius. Chicago. 1912.
16) „Naujoji Gadynė“. Vilniuje. 1907, Nr. 29, 30.
17) Nuosavybė ir darbas. Sulietuvino A. J. Karalius. Chicago, 1914.
18) „Partijos Žinios“. Vilniuje. L. S. D. P. Išl. 1912, Nr. 1.
19) Pritrūko kantrybės. Vilniuje. Zavadzskio s-vė, 1907.
20) Praractvos Michaldos karalienės iš Sabbos. Tilžeje. 1908.
21) „Skardas“. Vilniuje 1907, Nr. 4, 9, 12, 13, 15, 18.
22) **Šliupas** Jonas. Lietūviai Amerikoje. Scranton, 1910.
23) „Vilniaus Žinios“. 1907, Nr. 127.
24) „Vilnis“. Rygoj. 1914, Nr. 12.
25) „Viltis“. Vilniuje. 1913, Nr. 32.

II. Prancūzų kalba.

26) **Weber** Georges Abrége populaire d'histoire de la Lithuania et de son eglise, avec résumé de mythologie litthuanienne par le dr. Meicéslas Dukszta. Genéve.

III. Lenkų kalba.

27) Do całego społeczeństwa na Litwie. S. D. P. leidinys. Wilno, 1906.
28) „Echo“. Wilno. 1906, Nr. 3, 13, 14, 18.
29) **Herbaczewski** B. S. Jako bogowie. Opowieśc liryczna. Warszawa, 1912.
30) **Komitet czynny Samoobrony Krajowej.** Do obywateli Litwy. Wilno, 1905.
31) [„] Narodzie polsko-litewski, bracia katolicy. Wilno, 1905.
32) Poezye odradzającej się Litwy. Przełożyła Stefanja Jabłońska. Seiny, 1911.
33) Program minimum. Wyciąg z programu Litewskiej S. D. P., Wilno, 1905.
34) **Rabboni** [Ks. J. B. Pranaitis]. Co talmud mówi o chrześcianach. Wydanie drugie. Wilno 1913.
35) **[Rymkiewicz M.]** M. R. Jastrzębiec. Divide et impera! Myśli niepolemiczne na tle stosunków polsko-litewskich. Wilno. Dr. Romma, 1907.
36) Święto narodowe. Wilno. Wyd. L. S. D. P. 1913.
37) „Topór“. Wilno. 1907, Nr. 6, 10, 11, 13, 14.
38) **Wileński Komitet Robotniczy L. S. D. P.** Do obywateli Wilna. Wilno. 1906, Dvi laidos.
39) [„] Ne łudźmy się. Wilno. 1906.
40) [„] Święto, towarzysze! Wilno. 1906.
41) **Wileński Komitet Robotniczy P. P. S.** Krwawe ofiary w Wilnie. Wilno. 1905.
42) **Wróblewski** Tadeusz. Sejmy prowincjalne i obrona praw mniejszości. Kijów. Dr. Żubkowski. 1906.
43) **Zarząd związku Narodowego robotników.** Do mieszkańców Wilna. Wilno. 1906.
44) **Zjednoczony Komitet Wileński** L. S. D. P. i P. P. S. Baczność, robotnicy! rząd chce was okraść. Wilno. 1905.
45) **Związek ludowy na Litwie i Białejrusi.** Do braci Włościan. 1905.

IV. Rusų kalba.

46) **Виленская группа партіи С. Р.** Къ боевымъ отрядамъ города Вильны и ко всѣмъ вооруженнымъ гражданамъ. Вильно. 1905.
47) **Виленская группа Россійской С. Д. Р. П.** Къ населенію города Вильны. Вильна. 1905.
48) **Виленская группа С.-Зап. организаціи партіи С. Р.** Ко всѣмъ стачечникамъ Виленскаго раіона. Вильна. 1905.
49) **Виленскій Комитетъ** партіи С. Р. Къ крестьянамъ Виленской губерніи. 1905.
50) **Виленскій Соц. Дем. Комитетъ „Бунда“.** Ко всему населенію гор. Вильны. Вильна. 1905.
51) [„] Ко всѣмъ гражданамъ города Вильны. Вильна. 1905.
52) [„] Ко всѣмъ рабочимъ и работницамъ г. Вильны. Вильно. 1906.
53) **Врублевскій** Фаддей. О правительственномъ проектѣ введенія земскихъ увреждений въ Западномъ краѣ. С.-Петербургъ. 1911.
54) **Забастовочный Комитетъ** Виленскаго Рабочаго Комитета С. Д. П. Литвы и Виленской группы Рос. С. Д. Рабочей партіи. Къ Виленскимъ рабочимъ. Вильно. 1905.
55) **Марковъ** Вен. Положеніе евреевъ въ Россіи [и Литвѣ]. Москва. Т. Сытина. 1906.
56) **Соціалъдемократическая партія Литвы.** Къ казакамъ третьяго Донского полка. Вильно. Изд. Военно-революціонной организаціи Литвы. 1905.

57) [„[Къ солдатамъ. Вильно. 1906.
58) [„] Ко всѣмъ солдатамъ Литвы. Вильно. 1906.
59) [.] Революціонная армія. Вильно. 1906.

60) [„] Товарищъ старослужащій солдатамъ Вильно. 1906.
61) [„] Манифестъ. Вильно. Іюнь. 1906.
62) [.] Правительство жаждетъ крови. Вильно. 1906. **V. T.**

Gudų knygos ir laikraščiai Lietuvos nepriklausomoj dalyje išėję 1919—1921 m.

1919 m.

1) „Часопісь Міністэрства Белорусскіхъ Спраў. Mėnesinis Žurnalas. Nr. 1 1919 m. rugsėjo m., Nr. 6 1920 m. Vasario m. Коўна. 30╳23 cm. Puslap. 12—16.
2) Даўнàр-Запольскі М. В. прафэсар. Асновы дзяржаўнасьці Беларусі. Выданьне Міністэрства Беларускіх Спраў. Городно 1919. 27╳16 cm. Puslap. 16.
3) Езовитовъ К. Бѣлоруссы и поляки. Документы и факты изъ исторіи оккупаціи Бѣлоруссіи поляками въ 1918 и 1919 годахъ. Переводъ съ Бѣлорусскаго. Ковно. „Изд. им. Ф. Скорыны". 1919 m. A. Bako ir Ch. Mankeso spaustuvė 26╳17 cm. Puslap. 124.
4) Воронко I. Я. Бѣлорусскій вопросъ къ моменту Версальской Мирной Конференціи. Переводъ съ Бѣлорусскаго. Историко-политическій очеркъ. (1 декабря 1918 г.—1 іюня 1919 г.) Ковна. „Издательство им. Ф. Скорыны" 1919 m. A. Bako ir Ch. Mankeso spaustuvė. 20╳13 cm. Puslap. 60.
5) Voronko J. J. Gudų klausimas Versalės Taikos Konferencijos metu. Istorijos politikos rašinys. Kaunas. „F. Skorynos vardo Bendrovės" leidinys. 1919 Valstybės Spaustuvė 18_5╳12 cm. Puslap. 39.
6) Засецкі М. Міністэрства Беларускіх Спраў за 10 месяцаў істнаваньня. I. XII. 1918—I. X. 1919. Кароткі нарыс Коуна „Выдавецтва імя Ф. Скарыны 1919. A. Bako ir Ch. Mankeso spaustuvė. 24╳15 cm. Puslap. 20.

1920 m.

7) Асновы Часовай Констытуцыи Літоўскага Гаспадарства. Выданьне Міністэрства Беларускіх Спраў. Коўна. 1920. A. Bako ir Ch. Mankeso Spaustuvė. 23╳15 с.м. Puslap. 8.
8) Формы Літоўскага войска. Выданьне Штабу Б. Б. Чынная Армія Літвы. 1920. 35╳44 cm. Puslap. 1. (Šapirograf).
9) Каманды пабеларуску. Выданьне Белар. Асобн. Кампаніі. Друкарня „Варты Бацькаўшчыны" М. Браслаў. 1920. 35╳22cm Puslap. 8. (Šapirograf).
10) Літоўскае войска (арганізацыя яго). Выданьне Штабу Б. Б. Чынная Армія Літвы. 920. 35╳44 cm. Puslap. 1. (Šapirograf).
11) Маіоровъ Г. Подпоручикъ. Краткая историческая памятка 2 роты Бѣлорусскаго баталіона. Изд. воен.-истор. дѣлопроизводства бѣлор. войск. част. въ Литвѣ. Дѣйств. Армія Литвы. 1920. 22╳17 cm. Puslap. 12. (Šapirograf).
12) „Наша Зямля". Коўна. 1920 Išėjo 3 Nr. Br. Gurvičių Spaustuvė. 24╳16 cm. Puslap. 16.
13) „Пагоня". Savaitinis laikraštis. Выданьне сталу друку Міністерства Беларускіх Спрау. Коўна: 1 Nr.—1920. VII. 29 — ir 9 Nr. 1920. IX. 23. Вільня 10 Nr. 1920. X. 8. Коўна. 11 Nr. 1920. X. 14—18 Nr. 1920. XII. 31, 48╳34 cm. Puslap. 2.
14) Родныя песьні. Літ. Чынная Армія. Выданьне „Варты Бацькаўшчыны". 1920. 17╳22 cm. Puslap. 46. (Šapirograf).
15) Смаленец. Маріи Беларускай Асобнай Кампаніи Літоўскаго Войска. Літ. Чынная Армія. Выданьне „Варты Бацькаўшчыны". 1920. 17╳22 cm. Puslap. 2. (Šapirogr).
16) Тарас-палясоўшчык. Беларуская паэма пачатку XIX сталецьця з уступовай стацьцей Я. В-ко. (Кніжня „Т-ва імя Ф. Скарыны" N 1.) Коўна 1920. A. Bako ir Ch. Mankeso Spaustuvė. 18╳11 cm. Puslap. 10.
17) Воронко Я. Беларускі рух ад 1917 да 1920 году. Кароткі агляд. Коўна.

Выданьне „Т-ва імя Ф. Скарыны“. A. Bako ir Ch. Mankeso Spaustuvė. 20×13 cm. Puslap. 29.

18) „Варта Бацькаўшчыны“ (Tėvynės Sargyba) Беларуская вайсковая часопісь Літоўскага войска. Літоўская чынная армія, Беларускі баталіон і Асобная Кампанія. 1 Nr. 1920. I. 9--15 Nr. 1920. VI. 30. 35×22. Puslap. 2—10. (Šapirograf.).

19) Временная Конституція Литовскаго Государства. Изданіе „Варты Бацькаўшчыны“. Ежерены. 1920. 17×22 cm. Puslap. 6. (Šapirogr.).

1921 m.

20) Сьветазар. Двутыднёвая Газэта Беларускага Асобнаго Батальону. Чынная Армія Літвы. Išleista nuo 1921. IX. 27 d. 44×35 cm. Puslap. 4. (Šapirograf.).

21) Тарас Гушча (Якуб Колас). Казкі жыцьця 1907—1921. Коўна. Друкарня Бака і Манкеса. 1921. 23×16 cm. Puslap. 84.

22) Усім Жыхарам Беларусі. Skelbimas. („Народ Беларускі.... Pasirašyta“ (Прэзыдіум Рады Белар. Народн. Рэспублікі). 25. III. 1921. Коўна. 25×22 Puslap. 1.

23) „Wajskowy“ (Karys). Biełaruski dwutydniowik wydawajemy praz Wajskowa—Nawukowy Addzieł Ministerstwa Abarony Kraju. Išleista nuo 1921. V. 1 d. Kaunas. 35×22 cm. Puslap. 8—26. (Šapirograf.).

Padavė **A. Smaleniec.**

Iš knygų ir bibliotekų gyvenimo.

Lietuva.

Valstybės Centralinio Knygyno knygų turtas nuolatos auga. Šiais (1921) metais jis padidėjo žymiu skaičiumi knygų, surankiotų Valstybės Archeologijos Komisijos nario K. Jablonskio po visokius Letuvos užkampius. Tačiau trukumas gerų prityrusių žemesniųjų bibliotekininkų, trukumas lėšų ir, kas svarbiausia, mažas ir menkai bibliotekai pritaikintas butas, neleidžia knygynui išsiplėsti. Lėšų stoka ir įvairūs formalumai perkant knygas, neduoda bibliotekai galimybės nei tinkamai papildyti sąstatą užsienio knygomis, nei surinkti pilno lietuvių knygų rinkinio, nes didesnė lietuvių knygų dalis yra spausdinama taip pat užsienyj. Skolinimas skaitytojams neaptaisytų arba menkai aptaisytų knygų labai yra kenksmingas. Knygos išyra ir reikalingos nuolat pakeisti kitomis iš atsargos, ypač kad lietuvių knygų apyvarta del jų menko skaičiaus, yra kur kas didesnė, negu kitur panašiose bibliotekose.

Tačiau galima tikėtis, jei biblioteka gautų būtinai reikalingą jai normaliai išsiplėtoti autonomiją, jei būtų atmestos pastangos iš centro normuoti kiekvieną vidujinio bibliotekos gyvenimo žingsnį, tai biblioteka galėtų išsiplėsti.

Lietuvos didžiausia biblioteka tai taip vadinama dabar Vilniaus ūniversito biblioteka, buvusi rusų laikais Vilniaus viešoji biblioteka. Joje dabar skaitome virš 200.000 knygų. Karo metu ji žymiai sunaikinta, nes rusai dalį jos rinkinių—didesnę dalį sukataloguotų rankraščių ir Lietuvoje spausdintų knygų, kartu su numizmatikos ir kitais rinkiniais — išgabeno į Rusiją ir sukrovė Maskvos Rumiancevkos rūsyse. Kiek retesnių knygų išgabeno ir vokiečiai. 1919—1920 metais lenkai, tvarkydami biblioteką papildė ją dideliu skaičiumi lenkų kalba spausdintų knygų, daugiausia istorinio turinio, įtaisė didelę studentams skaityklą ir žymiai visą biblioteką sutvarkė. Nurodymų jiems duodavo bibliotekos direktorius profesorius Ptašickis. Tarp kitų knygų į biblioteką buvo patalpinta ir turtinga biblioteka Vladislavo Mickevičiaus, Adomo sūnaus.

Užtat iš Centralinio Vilniaus Arkyvo buvo lenkų išgabentas iš Vilniaus taip vadinamas Liublino arkyvas, kuriame buvo daug dokumentų ir iš Liublino unijos laikų.

Šiaulių, Mariampolės ir Panevėžio Centraliniai Knygynai jau įsteigti. Tačiau normaliai gyvuoja tik viena Šiaulių Biblioteka, į kurią apskrities valdybos rūpesniu pavyko surinkti žymų skaičių knygų iš apleistų bibliotekų, be to buvo kiek ir nupirkta. Dabar rastas bibliotekai ir tinkamas butas. Kitos bibliotekos kol kas vien ant popierio gyvuoja. Netinkamai sutvarkytas paskirstymas priverstinųjų ekzempliorių tarp tų bibliotekų ir pavedimas to paskirstymo

Kauno Centraliniam Knygynui, kurs neturi tam tinkamos organizacijos, pripildo šias bibliotekas vien šlamštu ar bendrai nevartojamais spausdiniais.

Karo Mokslo Skyriaus Biblioteka prie Krašto Apsaugos Ministerijos turi jau surinkusi apie 15 tūkstančių tomų, kurių didesnė dalis sukataloguota. Apart lietuvių knygų skaitymui, žymiausią bibliotekos dalį sudaro karo literatūra—senesnioji ir naujoji —rusų, vokiečių, prancūzų, lenkų, anglų, latvių, estų, švedų ir kitomis kalbomis. Biblioteka gauna visus svarbesnius užsienių karo žurnalus.

Kilnojami knygynėliai armijoje. Karių Mokymo Dalis rūpinasi sudarymu kilnojamų knygynėlių, kurie duotų galimybės dalims turėti visas geresnes knygas nedidelėmis išlaidomis. Knygynėliai rengiami trijų tipų: pradedantiems skaityti, kiek apsiskaičiusiems ir inteligentams. Kiekvienas atskiras knygynėlis susidarys iš 25 aptaisytų knygų, išduodamų daliai dviems mėnesiams. Šiam laikui praėjus dalis gauna antrą kompletą ir t. t. Tokiu būdu pirmiems metams reikės kiekvienoj grupėj 6 knygynėlių iš 150 knygų. Pirmais metais manoma pirmoj grupėj sudaryti 20×6=120 knyg., antroj—10×6=60 ir trečioj 5×6=30 knygynėlių.

Tačiau sudarant knygynėlius tenka pastebėti vieną didžiausiųjų mūsų knygų rinkos trukūmų—stoką tinkamų knygų knygynėliams, ypač lengvos belletristikos ir mokslo populiarizacijos.

Amerikos Tėvynės Mylėtojų Draugijos dovana. Tarpininkaujant buvusiam Lietuvos atstovui Amerikoj, Jonui Vileišiui, Tėvyn. Mylėt. Draugija paaukavo virš 8 tūkstančių savo leidinių—pusiau Švietimo Ministerijai—mokyklų knygynėliams ir pusiau Krašto Apsaugos Ministerijai—kariuomenės knygynėliams. Tarp tų knygų yra visi V. Kudirkos raštai, Amičio Širdis, dr. Garmaus Paskaitos iš biologijos, M. Šalčiaus Paskaitos iš Lietuvos istorijos, M. Verworno Dvasios gyvenimo mechanika, Bittnerio Kultūros istorija, Technikos stebuklai ir kit. Ši dovana ypač yra brangi, nes del valiutos skirtumo, šios Amerikoj išleistos knygos būtų mums visai neprieinamos.

Šaulių Sąjungos Centras steigia Kaune centralinę sąjungos biblioteką, kur norima surinkti kiek galint visas lietuvių knygas, tinkamas skaityti. Jau šiuo tarpu ji turi lietuviškų knygų ne mažiau kaip Valstybės Centralinis Knygynas.

Bibliotekos Lietuvos dvaruose. P. Galaunė įdomiame straipsnyj, „Kurių kūltūros turtų būta Lietuvos dvaruose prieš didįjį karą“ paduoda („Šviet. Darbas“ 1920, Nr. 11) žinių apie šiuos turtus. Kitam kartui atidedami jo sąrašo papildymą, čia tik ištaisome kai kurias klaidas: **Gavrilių** archyvas — ne archyvas, bet chaotiškas rinkinys senoviškų ir naujų daiktų (pradedant šarvais ir baigiant šių laikų dalgiais), kurį rinko žmogus — kolekcionizmo maniakas, nenusimanąs nei istorijoj nei archeologijoj. Ne **Mendingeriai** bet Medingėnai. **Rados** (Radai). Labai turtinga buv. savininko Juozo Kordzikovskio biblioteka ir archyvas prieš pat karą buvo savininko išvežti į Lvovą. Švoinickiui priklauso tik liekanos buvusių turtų. **Šiauliai.** Šiaulių ekonomijos archyvas karo metu vokiečių buvo tyčia sunaikintas. Visai nieko nebeliko. Šiaulių visuomeninė biblioteka nukeliavo iki Rostovo ant Dono, kur gelžkeliečių buvo išdraskyta. **Šveksna.** Plioterių rinkiniai yra ne Viekšniuose, bet Šveksnoj.

Knygutės apie bibliotekas lietuvių kalba Kun. **S—vys.** Katalogas knygų katalikiškoms skaitykloms su naudingais patarimais. Kaunas 1906 m. p. 18; V. **Biržiška.** Apie knygas ir knygynėlius. Vor. 1918, p. 47. Kaip tvarkyti kareivių Knygynėlius. Kaunas. 1920, p. 4.

Dabarties laiku jos didelės praktikös reikšmės neturi.

Užsienyj.

Didžiausios pasauly bibliotekos. Prie pasaulio dideliausių bibliotekų priklauso: Paryžiaus nacionalė biblioteka $3\frac{1}{2}$ milijono su viršum knygų ir apie 110.000 rankraščių, Paryžiaus universito biblioteka (įsteigta 1762 metais) su 900.000 knygų; Londono-British Museum—(įst. 1753 m.) su 2 milijonais knygų ir 56.000 rankraščių; Oksfordo Bodleian Library (įst. 1602 m.) su 800.000 knygų ir 40.000 rankraščių; Berlyno Valstybinė Biblioteka su 1.750.000 knygų ir 41.500 rankraščių; Strasburgo universito biblioteka su 1.002.500 knygų ir 12.215 rankraščių; Miuncheno valstybinė biblioteka (įsteigt. 1561 m.) su 1.416.000 knygų ir

50.000 rankraščių; Vienos buv. imp. rūmų biblioteka su 1 milijonu knygų ir 27.000 rankraščių; Vienos universito biblioteka (įst. 1777 m.) su 860.000 knygų ir 1.000 rankraščių; Peterburgo valstybinė biblioteka su $2^1/_2$ milijonų knygų ir 207.000 rankraščių; Maskvos Rumiancevo biblioteka su 1 milijonu knygų ir 8450 rankraščių; Vašingtono kongreso biblioteka (įst. 1830 m.) su 2 710.556 knygų, 163.484 žemėlapių, 848.292 muzikos veikalų ir 409.029 graviurų; Cambridge (Amerikoj) Harwardo universito biblioteka su 1 milijonu knygų; New-Yorko viešoji biblioteka (įst. 1895 m.) su 2.250.000 knygų.

Vokiečių bibliotekos. Statistika paduotąja paskutiniojo „Jahrbuch der deutschen Bibliotheken" visoj Vokietijoj 133 miestuose buvo 260 mokslo bibliotekų (apart visokios rūšies viešųjų bibliotekų); 48 bibliotekos turi iki 25 tūkstančių tomų, 63 nuo 25 iki 50 tūkst., 56 nuo 50 iki 75 tūkst., 24 nuo 75 tūkst iki 100 tūkst., 12 nuo 100 iki 125 tūkst., 13 nuo 125 iki 150 tūkst., 11 nuo 150 iki 250 tūkst., 7 nuo 250 iki 300 tūkst., 5 nuo 300 iki 350 tūkst., 3 nuo 350 iki 400 tukst., 1 nuo 400 iki 500 tūkst., 1 nuo 500 iki 600 tūkst., 2 nuo 600 iki 700 tūkst., 1 nuo 700 iki 800 tūkst., 1—1.416.000 (Miuncheno) ir 1—1.750.000 (Berlyno).

Louvaino bibliotekoj sudegintoj karo metu buvo 300 rankraščių, 500 archivalių, 1000 inkunabulų ir 300.000 įvairių knygų, dabar vokiečiai ją atstato knygomis, paimtomis iš savo bibliotekų.

Didžiojo karo biblioteka. Karo rinkiny prie New - Yorko Public - Library yra 20 tūkstančių knygų, 4 000 plakatų ir didžiausias rinkinys fotografijų. Daugiausia surinkta Š. A. Suvienytose Valstybėse.

Didžiojo karo knygų, brošūrų, plakatų ir atsišaukimų **bibliografiją** leidžia Alex. J. Philip Gravesando (Anglijoj) bibliotekininkas.

Bibliotekininkų mokyklos. Bonoj nuo 1920 m. balandžio mėn. 15 d. pradėjo darbą bibliotekininkų mokykla, įsteigta Borromejaus sąjungos. Kursas išeinamas per 4 pusmečius. Prie Londono universito tokia pat mokykla—School of Librarianship dirba jau nuo 1919 m. spalių m. 1 d. Mokslas dumetinis. Tokios maždaug mokyklos yra ir Peterburge ir Maskvoj (prie buvusio Šaniavskio universito).

Bibliotekų, bibliotekininkų ir bibliografijos laikraščiai. Vietoj „Blätter für Volksbibliotheken u. Lesehallen" nuo pradžios 1920 m. G. Fritz ir R. Gehler leidžia mėnesinius „Blätter für Volksbibliotheken" (Leipzig, Otto Harasovitz), o nuo pradžios 1921 m., susijungę su l-čiu „Bildungspflege" leidžia jį vardu „Bücherei u. Bildunsgspflege". „Zentralblatt für Bibliothekswesen", įsteigtas Otto Hartvigo, leidžiamas Leipcige jau 38 metai mėnesiniais sąsiuviniais. Nuo 1919 m. Berlyne leidžiamas knygų mėgėjų laikraštis „Das Neue Buch". Nuo 1920 m. Miunchene eina „Die Bücherstube" (Ernst Schulte). „Minerva" suteikianti daug žinių apie organizaciją bibliotekų, archyvų, muziejų ir t. t. eina jau 25 metai. „Zeitschrift für Bücherfreude" leidžiamas jau 15 metai, lygiai kaip vokiečių bibliotekininkų sąjungos laikraštis „Jahrbüch der deutschen Bibliotheken". „The Library Journal" leidžiamas New-Yorke 46 m. Švedijoj nuo 1916 m. F. Hjelmguist ir K. Tynellis leidžia „Biblioteks-Bladet". Prahoj nuo 1920 metų pradžios eina „Knihy a Knihovny". Lizbonoj portugalų kalba leidžiamas „Anais des Bibliotecas e. Arquivos". Haagoj olandų kalba „Het Bock" (eina 11 metus); New-Yorke „Who's who"— bibliografinis metinis žodynas; Leipcige 4 metai eina „Zeitschrift der Deutschen Vereins für Buchwesen und Schrifttum". Kopenhagoj danų bibliotekininkų sąjunga leidžia l-tį „Bogens Verden". Savaitinis kritikos laikraštis „Deutsche Literaturzeitung" Berlyne eina 42 metai. „Wöchenrtliches Verzeichnis" leidžiamas vokiečių knygų leidėjų ir krautuvininkų sąjungos Leipcige teikia tik naujų knygų sąrašus. Iš Leipcigo eina 4 metai „Zeitschrift des Deutschen Vereins f. Buchwesen u. Schrifttum". Paryžiuje 21 metai leidžiama „La Bibliographie moderne" (red. Henri Stein).

Rusų knygos. Tos ypatingos sąlygos, kurias Rusija pergyvena, išsklaidė didžiausius rusų mokslininkus ir rašytojus po užsienius, kur jie, kiek galėdami, stengiasi tęsti savo mokslo darbą. Dabartiniu laiku didžiausia rusų knygų dalis spausdinama ne Rusijoj bet užsieniuose, kaip kad mūsų buvo spaudos uždraudimo laikais spausdinama. Tų knygų dabar leidžiama taip daug, jog nuo pereitų metų pradžios Berlyne net buvo įsteigtas specialis kritikai ir bibliografijai laikraštis „Russkaja kniga". Šis laikraštis

netik registravo, kiek galėdamas, visas spausdinamas įvairiuose kraštuose (apart Rusijos) rusų knygas, bet ir eile specialių straipsnių nušvietė tragingą dabarties rusų kulturos padėtį. Tos padėties charakteristikai įdomus yra ir skaičius laikraščių, leidžiamų už Rusijos sienų. Be laikraščių ėjusių ir seniau ir skiriamų seniems emigrantams, dabar eina arti 300 laikraščių rusų kalba š uose kraštuose: Lietuvoj, Suomijoj, Estijoj, Latvijoj, Lenkijoj, Rumunijoj, Vokietijoj, Čekoslovakijoj, Serbijoj, Bulgarijoj, Turkijoj, Italijoj, Prancūzijoj, Anglijoj, Amerikoj S. Val., Argentinoj, Aigipte, Japonijoj, Kynuose, Sibire.

Atgal į viduramžį. Popierio ir technikos įrankių stoka, be to nežmoniški cenzūros suvaržymai Sovietų Rusijoj, verčia rusus rašytojus, dar atlikusius tėvynėj, savo veikalus platinti ar nurašinėjant ar hektografuojant. Maskvos rašytojai apskaitė, jog jie turi parašę virš 1500 spausd. lankų, o jų tik maža dalelė teišsiplatino tarp žmonių. Norėdami supažindinti skaitančią visuomenę su savo veikalais, ėmėsi juos perrašinėti. Pradžioje leido atskirus rašytus sąsiuvinius, vėliau ir ištisas knygas su originaliais paveikslais. Viršelius darė iš nesupiaustytų lapų pinigų (nuo 2 rublių iki tūkstančių), nes tai pigiausias popieris arba iš maišų, žievės, iš beržo lentelių ir t. t. Vien tik balandžio mėn. 1921 metais išleista Maskvoj 220 sąsiuvinių raštų tokių poetų, kaip A. Bielyj, A. Sobol, rašytojų B. Zaicevo, Sologubo ir daugelio kitų. Petrapilyj išleistas ranka rašytas romanas Aksienovo „Serenada“ su Ječeistovo ant linoleumo atmuštomis iliustracijomis. Iš viso to romano išleista 100 egzempliorių. Petrapily taip pat pradėtas leisti ir ranka rašomas žurnalas: „Senovė naujam“. Kolekciją tokių ranka rašomų knygų užpirko Latvių muziejus.

Mūsų žurnalai.

Didesnioji mūsų mokslo literatūros ir dailės raštų dalis tilpdavo ir telpa įvairiuose laikraščiuose ir žurnaluose. Tai verčia mus į šį laikraštį dėti mūsų žurnalų turinį pradedant tais metais, kada pasirodė mūsų pirmieji žurnalai. Šiame skyriuje ir duosime turinį netik tų žurnalų, kurie dabar eina, bet ir visų kitų, seniau ėjusių. Tačiau nelengva gauti senesniųjų žurnalų pilnus komplektus. Todel tuo tarpu spausdinsime tik turinius tų, kuriuos surankioti pavyko. Kituose numeriuose talpinsime ir kitų žurnalų turinius, pirmų pirmiausia „Draugijos“ nuo pat pirmųjų jos ėjimo metų.

Dainava. Literatūros ir dailės lapas. Pirma knyga „Vilkolakio“ leidinys. 1920 m. sausio mėnesio (spausd. Tilžėj). Balys Sruoga (vertė) Vedų gimnų pirmapradybė. Balys Sruoga (vertė). Okeanija. Saulei gimnas giesmė sutartinė. Adomas Galdikas. Piešinys. Balys Sruoga (vertė). Tekančios saulės Japonų šalies žiburėliai. Adomas Galdikas. Bakužė (pieš.). Ignas Šeinius. Naktis ir saulė. Faustas Kirša. Aidų aidužiai. Jurgis Baltrušaitis. Eilės (vertė Balys Sruoga). Balys Sruoga. Audėjai (eil.). Ignas Šeinius. Mėnulis. M. Vaitkus. Eilės. Adomas Galdikas. Piešinys. Adomas Juodasai. Kaitra. Duonos kelias (eil.). Tyrų Duktė. Eilės. Adomas Galdikas. Piešinys. Pieras Liny. Saulei leidžiantis (vertė Balys Sruoga). Adomas Galdikas. Piešinys. Ignas Šeinius. Trys paukščiai. Balys Sruoga. Tadui Daugirdui paminėti. Antanas Sutkus. Sena ir nauja vaidyba. Paulius Galaunė. Lauras Gucevičius (1753—1798; su portr.). Paulius Galaunė. Naujas arkitektūros kūrinys. (Bažnyčtos projektas Karmelave su 4 pieš.). Balys Sruoga. Iš mūsų vaidybų. Faustas Kirša. Aitra poezijoj. Ant. Sutkus. Ibseną vaidinsiant. V. Biržiška. Lietuvių laikraščiai Lietuvoje prieš spaudai leisiant. P. G. Nežinomas rankraštis Lietuvos bažnyčių istorijai.

„Jaunoji Lietuva“. I—1914 metai.

Kovas — March. Nr. 1. Redakcijos straipsniai: 1) Mūsų obalsis. 2) Išeivijos slo-

gutis. 3) Apie asmenis turi buti kalbama. Juozas Laukis, Pasižvelgus atgal. Juozas Laukis. Mūsų kultūros reikalais. Marijona Jurgelionienė. Mūsų gyvenimo dėmės; užviltos ir nuskriaustos mergaitės. Redaktorius. Ateivystės varžymas. Alice Hubbard, J. Laukio vertimas. D-rė Marija Montessori. Kleofas Jurgelionis. Amerikos indijonai mūsų giminės. Kalėdų Kaukė. Vaidentuvės takas (eilės). Karolis Vairas. Žinia (eilės). Karolis Vairas. Keleivis (eilės). Kalėdų Kaukės vertimas— Rabindranath Tagorės poezija: iš „Daržininko", iš „Gitandžali". Kalėdų Kaukė. Anglijos naujasai poetas Laureatas. Robert Bridges. Vertė Kalėdų Kaukė. Elegija (eilės). Kalėdų Kaukė. Dvi sieli. Karolis Vairas. Liudėjimo naktis. Fantazija. J. Baniulis. Minia ir gatvė. J. Baniulis. Pilki murai. Kl. J—is. Mano laimė. Kalėdų Kaukė. Prisiminimas (eilės). Kl. Jurgelionis. Kritika kun. J. Tumo paskaitos apie Ameriką.

Balandis — April. Nr. 2. Bruno H. Bürgel vertė J. A. Planeta Jupiteris — žemė ateityje. V. K. Račkauskas. Apie ateivybę Amerikon. Elbert Hubbard vertė J. L. Naujamanyba. Saint Nihal Singh. vertė J. L. Indų šventkelionių romantiškumas. Elbert Hubbard. Vertė J. L. Gėlės ir vaisiai. Shakespear, vertė J. Sutkus. Hamletas (įžanga). Karolis Vairas. Giria ir pušynas. Karolis Vairas. Girdėjau išpažintį. Dr. Fr. Crane, vertė J. L. Svarbiausias dalykas. John. D. Barry, vertė J. L. Marko Wilkinso pasakojimas. J. A. Chmieliauskas. Į skaitytojus.

Gegužis — May. Nr. 3. V. K. Račkauskas. Apie ateivybę Amerikon. P. Šiviškis. Kultūros įrankis. A. Petraitis, B. A. Žmogaus praeitis gemalo išsivystyme. J. J. Hertmanavičius. Įspūdžiai apsilankymo Lietuvoje po 20 metų pragyvenimo Amerikoje. Karolis Vairas. Škicai iš atsiminimų. I. Išdavikas. M. Gorkij. Chanas ir jojo sūnus. D. Demirčjan, vertė K. Baronas. Smuika ir vamzdelis. Jonas Porukas, vertė K. Baronas. Dulkė. L. N. Tolstoj. Darbininkas Emeljanas ir tuščias bubnas. J. A. Vasaros naktyje. Karolis Vairas. Dienos vaikai (eilės). Karolis Vairas. Šuns širdis (eilės). Karolis Vairas. Miko Petrausko muzika. Rudens lapai (eilės). Karolis Vairas. Mintis iš M. Konopnickos. Broliams vargdieniams. Mūsų laikraščiai balandžio ir gegužio mėnesiais: Ateitis, Draugas, Katalikas, Keleivis, Kova, Laisvė, Lietuva, Naujienos, Pirmyn, Tėvynė, Vienybė, Lietuvninkų.

Birželis — June. Nr. 4. Redakcijos straipsniai. Kaip tikrai dalykai Meksikoje stovi. Gregory Mason. Suvienytoji spauda. Arturo Giovannitti. Vaikštikas. H. M. T. Užhipnotizuotieji. Jonas Porukas, vertė K. Baronas. Fakyras. Clarence Darrow. Voltairas. Ir vėl Kristaus atėjimas. Revoliucijinio upo atsigavimas. Karolis Vairas. Aš neješkau rytmo (eilės). Karolis Vairas. Jono Sutkaus atminčiai. Japonijos laikraštija. Dėlei Panamos kanalo muitų. Pagal Harry W. Laidlerį. Kokiais budais spaudžiama algos žemyn. Karolis Vairas. Šalta aplinkui (eilės). Kritika. Ką didieji raštininkai apie savo priešus yra pasakę. Statistika. Karolis Vairas. Soppa la morte (eilės). J. Laukio. Į skaitytojus ir rašytojus.

Liepa — July. Nr. 5. Redakcijos straipsniai. Dudų linijos suktybė. Politikos peržvalga: Bosnijos istorija, Albanijos dalykai, Chinų konstitucija, Partijų kova Vengruose, Revoliucijos stovis Mexikoje. V. K. Račkauskas. Apie ateivybę. Henry Wadsworth Longfellow, vertė Karolis Vairas. Hiawatos Giesmė (įžanga). Georgo Brandeso apsilankymas Amerikoje Kritika. L. Lederer, vertė K. Baronas. Mokėjimas debatuoti. J. O. Širvydas. Kaip pasimokius plaukti. Bruno Lessing. Ne savo vėžėj. Wilgelm Holzamer. Violončelininkas Behnke. Robertas H. Lowie. Ernestas Haeckel. Aleks. Dumas, tėvas. Kaukvakaris. Petras Krapotkinas. Bendras susišelpimas svarbus evoliucijos veiksnys. Elbert Hubbard. A. Faugerono paveikslas La Verite. Rusijos amatinių unijų augis paskutiniais trejais metais. Laikraščių apžvalga.

Rugpiūtis — August. Nr. 6. Redakcijos straipsniai. Karolis Vairas. Tėvynė (eilės). K. V. Račkauskas. Ateivybė. Prof. Elie Mečnikov. Žmogaus amžiaus trumpumas. Sapnai. J. O. P. Blond. Visapasaulinis gimimų mažėji-

mas. Mary K. Reedy. Padėjikas, Allan L. Benson. Rotschildų drama. J. O. Širvydas. Kaip pasimokinus plaukti. K. V. Pastabos iš literatūros. Karolis Vairas. Kudikis (eilės). Svietozar Tonjoroff, vertė J. A. Panamos kanalas ir jojo svarba pasauliui. D-ras A. Žimontas. Ruožai apie dentistiką ir dentistus. Ligų platintojai. Kaspijos juros džiuvimas. Kiek žmonių išžudo žvėrys. Laikraščių apžvalga. Iš E Steponaičio raštų. Rudens vakaras (eilės).

Rugsėjis — September. Nr. 7. Redakcijos straipsniai. Taip sau Žmogus. Argi ištikro reikia į Rymą žiūrėti. Kardinolas Richelieu. Nedainius. Prasikaltėlio besiteisinimas. D-ras A. R. Wallace. Eugenika yra nepadori ir be vertės. A. Rimka. Blaivybės klausime. J. S. Turgenev, vertė K. Baronas. Senutė. Vsevolod Garšin, vertė K. Baronas. Keturios dienos. William Hayes Ward. Pirklių karas. Karolis Vairas. Ir rožės žydės kaip žydėjo. Edward Carpenter. Bevalstybinė draugija. K. Baronas Pastabos iš literatūros. Ką mokykla turėtų auklėti.

Spalis — Oktober. Nr. 8. A. Rimka. Naujo Redaktoriaus žodis. Karolis Vairas. Nors juokiasi lupos, bet verkia širdis (eilės). Vertė Karolis Vairas— Longfellow'o. Hiawatha. Karolis Vairas. Juros verpėtas (vaizdelis). Ella W. Peattie, vertė J. L. Liepsna. A. R—a. Pesimizmas — mūsų visuomenės kenksminga ypatybė. R. Karuža. Žmogus ir aplinkybės. Ruožai iš politikos ir visuomenės gyvenimo; Ypatingi laikai ir ypatingi apsireiškimai; Karė ir tarptautinis socializmas; „Kad nebūtų karės Amerikoje"; Įdomesnieji valstybių ir tautų politikos visuomenės gyvenimo apsireiškimai. Iš laisvo krašto ir iš tevynės: Kaip Amerikos lietuviai rengėsi prie visuotinio seimo; Kas tai yra lietuvių katalikų kunigų sąjunga; Chicagos seimas; Kaip rengtasi prie bepartyvio seimo; New-Yorko—Brooklyno seimas ir bepartyvių delegatų susirinkimas; Bendros pastabos ir ko visi seimai mokina; Balsai iš tėvynės; Lietuvių centro žingsniai; Lietuvių klerikalų politika; Dar prie „Keleivio" pažiūrų į tautybę. Literatūros apžvalga. Jaunimo balsai: V. Kudirka. Labora. Jonukas. Jaunuómenės reikalu. Valentėlis. Du svarbiu reikalu.

Lapkritis — November. Nr. 9. Karolis Vairas iš W. Syrokomlės. Širdis, Protas, Pasaulis ir Avižienė (eilės). Sara Teasdale, vertė K. Vairas. Nakties giesmė Amalfije (eilės). Karolis Vairas. Lyg šešėlis (eilės). Karolis Vairas. Beržas (pasaka). Ella W. Peattie. Liepsna. A. Rimka. Vincas Kudirka ir kas jis lietuviams buvo (31. XII. 1858—16. XI. 1899). R. Karuža. Kas tai yra tauta? J. L. Blaivybė ir kaip ją išplatinti. J. Bronuša, med. stud. Biologiškas kūno apsaugojimas. J. O. Širvydas. Kaip pasimokinus plaukti. Ruožai iš politikos ir visuomenės gyvenimo: Karės atsitikimų ir politikos apžvalga. Sn. Iš kooperacijos judėjimo. Iš laisvo krašto ir iš tėvynės: Mūsų „laisvamanybė"; Mūsų fondai ir Lietuvos šelpimo klausimas; Prie Lietuvos autonomijos klausimo; Žinios iš Lietuvos; pro domo sua. K. V., A. R. Literatūros apžvalga. Jaunimo balsai: Rk. Iš jaunimo dirvonų. J-s. Šis tas apie jaunimo organizaciją. Jonukas. Žiupsnelis atminimų. A. K. L-s. Jau nenaujas sumanymas. K. A—čius. Garsai ir atbalsiai.

Gruodis — December. Nr. 10. Karolis Vairas. Longfellow'o Hiawatha (II giesmė). Karolis Vairas. Kalėdų vaizdai. Ella W. Peattie. Liepsna. Budrikas. Laiko Bėgis (mintys). A. Rimka. Vincas Kudirka ir kas jis lietuviams buvo. R. Karuža. Tauta ir technika. „J. L." redakcija. Kalbos bei rašybos dalykai. Ruožai iš politikos ir visuomenės gyvenimo: 1. Bendros pastabos. 2. Amerikos politikos ir visuomenės gyvenimas. 3. Bažnytinė politika ir naujas popiežius. Iš laisvo krašto ir iš tėvynės: 1. Spaudos ir gyvenimo atbalsiai. 2. Lietuviai svetimtaučių spaudoje. 3. Lietuvių ekonominis ir draugijinis gyvenimas. Jaunimo balsai: Rk. Iš jaunimo dirvonų. Siūbuonėlis. Pažvelgkime plačiau. Pavyzdis jaunimo ratelio įstatų. Jonukas. Merginos irgi atsiliepkite! Girios Aidas. Mūsų draugėms. Paklausimai ir atsakymai. K. V. A., A. R. Literatūros apžvalga.

1915 m. Sausis — January. Nr. 11. Karolis Vairas. Broliai, neverkit (eilės). Karolis Vairas. Longfellow'o Hia-

watha (III giesmė). Herman Hagedorn, vertė J. L. Betezdos šaltinis. A. Rimka. Vincas Kudirka ir kas jis lietuviams buvo. M. Petrauskas. Kudirkos muzika. Budrikas. Tikras apšvietimas. R. Karuža. Tauta ir vienutė; Tauta ir srovės. J. O. Širvydas. Apie kūno mankštinimą (gimnastiką). K. V. Apie mūsų laikraščius-švietėjus. Ruožai iš politikos ir visuomenės gyvenimo. Iš laisvo krašto ir iš tėvynės. Mokslas ir pažanga. K. V., A. R. Literatūros apžvalga. Jaunimo balsai: Rk. Iš jaunimo dirvonų. Girios Aidas. Naujus metus pradedant. Jonas Jonelis. Jaunimo organizacijos klausime. Juras. Nuomonių skirtumas.

Vasaris — February. Nr. 12. Karolis Vairas. Jisai priešų neturi, sakai? (eilės). Karolis Vairas. Iš Adomo Asnyko (eilės). Karolis Vairas. Longfellow'o Hiawatha (IV giesmė). J. Bronuša. Gyvenimas ir žmogaus likimas. Karolis Vairas. Marsas. J. L. Magometonų apkaltinimai krikščioniškos baltųjų civilizacijos. R. Karuža. Tauta ir kultūra. Petrukas. Iš Latvių gyvenimo. P. Norkus. Moterų mados. A. Rimka. Kai kurie mūsų bendrosios politikos ir taktikos klausimai. Ruožai iš politikos ir visuomenės gyvenimo: Karės ir politikos apžvalga. Literatūros apžvalga. Mokslas ir pažanga: 1. Sociologija ir statistika. 2. Psichologijos sritis. Proporcionalis mirtingumas pagal užsiėmimų ir priežasčių. Iš laisvo krašto ir iš tėvynės: 1. Laikraščių etikos klausime. 2. Amerikos saliuno galybė ir blaivininkų žygiai. 3. Dar pora žodžių prie Lietuvos autonomijos klausimo. 4. Viršiausioji ir centralinė Amerikos lietuvių organizacija. 5. Lietuvos šelpimo reikalai. Jaunimo balsai: Rk. Iš jaunimo dirvonų. V. Valentėlis. Jaunimas ir jo švietėjai. Vienas iš jaunimo. Liudnas apsireiškimas. Siubonėlis. Apie jaunimo ratelius. Ivonėlis. Broliai ir sesutės neužmirškime prižado.

II — 1915 metai. Kovas. Nr. 1 (13). A. Rimka. Nuo redakcijos ir leidėjų. M. Konopnicka (vertė Karolis Vairas). Tarnyston (eilės). Karolis Vairas. Meditacija (eilės). Vertė Karolis Vairas. Longfellow'o Hiawatha. Penktoji giesmė. Karolis Vairas. Mauricas Titnagas. Budrikas. Laiko miškas. A. Rimka. Darbininkų klausimas. R. Karuža. Tautos uždavinys. V. K. Račkauskas. Amerikos lietuvių statistika. Ramulis. Karė ir demokratija. Karolis Vairas. Ruožai iš literatūros istorijos. Mokslas ir pažanga. Ruožai iš politikos ir visuomenės gyvenimo: karės atsitikimų apžvalga; taikos klausimas; vertelgų patriotizmas; Rusijos valstybėje; lenkų tautos klausimas. Spaudos ir gyvenimo atbalsiai: lietuviškas banditizmas; lietuvių spaudos ir laikraštininkystės reikaluose; Lietuvos šelpimo reikalu. Atsišaukimas Prūsų lietuvių nelaisvių šelpimo reikale. Bdrs. J. Dagilis. K. V. Literatūros apžvalga. Pranešimai. Jaunimo balsai: Rk. Iš jaunimo dirvonų. Ž. J. Blaivybės klausimas ir jaunuomenė. V. Valentėlis. Amatininkai ir amatai. J—s. Ko tylit, draugės! Ona Čepačiutė. Balsas iš moterų pusės. Narys. Iš vieno jaunimo lavinimosi ratelio veikimo.

Balandis. Nr. 2 (14). Karolis Vairas. Saulei pagarbinti pavasario metu (eilės). M. Konopnicka. Iš Cykliaus „Vakarų giesmės" (eilės). Kalėdų Kaukė. Nežinau ko (eilės). J. P. Polonskis, vertė K. Vairas. Kas-gi ji man? (eilės). Karolis Vairas — Longfellow'o Hiawatha. Šeštoji giesmė. Meilužis. Saulėleidžiu. Karolis Vairas. Adata ir siūlas. V. K. Račkauskas. Amerikos lietuvių statistika. Dr. V. Gaigalaitis. Lietuvių tautos klausimas ir Prūsų lietuviai. Ramulis. Demokratijos taktika karės metu ir taikos klausimas. A. Rimka. Darbininkų klausimas. Vyt. Steponaitis. Sindikatų politika kainų nustatymo srityje. Ka. Žmogaus pareigos. Karolis Vairas. Senovės žydų arba hebrejų literatūra. Mokslas ir pažanga: Amerikos knygos ir knygynai; Kredito draugijos Rusijoje ir jų priklausomybė nuo „politikos kurso". Ruožai iš politikos ir visuomenės gyvenimo: Karės ir politikos apžvalga; „Didžiųjų" tautų bei valstybių politika ir pavergtųjų tautų viltįs; Amerikos politikos ir visuomenės gyvenimas. Spaudos ir gyvenimo atbalsiai: Amerikos lietuvių ateitis ir kolonizacijos klausimas; Mes ir Prūsų lietuviai; Europos ir Amerikos lietuvių srovės ir jų santykiai. K. V., N. Literatūros apžvalga. Jaunimo

balsai: Rk. Iš jaunimo dirvonų. Ž J. Mūsų inteligentija ir jaunimas. Meilužis. Blaivybės klausimas. J. Žukauskas. Jaunikaičiams ir mergelėms.

Gegužis. Nr. 3 (15). Karolis Vairas. Jaunuolis vienuolyne (eilės). Kalėdų Kaukė. Šešėlis (eil.). M. Konopnicka. Kas esi? (vertė) Karolis Vairas. Longfellow'o Hiawatha. 7-ji giesmė. Žemaitė. Studentas. Karolis Vairas. Šonai ir pentukas. A. Lietuvių rašytojų jubilejai Karolis Vairas. Graikų literatūra. P. Norkus. Liuosybė. R. Karuža. Kelios mintys delei karės. V. K. Račkauskas. Amerikos lietuvių statistika. Vyt. Steponaitis. Sindikatų politika kainų nustatymo srityje. A. Rimka. Darbininkų klausimas. Dr. J. Jonikaitis. Sveikata ir liga biologijos filosofijos šviesoje. Mokslas ir pažanga: gimdymų sumažėjimas ir žmonių sveikata. Ruožai iš politikos ir visuomenės gyvenimo: karės atsitikimų ir politikos apžvalga. Spaudos ir gyvenimo atbalsiai: mūsų santykiai su lenkais ir plačiuoju pasauliu; nauji darbai ir sumanymai. A., A. R., J. P. E., A. S. R. Literatūros apžvalga. Jaunimo balsai: Rk. Iš jaunimo dirvonų. Kazelis. Apie jaunimą — kuo jis turi būti. V. Valentėlis. Mūsų pasilinksminimai. J. Žukauskas. Kelkis, kelkis, kelkis jaunime! J—s. Pluoštelis minčių iš gyvenimo ir apie gyvenimą.

Birželis ir Liepa. Nr. Nr. 4—5 (16—17). A. A. Ramunas Bytautas. Karolis Vairas. Iš Eremėjaus lementacijų (eilės). Karolis Vairas—Longfellow'o Hiawatha. 8-ji giesmė. Kleofas Jurgelionis. Michigano paežerėj. Karolis Vairas. *** A. Lietuvių rašytojai. Z. Vitkauskas. Jonas Husas. Ramulis. Kooperacija Dr. J. Šliupas. Kruvinasis Lietuvos Laikmetis. Vyt. Steponaitis. Sindikatų politika kainų nustatymo srityje. N. Morozov, vertė V. Steponaitis. Karė kaipo vienas psichologinis ir visuomeninis žmonijos evoliucijos veiksnis. Dr. J. Jonikaitis. Anatominis ir fiziologinis žmogaus kūno sudėjimas. Z. Vitkauskas Alkoholis mokslo šviesoje. Dennis Hird Vertė Dr. J. Šliupas. Evoliucijos mokslas paveiksluose. Mokslas ir pažanga: Kredito draugijos įvairiose valstybėse; Z. Vitkauskas. Retai sutinkamųjų elementų svarba; Putinas Kaip pažinti amžių. Ruožai iš politikos ir visuomenės gyvenimo; Karės atsitikimų ir politikos apžvalga; Vytautas Steponaitis. Laiškai iš Rusijos. Pasaulio taikos judėjimas Spaudos ir gyvenimo atbalsiai: mūsų viešojo gyvenimo dėmės; kaip žiūri į lietuvius rusų ir vokiečių visuomenės sluogsniai. Srovių ir partijų gyvenimas: Iš Amerikos lietuvių srovių ir partijų judėjimo; Europos lietuvis. Rinkimai į Rusijos Dumą ir Lietuvos partijų įtekmė miniose; Smulkios pastabos. A R., Alfa, A., K. V., Barabošius. Literatūros apžvalga. Jaunimo balsai. Rk. Iš jaunimo dirvonų. Jaunuolis. Duokit rodą pasakykit. Priešas J. Žiuris. Laiškas jaunimui Meilužis. Ar ištikro taip. V. Valentėlis. Apie kovą prieš girtuoklybę.

Rugpiūtis. Nr. 6 (18). Adomas Juodasis (eilės). Karolis Vairas—Longfelow'o Hiawatha. Pr. S. Žuravlio. Fabrikas. Budrikas. Tu žinai, kur aš esmi. Albinas Rimka. Ramunas Bytautas kaipo žmogus. Mykolas Ašmys. Iš Prūsų Lietuvos senovės istorijos. Vytautas Steponaitis. Sindikatų politika kainų nustatymo srityje. Ramulis. Kooperacijos pagrindai. J. Kačergis. 1905 m. revoliucija Lietuvoje N. Morozov, vertė V. Steponaitis. Karė kaipo vienas psichologinis ir visuomeninis žmonijos veiksnis. Z. Vitkauskas. Alkoholio įtekmė į smegenų veikimą. Karolis Vairas Graikų literatūra. Mokslas ir pažanga: Anglijos pramonės chemikų suvažiavimas. Ruožai iš politikos ir visuomenės gyvenimo: Amerikos jungtinėse valstybėse; karės ir politikos apžvalga; Ką žada vokiečių nacionalistai daryti su užimtais kraštais. Spaudos ir gyvenimo atbalsiai: Lietuvių dvasios bei kultūros reikalas. A. R. Literatūros apžvalga. Pranešimai ir paaiškinimai. Jaunimo balsai, Rk. Iš jaunimo dirvonų Pr. S. Žmogus. Savi reikalai. Kazelis. Jaunimas, jo auklėjimas ir tautos ateitis. Konst. August. Nesusipratimas.

Rugsėjis. Nr. 6 (19). Karolis Vairas. Rožės (eilės). Baritas Kaunis. Vakarop (eilės). Karolis Vairas—Longfelow'o Hiawatha. Visuomis. Raudonoji rožė. G. Petkevičaitė. Verpetai. J. Strimaitis. A. A. Vladas Juodišius. Budrikas. Kelias į didę ramybę Buddizmo šviesoje. J. Šl. Viktoro Hugo kal-

ba apie Voltaire'o. J. Kačergius. 1905 metų revoliucija Lietuvoje. R. Kooperacijų draugijų rūšys ir įvairių žmonių reikalų bendrumas. V. Steponaitis. Karė ir ekonominis valstybių gyvenimas. Dr. J. Jonikaitis Pamatinės žinios iš anatomijos ir fiziologijos. Spaudos ir gyvenimo atbalsiai: Pastabos iš lietuvių viešojo gyvenimo. V. Steponaitis, A. Literatūros apžvalga. Pranešimai ir paaiškinimai. Jaunimo balsai. Rk. Iš jaunimo dirvonų. P. J. Žiuris. Atviras laiškas į Amerikos jaunuomenę. X. Iš Amerikos lietuvių moksleivių gyvenimo.

Spalis. Nr. 7 (20). Adomas Juodasai. Pavasario daina (eilės). Adomas Juodasai. O kad galėčiau nors gailiai aš verkti (eilės). Adomas Juodasai. Kad galėčiau aš praskleisti (eilės). Adomas Juodasai. Jei galvą paguldęs... (eilės). Karolis Vairas. Be vilties (eilės). J. Baniulis. Jura miega (eilės). J. Baniulis. Kaip gražioji vasarėlė (eilės). Karolis Vairas — Longfellow'o Hiawatha. Meilužis. Atiduok jai ir širdį. K. Skalbe, vertė J. Baniulis. Pasaka apie auksinę obelį. R. Karuža. Mūsų šeimininkai-amerikiečiai. Pr. S. Žuravlis. Moksleivių siekiai ir pareigos. J. Kačergis. 1905 metų revoliucija Lietuvoje. Ruožai iš politikos ir visuomenės gyvenimo: V. Steponaitis. Rusijos prekyba 1914 m. Spaudos ir gyvenimo atbalsiai. V. Steponaitis. Laiškai iš Rusijos. K. Vairas. Literatūros apžvalga. Jaunimo balsai: Rk. Iš jaunimo dirvonų. Jonukas. Liet. jaunimo sąjungai besiorganizuojant. Meilužis. Delko? V. Valentėlis. Ilgiems žiemos vakarams atėjus. Moksleivių keliai: Konst. August. Darbą pradedant. Pr. S. Žuravlis. Rytas brėkšta. Konst. August. Trims metams praslinkus. Ž. J. Kelionė. Konst. August. Atsišaukimas į rytiečius.

1916—III m. Sausis. Nr. 1 (21). Karolis Vairas. O gal (eilės). Karolis Vairas. Lyg krūtinėje ir pilna (eilės). Adomas Juodasai. Vienuolyno griuvėsiai (eil.). Adomas Juodasai. Budėkit šešėliai (eilės). J. Baniulis. Tos akys ugninės (eilės). J. Baniulis. Nesitrauks jau amžinai (eilės). M. Rastenio. Girių karalius (oper. libreto). Karolis Vairas. Prieš tribunolą. R. Karuža. Mūsų šviesunija. Pt. Šalčius. Muravjevas ir 1863 m. sukilimo pasekmės. J. Kačergius. Revoliucija Suvalkijoj 1905—1906 met. Ruožai iš politikos ir visuomenės gyvenimo: Europos karas ir Amerikos taikos metai. Spaudos ir gyvenimo atbalsiai: Mūsų inteligentijos upas ir dvasia. A. R., V. Steponaitis, M. Š. Literatūros apžvalga. Moksleivių keliai: Frank S. Zurwell. Kalėdos. Pr. S. Žmogus Amerikiečiai, Europiečiai ir Amerikos mokyklos. Konst. August. Keista logika.

Vasaris. Nr. 2 (22). Juozas Rainis. Ė pūskit, gauskit (eilės). Juozas Rainis. Aš atmesiu ją (eilės). Adomas Juodasai. Per laukus tiesiog skuodi (eilės). Adomas Juodasai. Dangus apsiniaukė (eilės). Stajė Naginskas. Einu geidauju... (eilės). Stajė Naginskas. Knuto Hamsuno eilių variantas. V. Kadugis. Draugams (elegija). J. Baniulis. Tą rožę leliją... (eilės). J. Baniulis. Kuomet girdžiu dainelę (eilės). Juozas Rainis. Nebeiškentėjo... Honore de Balzac. Vertė Žemės vaikas. Bedievio mišios. P. Norkus. Stebėtini ir baisūs gamtos apsireiškimai. Mikas Petrauskas. Iš dailės filozofijos. J. Kačergius. Revoliucija Suvalkijoj 1905—6 m. Vytautas Steponaitis. Rusijos pinigynas. Ruožai iš politikos ir visuomenės gyvenimo: už kulisų. Pasakos ir realybė. Spaudos ir gyvenimo atbalsiai: tarp kujo ir priekalo; del „bendro darbo" ir „blokų"; lietuvių demokratijos kompasas Vytautas Steponaitis. Laiškai iš Rusijos; per priešo pergalę į laisvę. V. Steponaitis, A. R. Literatūros apžvalga. Moksleivių keliai: Frank Zurwell. Jubilėjus. J. J. Čižauskas, Ph. G. Mokinio perspektyva. Konst. August. Gyvenimas, laikraštis ir knyga.

Kovas. Nr. 3 (23). Juozas Rainis. Matušei (eilės). Juozas Rainis. Vakaro melodija (eilės). Juozas Rainis. Šešupės žalrubiai... (Eilės). V. Kadugys. Berželiai (eilės). Stajė Naginskas. Iš ukanų nušvito (eilės). Jėznas. Iš kalbų vidurnakčiais su rožėmis. Karolis Vairas. Tėvynės mylėtojas. Mikas Petrauskas. Iš dailės filozofijos. Vytautas Steponaitis. Armenija. P. Norkus. Stebėtini ir baisųs gamtos apsireiškimai. J. Kačergius. Revoliucija Suvalkijoj 1905—6 m. Spaudos ir gyveni-

mo atbalsiai: mūsų „švietėjai"; „Jaunosios Lietuvos" B vės pranešimas (ištrauka iš apyskaitos). · A, J. B. Literatūros apžvalga. Moksleivių keliai: Pagal G. Petrovą parašė K. A. Banda. Konst. A u g u s t. Nei gyvi, nei numirę. A. L. A. Ar gi?

Balandis. Nr. 4 (24). V. K a d u g y s. Topolis (eilės). Juozas R a i n i s. Žara vakarinė tamsėja ir gėsto... (eil.). Gabrielio d'Anunz i o. Brolis Lučertas. B u d r i k a s. Puiki mintis. M. P e t r a u s k a s. Iš dailės filozofijos. Vytautas S t e p o n a i t i s. Del Rusijos Vokietijos prekybinių santikių. J. K a č e r g i u s. Revoliucija Suvalkijoj 1905—6 m. P. N o r k u s. Stebėtini ir baisūs gamtos apsireiškimai. Pr. Ž m o g u s. Zigmas Vitkauskas. A R. Povilas Višinskis kaipo demokratas. Moksleivių keliai: Konst. A u g u s t. Ant. Kryžkelio. A. L. A. Ar-gi? Skirtingumas tarpe Lietuvos ir Amerikos inteligentų. Konst. A u g. Iš Europos moksleivių gyvenimo.

Šiuo Nr. „Jaunosios Lietuvos" leidimas „laikinai sustabdytas", kaip pranešė leidėjai: bet daugiau ji nepasirodė.

„Pažvalga" Buvusi „Laisvoji Mintis" — Fomerly Freadom of. Thoueht. Metai VI. Liepos (July) 7 d. 1915. Nr. 1. 16 pusl.

Dr. J. Šliupas perleido Z. Vitkauskui „Laisvosios Minties" leidimą. 1915 m. vidury Z. Vitkauskas susitarė su A. Rimka, kuris tuomet leido „Jaunąją Lietuvą", kad neapsimoka leisti dviejų laikraščių maž daug to paties turinio ir pakraipos. Todel nusprendė vietoj dviejų mėnesinių laikraščių leisti tik vieną, būtent „Jaunąją Lietuvą", kuri eis kaip ėjus, tokios pat pakraipos ir didumo, o „Laisvąją Mintį" padaryti savaitraščiu. Tuo tikslu steigiama tam tikra bendrovė. Kol bendrovė galutinai nesusiorganizavo, abu laikraščiu redagavo kartu A. Rimka ir Z. Vitkauskas.

Reikia pasakyti, kad podraug tai buvo ir paskutinis Nr., nes „Pažvalga" daugiau nepasirodė.

Turinys: A. R i m k a ir Z. V i t k a u s k a s. Pranešimas „Jaunosios Lietuvos" ir „Laisvosios Minties" skaitytojams bei prieteliams. Z. Vitkauskas. Žodelis antras prie permainų. Mūsų keliai. Bendrovė lietuvių raštams leisti (Įstatų projektas). A. R. Lietuvos šelpimo klausimas ir St. Šimkaus pasiuntinystė. Pasikalbėjimas su p. St. Šimkum apie Lietuvos šelpimo draugijas. V-as. V-sis laikraštininkų suvažiavimas. Apžvalga. Žinios iš Amerikos lietuvių gyvenimo. Lietuvos žinios. Iš darbo dirvos ir darbininkų judėjimo. Kaukas. Chicagos gatvekarių darbininkų streikas; Suokalbis prieš darbininkus. Tik darbdaviams nauda. Irgi įstatymai. Darbininkų nuodijmas. Karės apžvalga. Amerikos žinios. Z. V—kas. Musė — mikroorganizmų išnešiotoja. Budrikas. Gamtos prilyginimas. A. R., Alfa. Nauji raštai.

S.

„Kosmos". Gamtos mokslo ir geografijos laikraštis. Gamtos tyrėjų ir mėgėjų rašomas. Kaunas.

1920. 1 sąsiuvinys. Pr. Dovydaičio. Gamta, gamtos mokslas ir jo skirstymas. Pr. Dovydaičio. Gamtos mokslų skema. Pr. Dovydaičio. Materijos, kūnai ir jų svarbiausios bendrosios ypatybės. S. Antanaičio. Magnetizmas. Pr. Dovydaičio. Narvelės ir vienanarvės gyvybės. Pr. Dovydaičio. Pirmoji kelionė aplink žemę. Pr. Dovydaičio. Oro nuspėjimas. Pr. Dovydaičio. Iš fizinės geologijos. Pr. Dovydaičio. Kosmogonijos įpotezės. Povilo Matulionio 60 metų sukaktuvėms. Pr. Dovydaičio. Glacialės geologijos žemėvaizdžiai tarp Illukštos, Dinabarko ir Drisvetų ežero. J. Elisono. Varlių klasės atstovai ir jų pavadinimas. J. Elisono. Paukščių balsų pamėgdžiojimas. T. Ivanausko. Lietuvos gamtos tyrinėjimo stotis. Tėvynės Pažinimo Komisija prie L. Mokslo Draugijos ir jos uždaviniai. (T. Ivanauskas, L. Vailionis, J. Vabalas-Gudaitis, K. Šklėris, J. Tallat-Kelpša ir V. Nagevičius). D. Mūsų gimnazijų moksleivių būreliai gimtajam kraštui tirti. Pr. Dovydaičio. Dėl Pabrežo 150 m. gimimo sukaktuvių. D. Karo įtaka Lietuvos faunai ir dar kai kas. Bibliografija.

1-jų knygų 2—3 sąsiuvinys 1921 m. M. Krušinskis. Teknikos pažangos greitis. Pr. J u c a i t i s. Erdvė, laikas ir medžiaga moderninėj fizikoj. Pr. J u c a i t i s. Nauji kemijos takai. H. R u b e n s. Atomistikos plėtotė (pat. Pr. Dovydaitis). Kelvin Macready. Žvaigždžių pasaulis (pat. Pr. Dovydaitis). Svante A r r h e n i u s. Žvaigždžių erdvės begalybė (v. Pr. Dovydaitis). H e r t v i g ir kit. Organizmo narvelis sąjungoj su kitais narveliais (v. Pr. Dovydaitis). V. V i l k a i t i s. Iš žiedų bijologijos. B i r k n e-

ris ir kit. Žmogaus dirksnių sistema ir josios funkcijos (pat. Pr. Dovydaitis). Kraepelin ir kit. Organizmų descedencijos ipotezė (pat. Pr. Dovydaitis). Birkneris ir kit. Žmogus ir gyvulys (pat. Pr. Dovydaitis). Kraepelin ir kit. Dabarties žmonių tipai (p. Pr. Dovydaitis). Birkneris ir kit. Žmogaus galvos smagenų svoris įvairiais atžvilgiais (p. Pr. Dovydaitis). P. Matulionis. Lietuvos dyražemiai ir jų miškai. J. Elisonas. Roplių arba šliaužėjų klasės atstovų Lietuvoje pavadinimai. V. Vilkaitis. Lamijo gentis. V. Vilkaitis. Kai kurie mūsų vėlai rudenį žydintieji augalai. Pr. Dovydaitis. Ernestas Haeckel'is ir aplink jį. Tėvas Jeronimas. Atsiliepimai del Pabrėžos jo 150 m. gimimo sukaktuvėms. Įvairenybės (J. Gobis. Matematika ir gamtos mokslai; X 4. Pranciškonas J. P. Olivi (Ba). Galilejaus pirmtakūnas. Pr. D. Stumbrui galas. Iš laikraščių. Knygų aprašymai.

Logos. Filozofijos laikraštis. Filozofijos mėgėjų būrelio rašomas. Kaunas, 1921. 1-ųjų (1921/1922 m.) knygų 1-sis ir 2-sis sąsiuviniai.

Pr. Dovydaitis. Filosofijos kilmė, jos sąvoka, darbo sritys ir uždaviniai. Pr. Kuraitis. Filozofijos supratimas ir jos santykiai su kitais mokslais. St. Šalkauskis. Filozofija ir mūsų gyvenimas. Pr. Dovydaitis. Ar esama tautinės filozofijos. Pr. Kuraitis. Jaunimo religija. V. Mykolaitis. Grožio ir meno kuriamosios dailės reikšmė. Pr. Kuraitis. Per Kantą į Ničę. Pr. Dovydaitis. (Iš R. Štelclės). Gamtos mokslas ir metafizika. Pr. Dovydaitis (iš E. Wasmano). Idėalingas gamtos supratimas pirmiau ir dabar. Pr. Jucaitis. Iš Einšteino reliatingumo teorijos santykiių su filosofija ir pasaulėžiūra. Pr. Dovydaitis (iš M. Kronenbergo) Gamtos mokslo ir istorijos materializmas. Pr. Dovydaitis (iš prof. Hohenlojės) Naturinė teisė krikščonybės šviesoje. Pr. Dovydaitis (iš J. Frebero). Vilius Vundtas. J. Gobis. Del principų X-as X-ui. Literatūros sumanymai.

Medicina. Laikraštis paskirtas medicinos teorijos ir praktikos reikalams.

1920 m. Nr. 1 gegužis m. Dr. K. Grinius. Kietais graižais kepurės viena plaukų nuslinkimo priežastis prie alopecia pityroides. J. Žemgulis. Apie gydymą ultrafioletiniais spinduliais. D-ras M. Nasvytis. Apie Weili'o Felix'o reakciją prie dėmėtosios šiltinės. D-ras J. Blažys. Medicinos mokymas Anglijoje. J. Mackevičaitė. Laiškai iš Berlyno. Stud. Matulevičius. Ad almam matrem. D-ras J. Žemgulys. Mūsų literatūros apžvalga.

Nr. 2. Birželio m. Kauno Med. Draug. metinė apyskaita. D ras J. Žemgulys. Apie gydymą ultrafioletiniais spinduliais (t.). D-ras V. Lašas. Gydytojų suvažiavimui besiartinant. D-ras J. Žemgulys. Kodel nekvietėme lektorių iš kitur? D-ras Tumėnienė. Trumpa Lietuvos limpamųjų ligų apžvalga. Iš apskričių gydytojų suvažiavimo. Iš St. Seimo sveikatos subkomisijos. Iš sveikatos departamento darbuotės. Iš vokiečių krašto. Kronika. Personalia.

Nr. 3. Liepos m. D-ras J. Blažys. Karo laiko psichiatrijos apžvalga. V. Kuzma. Iš sanitarinės statistikos prieš karą. Iš St. Seimo sveikatos subkomisijos. Laikinosios prostitucijos reglamentacijos taisyklės. Rezoliucijos priimtos Lietuvos farmaceutų suvažiavimo. Iš kitų kraštų. Kronika.

Nr. 4. Rugpiūčio m. Dr. Vl. Kairiukštis. Gūžių ir endeminio kretinizmo laikai Lietuvoje. D-ras J. Blažys. $1^1/_2$ m. psichiatrinės darbuotės apyskaita ir josios istorija. V. Kuzma. Epideminio cerebrospinalio meningito atsitikimas, išgydytas kombinuotu būdu. Iš St. Seimo sveikatos subkomisijos. D-ras P. Avižonis. Apie suteikimą gydytojaus medicinos praktikos teisių Lietuvoje. Dr. Tumėnienė. Del kovos su epidemijomis Lietuvoje. Kronika. Gyd. Jonas Spudulis mirė 6—VII—1920.

Nr. 5. Rugsėjo m. Dr. Vl. Kairiukštis. Vietiniai žmogaus stabo reiškiniai. Prov. K. Mažonas. Gydomojų žolių kultūros klausimu. Dr. J. Blažys. Apie vitaminus. Kauno Medicinos draugijos įstatai. Iš St. Seimo sveikatos subkomisijos. Dr. V. Lašas. Mūsų literatūros apžvalga. Iš kitų kraštų. Kronika. Iš Sveikatos Departamento.

Nr. 6. Spalių m. Dr. Vl. Kairiukštis. Vietiniai žmogaus stabo reiškiniai (t.). Dr. J. Alekna. Ozena. Iš St. Seimo sveikatos subkomisijos. Iš kitų kraštų. Kronika.

Nr. 7. Lapkričio m. Dr. J. Žemgulys. Tyrinėjimai tuberkulino reakcijų pagalba. Dr. B. Zacharinas. Karo įtaka chirurgijos principams. Kauno Med. Draugijos posėdis lapkr. 4 d. Iš St. Seimo svei-

katos subkomisijos. Pirmojo sanitarinio Alytaus ap. suvaž. 19 d. spalių m. 1920 m. protokolas. Iš kitų kraštų. Iš Sveikatos Departamento. Abolicionisčių draugijos įstatai. Taisyklės apie privatines prieglaudas gimdamčioms.

Nr. 8. Gruodžio m. Dr. J. Karuža. Prostitucija ir sifilis ir kova su jais. Dr. Tumėnienė. Kaip kovoti su veneros ligomis. Dr. Tumėnienė. Del kovos su epidemija. Iš Kauno Medicinos Draugijos. Dr. B. Zacharinas. Ne visai paprasta influencos lytis. V. Kuzma. Referatas. Kronika.

1921 m. Nr. 1—15 Balandžio m. Dr. P. Avižonis. Kaip organizuoti Lietuvoje kovą su trachoma. Dr. J. Žemgulys. Gaviniai putnago žibintuvu resp. ultrafioletiniais spinduliais begydant. Dr. J. Blažys. Antrosios pusės 1920 m. psichijatrinės ligoninės darbavimosi apyskaita. Medicinos praktikos teisių įgijimo Lietuvoje įstatymas. Dr. J. Žemgulys. Apie valstybinių ekzaminų programą. Dr. P. Avižonis. Akių skyrių apyskaitos. Dr. Tumėnienė. Žinios apie limpamąsias ligas. Kronika.

Nr. 2. 1 gegužės. J. Mackevičaitė. Mūsų anatomijos institutas. Dr. J. Blažys. Psichoanalizė ir psichoterapija. Dr. V. Mongirdas. Pirguet'o maitinimo sistema. Dr. V. Kuzma (v.). Tabelės darbingumo sumažėjimo laipsniui nustatyti. Amerikos lietuvių daktarų draugija. Iš Armijos rikiuotės dalių gydytojų suvažiavimo. Iš Kauno Medicinos Drangijos. J. Mackevičaitė. Laiškas iš Berlyno. Kronika.

Nr. 3. Gegužės 15 d. Dr. J. Blažys. Paveldėjimo klausimas ir mendelizmas. Prov. Mažonas. Apie ypatybes ir veikimą Caprellae Bursae Pastoris. Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Raportas X Konferencijai Raud. Kr. Genevoj 1921 m. (Dr. R. Šliupas). Dr. J. Žemgulys. Mūsų studentai medikai. (Iš prof. Ognevo) Aukštoji mokykla Rusuos. Bibliogr. Tarptautinio veterinarijos gydytojų Kaune kongreso nutarimai. Kronika.

Nr. 4. Gegužės 30 d. Dr. P. Kalvaitytė. Apie gydymą perniones Rentgeno spinduliais. Dr. J. Žemgulys. 25 metų rentgenologijos apžvalga. Bibliogr. Iš Kauno Medicinos Draugijos. Iš Sveikatos Departamento. Dr. Tumėnienė. Zinios apie limpamąsias ligas Lietuvoje 1921 m. balandžio mėn. Rezoliucijos vaistininkų ir provizorių suvažiavimo Kaune 12—14 gegužės. Medicinos civilio personalo mobilizacijos įstatymas. Iš kitų kraštų. Kronika. † Dr. Baltras Vabalas mirė 5—XII—1919.

Nr. 5. Birželio 15 d. Lietuvos gydytojams bei medicinos mėgėjams ir Amerikos lietuviams daktarams. Kauno Medicinos Draugijos fondo medicinos raštams leisti įstatai. Dr. J. Staugaitis. Kauno m. ligoninės 1920 m. veikimo apyskaita. Dr. V. Kuzma. Įgimtas dubens šlaunies sąnarių išnirimas. Dr. P. Avižonis. Mėlyna sklera. Lietuvos Aukštųjų Kursų klausytojų medikų Draugijos įstatai. Iš kitų kraštų. Kronika.

Nr. 6. Birželio 30 d. Dr. J. Žemgulys. Apie Rozenbacho tuberkuliną. Dr. A. J. Karalius. Keletas pastabų apie gonorėją. Dr. B. Zacharinas. Apie chirurgijos suskirstymą ir jos mokymo uždaviniai. Dr. Kalvaitytė. Rentgeno spindulių biologinis veikimas. Dr. M. Nasvytis. Apyskaita Valstybės Higienos Instituto darbų už 1920 m. Dantų gydytojų suvažiavimo geguž. 12—14 d. rezoliucijos. Iš Kauno Medicinos Draugijos. Iš Sveikatos Departamento. Kronika.

Nr. 7. Liepos m. Dr. J. Blažys. 3 psichozo atsitikimai po dezinterijos. Dr. Kalvaitytė. Rentgeno spindulių biologinis veiksmas (t.). Dr. J. Jonikaitis. Medicina Amerikoje. Protokolas visuot. Liet. Raud. Kr. Draugijos susirinkimo 8 birželio. Iš Sveikatos Departamento. Iš kitų kraštų. Kronika.

Nr. 8. Rugpiūčio m. Dr. B. Zacharinas. Encephalitis epidemica. Leit. A. Matulevičius. Vyninė ekstensija ir jos vartojimas. Dr. J. Žemgulys. Šis-tas apie Latvių ir Estų medicinos dalykus. Iš Kauno Medicinos draugijos. Iš Sveikatos Departamento. Iš kitų kraštų. Kronika.

Nr. 9. Rugsėjo m. Dr. B. Zacharinas. Encephatitis epidemika (t.). Dr. P. Kalvaitytė. Gydymas piktųjų navikų Rentgeno spinduliais. Dr. V. Kuzma. Bibliografija. Iš Kauno Medicinos Draugijos. Draugijos kovai su venerinėmis ligomis Lietuvoje įstatai. Dr. D. Alseika. Kaip buvo kovota su choleros epidemija Vilniuje. Iš kitų kraštų. Kronika.

Mūsų Senovė. Neperiodinis žurnalas Lietuvos istorijos medžiagai rinkti. Red. Juozas Tumas. Pirmosios knygos. 1921 m.

P. Klimas. Senovės tyrimo uždaviniai ir keliai. Kun. Tumas. Vyskupo Valančiaus akcija 1855 m. Vaclovas Biržiška. Vyskupo M. Valančiaus bylos. A. Alekna. Vyskupas Valančius ir 1863 metai. A. Povylius. Iš kultūros kovų kronikos Šiaulių apygardoje. A. Dambrauskas. Iš Kauno kronikos. Mosėdžio vikaro J. Tumo akcija 1898 m. del spaudos grąžinimo. J. Tumas. Bandymai legalizuoti draugijos 1896 m. Mosėdžio Blaivybės Draugija. Vaclovas Biržiška. Lietuvių Motinėlė 1883 m. Kun. Tumas. Priemonės Rusų administracijai apgauti. Vacl. Biržiška. Kaip sekės platinti lietuviškos knygos rusiškomis raidėmis. J. Tumas. Lietuviškoji sekcija slavytyros atstovų suvažiavime. Kun. Tumas. I. Jurgio Smalsčio-Smolskio eilės Vaižgantui II. Akrostikas. Kun. J. Tumas. Žemaičių kunigų seminarija. J. Tumas. Kaip „Musų Senovė“ dygo; Prof. A. Bezzenbergerio sukaktuvės; Bajoro privalumai. A. Maciejauskas. A. Maciejausko byla del spaudos grąžinimo. J. Gutauskas. Lazdijų dokumentai. Bibliografija historica. Prof. A. Voldemaras. A. Alekna Lietuvos istorija. A. Ružancov. Istorijos žinios kitur. Lauryno Ivinskio ir P. Vileišio laiškai kunigaikščiui Oginskiui. K. Būgos. Laiškai į kun. Tumą. P. Ruškys. Biržų pilis ir jos apylinkės. Vaclovas Biržiška. Nežinomas lietuvių kalba atsišaukimas 22 sausio 1863 m.

„Mūsų Žinynas“. Karo, mokslo ir literatūros žurnalas, leidžiamas kas 3 čią mėnesį. Kaunas. Karo Mokslo skyriaus leidinys. Red. kapitonas Steponaitis.

1921. Nr. 1. Sofija Čiurlionienė. Gyvybė ir mirtis. Augustinas Janulaitis. 1863—1864 m. sukilimas Lietuvoje. J. Vabalas-Gudaitis. Baimė ir kova su ja. Kap. Kaunas. Evoliucijos ir karo dalykų progresas. Vyr. leit. Jonas Pupkys. Atskiras lietuvių batalionas. Kap. V. Steponaitis. Bermontininkai Lietuvoje. A. Sviečinas. Ėjimas šaudymo link. (Vertė vyr. leit. Urbšys). Generolas J. Galvydis-Bykauskas. Kautynės. L. Lietuvos kariuomenės tiekimų organizacijos klausimu. Napoleonas Lietuvoj 1812 m., (vertė K. Kepalas). Sofija Čiurlionienė. Kinematografas ir mūsų kariuomenes švietimas. Bibliografija. Bendros pastabos apie dabartinę karo literatūros padėtį Rusuose ir Vokiečiuose.

Nr. 2. Gen. Radus-Zenkavičius. Karas, karo galybė, karo mokslas. Gen. Radus-Zenkavičius. Maršalas Foch. A. Vabalas-Gudaitis. Baimė ir kova su ja. Kap. V. Steponaitis. Bermotininkai Lietuvoje. Martinas Yčas. Bermonto dienų atsiminimų žiupsnys. Majoras Čaplikas. Pirmi Lietuvos kariuomenės kūrimo žingsniai. Kap. Urbšys. Pirmosios mūsų kariuomenės operacijos. Majoras Ružancovas. Gudų kariuomenės dalys Lietuvoje. Kapitonas Biržiška. Lietuvių Golgota. J. Voigt'as. Valstiečių sukilimas Prūsuose 1325 m. (v. A. Janulaitis). Gen. Galvydis-Bykauskas. Kautynės. Bibliografija (Hindenburgas, Liudendorfas, Tirpitz, latvių karo literatūra, ukrainiečių karo literatūra, gudų karo literatūra, Kolčakas, Denikinas, Vrangelis, Žalioji armija).

Nr. 3. Gen. Radus-Zenkavičius. Prancūzų pėstininkų organizacija ir jos puolimo forma lauko kautynėse. K. Boleckis. Kavalerijos prirengimas. Pulk. K. Boleckis. Šių dienų vokiečių armijų stovis. Pulk. Kurkauskas. Žinios apie inžinerijos stovį prancūzų armijoje didžiojo 1914—1918 metų karo laiku. Pulk. Bobinskis. Lauko prožektoriai. Lietuvos karo įstatymų kodeksas XVI amžiuje. Kap. Biržiška. Didysis Lietuvos etmonas Jonas-Karolis Katkevičius. Maj. Popeliuška. Trumpa geležinkelių kuopos gyvavimo istorija. Kap. Urbšys. Panevėžio operacija. Kap. V. Steponaitis. Paskutinės operacijos bolševikų fronte. Gen. Radus-Zenkavičius. Trumpas strategijos didžiojo karo eskizas. Karin. Esčė. 10-os rusų armijos XX arm. korpuso veikimai Rytų Prūsuose. Profesorius d-ras Šimkus. Žmogaus maitinimas. Dr. J. Šl. Apie Žemaitijos storastas arba seniūnus. Kritika ir bibliografija. (Iž rusų karo literatūros; Iš lenkų karo literatūros; Frontai prieš bolševikus. Knygos iš Lietuvos istorijos: K. Boleckis, papulk. Černevickis, maj. Ružancovas, leit. J. Talliat-Kelpša, K. B., kapitonas S—tis, kap. Biržiška, Br—las, Salys Šmerauskus.

1922 m. Nr. 1 (4). Gen. Radus-Zenkavičius. Šių laikų artillerija ir jos vartojimas manevrų kare. Pulk. B. S—kis. Dabartinės pėstijos apginklavimas, organizacija ir taktika. Kar. K. Boleckis. Generalinio štabo tarnyba. Kapitonas Biržiška. Karo pedagogijos bruožai. Kapitonas Laurinaitis. Karo menas senovėje. Pulk.

Bobinskis. Trumpa istorinė lauko optikos ryšių rusų armijos apžvalga ir samprotavimai del jų reikalingumo Lietuvos armijoje. A. Vabalas-Gudaitis. Baimė ir kova su ja. Kapitonas Šernas. Lietuvos atsargos batalionas Smolenske. Panevėžio bataliono veikimo aprašymas. Jonušo Radvilos sargybų statutas. A. B. Klaipėdiškis. Mažosios Lietuvos politikos veidrodis. Kritika ir bibliografija.

„Ruomova“. Tautinės kultūros ir politinio gyvenimo laikraštis. Kaunas. Redaguoja Stasys Šalkauskis.

Nr. 1. Balandis. Ruomovos Pradmens. Stasys Šalkauskis. Pirmosios Atžalos. Stasys Šalkauskis. Krikščioniškoji politika ir gyvenamoji valanda. Salduvos Žvynys. Vertimai: J. I. R. Ernesto Hello gyvenimas ir veikalai. Ernestas Hello: Krizio valandos ir aktualūs dalykai. Ernestas Hello: Praktingieji žmonės.

„Skaitymai“. Mėnesinis literatūros leidinys. Šv. Min. leid. Red. V. Krėvė-Mickevičius.

Pirmosios knygos. 1920. V. Krėvė. Bedievis (ap.). L. Gira. Pusto vėjas (eil.) Žalia Ruta. Skynimas (eil.). Vaidilutė. Iš cikliaus „Kada rauda siela“. J. Jarulaitis. Aš žinau dainelę (eil.). V. Krėvė. Išsibarė (ap.). L. Gira. Vai sunku (eil.). J. Vaižgantas. Dėdės ir dėdienės (ap.). K Puida. Karalius Haraldas (leg). Liaudies stygomis (dainos). J Savickis Danų rašytojas A M Benedictsenas. V. Krėvė Perkūnas, Vaiva ir Sraublys (leg). L. Gira Vargo keliais (P Rimšos biografija). Mūsų raštai. E. Radzikauskas Apie Žalios Rūtos Laumes ir Petro Vaičiūno Mano Taurę. B S. Apie M. Pečkauskaitės Pančius. B. S. Knygoms apginti (Del Maironio „Pavasario Balsų“). B S Akrobatika poezijoj (apie A Jakšto Rudens Aidus). M K. Apie P. Vaičiūno Mildą

Antrosios knygos. 1921 J. Maironis Dyvitis (all). V. Krėvė. Žmoną pamokė (ap) L. Gira. Merginos ir saulė (ap). O. Vaidilutė Kada rauda siela (t). Žalia Rūta 1917 metai (eil). K. Binkis. Vėjavaikis (eil). J. Vaižgantas Dėdės ir dėdienės (ap). L. Gira. Išėjau į lygų lauką (eil.). S Kymantaitė-Čiurlionienė. Baltoji gėlė. J. Švaistas Mano mokytojas (vaizd.) F. Kirša. Žiema (eil). O. Pleirytė-Puidienė. Latvių literatūra. V. Krevė. Rugiapiutės pasaka (ap). J. Vaižgantas. Aleksandras Dambrauskas ir jo laikai. Vitas Vakaris. Džiaugiausi jau (eil.). Mūsų raštai. (E. Radzikauskas apie K. Puidos Rytų svečią ir Stepus)

Trečiosios knygos. V Krėvė Vargingas gyvenimas (vaizd). Sofija Kymantaitė-Čiurlionienė. Gyvenimo burtai (eil). O Pleirytė-Puidienė. Skirmunda (drama) L Gira. Graužte griaužia ir Vai kur tu (eil.). J. Vaižgantas. Dėdės ir dėdienės Balys Sruoga. Dievų takais (eil.) Vaižgantas. Knygoms apginti nuo kritikų. E. Radzikauskas Literatūrai ir kritikai apginti nuo diletantizmo ir sustingimo Vincas Krėvė. Azerstano šalis. Mūsų raštai. (E. Radzikauskas apie J. Mikuckio „Aušros rasas“. B. Sirakuzinas apie Butkų Juzės „Žemės liepsną“. Vaižgantas apie J. Balčikonio vertimą „Kelionės aplink žemę“).

Ketvirtosios knygos. A. Vienuolis. Šnipas (ap). Vitas Vakaris. Mažai ramumo ir Merguže, štai (eil.). J. Vaižgantas. Dėdės ir dėdienės. P Vaičiūnas. Mano rytas (eil.). J. Švaistas. Užmirštieji (ap.). Pr Svyrūnėlis Svajonėlės skaisčios (eil). P. Tarulis. Vilko galas (vaizd.). H. Heine. Žiemos pasakos (v. L Gira) O. Pleirytė-Puidienė. M K Čiurlionis Vaidilutė Baltogėlės ir Aš paklausiau saulužėlės (eil.). V. Krėvė Žentas (sc.). Mūsų raštai: (E Radzikauskas apie S Čiurlionienės „Pinigėlius“).

Penktosios knygos A. Vienuolis. Redaktoriaus laimė (ap). P. Vaičiūnas. Saulės monai (eil.). V. Krėvė. Žentas (sc. vaizd). F Kirša. Ilgėjimos (eil.) J Vaižgantas. Dėdės ir dėdienės Tyrų Duktė. Merguželė (eil) Liudas Sakalinis Paskutinė kova Karpatuose E. Radzikauskas. Literatūros kūryba ir mūsų visuomenė. Maironis-Mačiulis Kęstučio mirtis (drama). O Pleirytė-Puidienė „Kęstutis“ mūsų scenoje. Mūsų raštai: (E. Radzikauskas apie Putino raštus. B. Sirakuzinas apie Viduno Jūrų varpus)

Šeštosios knygos Maironis-Mačiulis. Kęstučio mirtis. Balys Sruoga. Dievų Takais (eil). P. Vaičiūnas Upo bangos ir saulėtas kelias (eil.) S Buivydaitė (Tyrų Duktė) Ilgi metai sopulių (eil.) Pr Mašiotas. Daina. J. Švaistas. Taip Dievas davė (drama). J. Vaižgantas. Kun. Juozas Šnapštis Margalis. E Radzikauskas Ką mums paliko Margalis Juozas Žengė. Vakare prie upelio (eil.). Mūsų

raštai: (J Kindaras apie Vidūno Zvaigdžių takus. B Sirakuzinas apie Tyrų Dukters Vasaros šnekas).

Septintos knygos J. Švaistas Taip Dievas davė. F. Kirša. Šešėliai (eil.). V. Krėvė. Vis toji Amerika, kad ji pražūtų (sc. vaizd). K. Puida. Vien aidai pasakys (ap) B Buivydaitė (Tyrų Duktė). Visos sykiu pražydo mūsų gėlės (vaizd) Balys Sruoga. Dievų takais. P. Vaičiūnas. Musų dramos drama. Vl. Parausvinis. Latvių rašytojas J. Rainis T Nokubas. Vėjo malūnai (del E. Radzikauskio straipsnio). Mūsų raštai: (A. Radzikauskas apie A. Vienuolio Raštus).

Aštuntosios knygos V. Krėvė Nemirtingieji (misterija). Faustas Kirša. Skrendančios mintys (eil). Petras Vaičiūnas, Saulės guoda (eil.). A Vienuolis. Rudenį gėlės (vaizd). J. Švaistas. Gyvenimo pasaka (vaizd) Vaidilutė Audrai siaučiant (vaizd.) M. Pušaitė. Žvaigždės gėlės (eil.). Balys Sruoga. Dievų takais (eil.) Juozas Tysliava (eil). J Dobilas Širdis neišturėjo (drama). E. Radzikauskas. Dar del kritikos esmės ir rolės. Mūsų raštai: (apie M. Vaitkaus Liepsneles E. Radzikauskas).

Devintosios knygos. V Krėvė. Nemirtingieji. Petras Vaičiūnas Saulės skruostai (eil) Juozas Tysliava. Klajonė (eil.) Adomas Lastas Daina (eil). J. Dobilas. Širdis neišturėjo (tąsa). M Kemšis. „Proletarų poėzija“ Rusuos Mūsų raštai: (apie vertimą Homero Odisėjos—A. Voldemaras; apie Adomo Lasto Auksines varpas—E. Radzikauskas)

Dešimtosios knygos. V. Krėvė Nemirtingieji. A. Vienuolis. Idealistas (vaizd.). Vaidilutė. Audrai siaučiant. B Buivydaitė. Mano kurpaitės (v.) Putinas. Viršūnės ir gelmės (eil) Adomas Lastas. Bažnyčioj, Gašlumų bedugnė (eil) Balys Sruoga Dievų Takais (pabaiga). J Dobilas. Širdis neišturėjo (pab) J Dobilas. Mintys ir pastabos, kaip Vidūnas suprasti. B. Sirakuzinas Ad narrandum. J Švaistas Didingas Generolas (dramos k.). Sofija Čiurlionienė. Iš jūros pakrantės (eil). Mūsų raštai: (apie Putino Valdovo sūnų—E. Radzikauskas; apie Vaidilutės Gyvenimo akordus – E. Radzikauskas)

Švietimo Darbas. Mėnesinis laikraštis leidžiamas Švietimo Ministerijos lėšomis.

Nr. 1, spalių m. 1919 m A Busilas. Mokyklų reformos pagrindiniai dėsniai. Pr. Mašiotas. Lietuvių ir visuotinės literatūros knygų leidimo reikalu. Lietuvos Mokytojų profesinės Sąjungos kuriamojo burio atsišaukimas. A. B. Pedagogijos fakulteto klausimu. Oficialinis skyrius.

Nr. 2—3, lapkričio ir gruodžio m. Marčius Rutinas. Lietuvos mokytojų uždaviniai šiuo laiku. A Busilas. Mokyklų reformos pagrindiniai dėsniai (tąsa). Kritika ir bibliografija.

1920 m. Nr. 1 (4), sausio m. A. Vireliūnas. Naujiems metams stojant (Lietuvos mokyklų uždaviniai) A. Busilas. Proto jėgų plėtotės dėsniai. Viduriniųjų mokyklų vedėjų suvažiavimo protokolas.

Nr. 2 (5), vasario m. Patarimai, kaip dirbti mokykloms tinkami suolai. A Busilas. Proto jėgų plėtotės dėsniai (tąsa). Kritika ir bibliografija.

Nr. 3 (6), kovo m. A. Vireliūnas. Vykdymai į gyvenimą prad. mok programos Trumpi patarimai, kaip dirbti mokykloms tinkami suolai. D Savivaldybių atstovų suvažiavimas. Kritika ir bibliografija.

Nr. 4 (7), balandžio m. A. Vireliūnas. Išleidžiamųjų egzaminų reikalu. St Čėsūno Lietuviška metodė mokyt skaityti. P. Jurgelevičius. Skautai. Br. Tėvynės pažinimo reikalu. Kritika ir bibliografija

Nr 5 (8), gegužio m Švietimo Ministerijos darbų apžvalga 1918—1920 m.

Nr 6—7 (9), birželio ir liepos m. A. Vireliūnas Būtinai reikalinga rašyti mokyklos chronikos. M Vasiliauskas Del „Lietuviškos metodės mokyt skaityti“. J. Burba. Rašybos reikalu. Patarimai kaip daryti archeologinės ekskursijos ir kasinėjimai. Švietimo Ministerijos bendrojo lavinimo mokyklos. Kritika ir bibliografija.

Nr. 8—9, rugpiūčio ir rugsėjo. Paulius Galaunė Žiupsnelis pamirštų vardų. Kalbininkas. Keli rašybos dalykai. Patarimai kaip daryti archeologinės ekskursijos ir kasinėjimai (tąsa. Vertė S. B.). V. Boričkes (!Boričas). Apie Čiurlionį (vertė St Naginskas). Prof Volteris Simano Daukanto jaunatvės darbai ir raštai B. Hemprich. Iš darbo mokyklos praktikos mokant gamtos (iš... parašė A. V). Kritika ir bibliografija

Nr. 10, spalių m. Paulius Galaunė. Iš kai kurių Lietuvos knygynų ir archyvų istorijos. Kai-kurie mūsų kalbos dalykai. Pet-

ras Vaičiūnas. Mūsų vaidykla. E. Volteris. Simano Daukanto jaunatvės darbai ir raštai (pabaiga). Projektas Lietuvos ūniversiteto laikinojo statuto. Kritika ir bibliografija.

Nr. 11, lapkričio m. (Redaguoja nuo š. mėn. V. Krėvė-Mickevičius). P. Klimas. Didžioji Lietuva I-II. P. Galaunė. Kieno kultūros turtų būta Lietuvos dvaruose prieš didįjį karą. K. Būga. Kalbos mažmožiai. A. Janulaitis. Mykalojus Akelaitis. Tomas Ferdinandas Žilinskis. Kritika ir bibliografija.

Nr. 12, gruodžio m. P. Klimas. Didžioji Lietuva III. A. Janulaitis. Mykalojus Akelaitis (tąsa). K. Būga. Kalbos mažmožiai. M. Biržiška. Del mokyklos kalbos klausimo. St. Dabušis. Jonas Jablonskis. A. Vireliūnas. Mok. J. Jablonskis. K. Stiklius. Mano atsiminimai apie Joną Jablonskį. St. Dabušis. Jablonskis Voroneže ir Lietuvoj. St. Dabušis. J. Jablonskio recenzijos ir šiaip jo kalbos, rašybos ir kitų dalykų straipsniai. Dr. Vl. Lašas. Sanitarinė mokyklos padėtis. L. Daukša. Švietimo Ministerijos 1921 metų sąmata. Kritika ir bibliografija.

1921 m. Nr. 1—2, sausis — vasar's. P. Klimas. Lietuvos sienos rytuose. T. Ivanauskas. Gamtos paminklai ir jų klausimas Lietuvoje. L. Gira. Žvilgsnis į Vilniaus tautybės evoliuciją. A. Janulaitis. 1863 m. sukilimo veikėjai Lietuvoje: K. Kalinauskas, Z. Serakauskas. P. Galaunė. Žydų sinagogos. K. Būga. Kalbos mažmožiai. J. Elisonas. Ką reiškia gonys, gonė? Pr. Mašiotas. Del rutinos aritmetikos kurse aukštosioms mokykloms. M. Kemšis. Dorpato ūniversitas. Dr. J. Totoraitis. Mariampolės gimnazijos praeitis. A. Vokietaitis. Vaikų literatūros gaminimo reikalu. Kritika ir bibliografija.

Nr. 3—4, kovas—balandis m. P. Klimas. Didžioji Lietuva. Vilniaus gubernija. A. Janulaitis. 1863 m. sukilimo Lietuvoje veikėjai. Kun. A. Mackevičius. K. Būga. Kalbos mažmožiai. Doc. Ern. Blesse. Latvijos aukštosios mokyklos žmonėtyros numatomasis darbas 1920—21 mokslo metams. Kun. J. Staugaitis. Zanavykai I. L. Gira. Žvilgsnis į Vilniaus tautybės evoliuciją (tąsa). Kun. J. Tumas. Kalbamieji žmonės. Pr. Indriunas. Pirmasis Lietuvos mokytojį kongresas.

Nr. 5—6, gegužės—birželio m. Kun. J. Tumas. Kalbamieji žmonės (tąsa). K. Būga. Visų senieji lietuvių santykiai su germanais. A. Smetona. Nustatymas Lietuvos sienų su Latvija. Vaclovas Biržiška. Lietuvos mokyklos reformos bandymai 1860 metų pradžioje. D-ras J. Gerulis. Adalbertas Beccenbergeris. A. Janulaitis. Kun. Juozas Rupeika. A. Jakštas. Matematikos mažmožiai. Kun. J. Staugaitis. Zanavykai (tąsa). K. Bizauskas. Latvių vidurinės mokyklos 1919/20 metais. Pr. A. Dambrauskas. Atviras laiškas Lietuvos matematikams (del ratilo kvadratūros). Kritika ir bibliografija.

Nr. 7—8, liepos—rugpiūčio m. P. Klimas. Didžioji Lietuva (pabaiga). K. Būga. Kalbos mažmožiai. Kun. J. Staugaitis. Zanavykai (pabaiga). A. Janulaitis. Žydai Lietuvoje. Rudzinskaitė-Arcimavičienė. Aigipto tikybų psichologija. Fr. Foersteris. Doros auklėjimas vakaruose. Jonas Kučas. Mens sana in corpore sano. A. Jakštas. Apie elementares sukrautines trigonometrijos funkcijas. A. Janulaitis. Prie Mykalojaus Akelaičio biografijos. Kritika ir bibliografija.

Nr. 9—10, rugsėjo—spalių m. A. Janulaitis. Žydai Lietuvoje. K. Būga. Kalbos mažmožiai. L. Gira. Žvilgsnis į Vilniaus tautybės evoliuciją (pab.). V. Vasilevski. Gedimino krikštas. A. Banevičius. Liaudies švietimo rūpesniai Anglijoje. Pr. Dailidė. Iš kur gauti gerų mokytojų. J. Žilevičius. Himnas ir Marselietė. A. Jakštas. Apie vieną matematiškąją tapatybę. A. Vireliūnas. Švietimo darbas užsienyje. Pr. Mašiotas. Teoremų analizė. M. Rudzinskaitė-Arcimavičienė. Profesoriui B. Turaiev'ui atminti suėjus vieniems metams po jo mirties. K. Bizauskas. Iš Latvijos mokyklų gyvenimo.

Nr. 11—12, lapkričio—gruodžio mėn. A. Janulaitis. Žydai Lietuvoje V. Vasiljevski. Gedimino krikštas (vertė d ras J. Bagdonas). Dr. Jonas Yčas Vokiečių mokykla (pluoštas atsiminimų). M. Kemšis. Lietuvių tautosakos reikalu. K. Karklys. Kova del mokyklos Belgijoje. A. Vireliunas. Švietimo darbas užsieny. Kritika ir bibliografija (K. Bugos, J. Jablonskio, J. Gvildžio, M. Vasiliausko.).

Varpas. 1913 m. Kovo 5 (vasario 20) d. Nr. 1. Po septynių metų. Ramulis. pirmiau ir dabar. Papalinis. Lietuvos autonomija. M—tis. Povilas Višinskis. Pirmoji Lietuvos Demokratų partijos konfę-

rencija vasarą 1912 m. Antroji Lietuvos Demokratų Partijos konferencija rudenį 1912 m. Girinaitis. Rinkimams praėjus. Nežinomasai. Jaunimo keliais. Moterų Draugas. Lietuvos moterims kelias. Apžvalga: Mūsų socialdemokratų ir demokratų santykiai. Tautų ir federacijos klausimas Rusijos socialdemokratijoje. Lenkų rupesčiai del nepriklausomybės. Žemės klausimas socialistų spaudoje. Demokratijos problema.

Spalių 15 (2) d. Nr. 2. Savais reikalais. Moksleivis. Besimokančios jaunuomenės reikalu. Ramulis. Prie žemės klausimo. R. Balsas ir šalies. Nežinomasai. Opozicijos dvasia Lietuvoje. Girinaitis. Rinkimus atsiminus. P. Bakanas. Argi jau laikais. Maištininkas. Nesiviliokime.

1914 m. Balandis. Nr. 3. 1889—1904—1914. P—tis. Delei spaudos sukaktuvių. Erškėtis. Moksleivio-liaudininko darbas. Ramulis. Prie žemės klausimo L. V-kas. Apie šalies neprigulmybę. R-lis. Prie Lietuvos Demokratų Partijos programos taisymo. Paširvintinis. Del mūsų programos taisymo. Gyvenimo ir spaudos atbalsiai: Prisilaižymas ar daugiau? Lietuvių marksininkų ortodoksai kovoje prieš demokratus. ?? Apie tikslą ir organizavimos. X. ir Y. Atsišaukimas.

1918 m. Sausis Nr. 1. Darbą tolyn bevarant. L. S.-L part. centro komitetas. Atsišaukimas. Liet. Soc.-liaud. p. 2-ros konferencijos dalyviai. Lietuvos Socialistų-Liaudininkų demokratų partijos narių deklaracija. Mykolas Sleževičius. Lietuvos nepriklausomybė. Albinas Rimka. Prie mūsų ideologijos ir taktikos. M. Sleževičius. Lietuvių vyriausioji Taryba Lietuvoj. A. R. Kas girdėti Lietuvoje. Albinas Rimka. Lietuvių tautiniai valstybinės sąmonės brendimas. A. Kelmutis. Mūsų mokytojai ir liaudis.

1920 m. Nr. 1, sausis. Red. Albinas Rimka. „Varpas" po 30 metų. D-ras K. Grinius. Pirmieji „Varpo" metai (1889—1891). M. Sleževičius. Lietuvos valstybinė padėtis ir mūsų užsienių politika. A. Rimka. Žemės reforma Lietuvoje ir stambiojo ž. ūkio našumas bei pelningumas. J. Kr. Aukštasis mokslas ir mūsų moksleiviai. Juozas Rainis. Pasaka. Juozas Rainis. Atminimas (eil.). A. Žiūronas. Pirmieji valstybės kūrybos metai. A. J. Bibl.

Nr. 2, vasaris. A. Rimka. Del mūsų konstitucijos pagrindų: socialistų liaudininkų demokratų partijos programa ir jos istorija. M. Šleževičius. Lietuvos valstybės padėtis ir mūsų užsienio politika (t.). A. Morauskis. Planingoji socializacija — nepriklausomos Lietuvos tvirtumo ir jėgos laidas. Ar. Rusų revoliucijos darbo balansas ir bolševizmas. Aklasmatė. Olimpo žlugimas. Juozas Žengė. Dabar (eil.). Juozas Rainis. Garsas (eil.). Dg. Del „Blūdo". A. Žiuronas. Spaudos ir gyvenimo apžvalga. Bibl.

Nr. 3, kovas. A. Rimka. Tikybos ir sąžinės laisvė Šveicarijos ir Amerikos konstitucijose. Dr. K. Grinius. „Varpas" 1892—1894 metais. G. Petkevičaitė. Del tautos nepriklausomybės šventės. A. Morauskis. Planingoji socializacija nepriklausomos Lietuvos tvirtumo ir jėgos laidas. A. R—ka. Del valiutos ir savo pinigų. A. Klimas. Spaudos varžymo istorija. Vargovaikis. Iš jaunimo darbuotės karo metų Raseinių apskrityje. Ainis. Būdai (vaizd.). Juozas Rainis. Sielvertas (eil.). A. Žiūronas. Spaudos ir gyvenimo apžvalga. Bibliografija.

Visą medžiagą šiam numeriui apart pažymėtos kryptonymais ir parašais parūpino redaktorius.

Medžiaga šiam numeriui buvo parūpinta dar 1921 m. spalių mėn. Del spaustuvės kaltės numeris išeina tik kovo mėn. gale. Del to dalis „Naujienų" jau nebe naujienos. Spaustuvei neturint atatinkamo šrifto grynai bibliografinė dalis nespauzdinta petitu, kaip turėjo būti. Del to numeris tapo kone dvigubai išplėstas.

Š. Neumano spaustuvė Kaune, Laisvės Aleja Nr. 72.